

Nr 76.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar, m. m.; given Stockholms slott den 29 januari 1954.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar; samt

2) lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

GUSTAF ADOLF.

Hjalmar Nilson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Enligt bestämmelser i 3 kap. lagen om enskilda vägar äger länsstyrelse med avseende å ort, där tätare bebyggelse uppkommit eller kan förväntas, efter verkställd utredning förordna om bildande av särskild sammanslutning, kallad vägförening, för omhändertagande av väghållningen, ävensom meddela föreskrifter angående vägarnas sträckning, bredd, byggnadssätt m. m. För att förenkla förfarandet vid vägförenings tillkomst föreslås nu, att vägföreningsärenden i allmänhet skall handläggas vid förrättning under ledning av särskilt förordnad förrättningsman, och framläggas förslag till närmare föreskrifter om förfarandet.

Vidare föreslås ändringar i lagen om enskilda vägar, innebärande rätt för vägförening att ombesörja vägbelysning, utvidgning av möjligheterna att

förbjuda hållande av grind eller led å enskild väg, utvidgning av rätten för vissa nyttjanderättshavare att föra talan i vägärenden samt införande av möjlighet i vissa fall att utse tillsyningsmän för att öva uppsikt å byggande av väg.

Slutligen föreslås bestämmelser, som möjliggör för länsstyrelse att i särskilda fall förhindra åtgärder, vilka kan hota trafiksäkerheten på enskild väg, såsom uppförande av byggnad eller stängsel, som skymmer sikten längs vägen, e. d. liksom ock att föranstalta om rättelse av redan vidtagen dylik åtgärd. För skada, som uppstår till följd av sådant ingripande, skall enligt förslaget ersättning utgå av statsmedel.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 september 1939
(nr 608) om enskilda vägar.

Härigenom förordnas, att 1, 4, 14, 16, 18, 31, 48, 49, 58 och 63 §§ samt 3 kap. lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar¹ ävensom övergångsbestämmelserna till samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att till lagen skall fogas ett nytt kapitel, betecknat 5 kap., av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Denna lag — — — — — eller eljest.

Vad i — — — — — till grunden.

Denna lag äger icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 §, 71 § andra stycket eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Bestämmelserna i 2—4 kap. äga icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra, att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Vad i 5 kap. stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan.

Denna lag — — — — — annans ägor.

4 §.

Väg skall — — — — — för annan.

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad därom är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 84 eller 85 §

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad därom är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 3 kap. före-

¹ Ändrad lydelse av 1, 4, 71, 86 och 91 §§, se 1947: 387.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

föreskrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning vid utförande av vägföretag.

Vägunderhåll och — — — — — ändamål fordrar.

Vid väghållning — — — — — särskilt stadgat.

14 §.

I fall då vid förrättning eller genom dom enligt detta kapitel bestämts att väg må för fastighet byggas eller begagnas, må till förmån för fastigheten, där det kan ske utan märkligt men för annan fastighet, föreskrivas, att grind eller led ej får bibehållas eller uppsättas å vägen annorstädes än i ägogräns, i korsning av järnväg, spårväg eller vattenväg eller där det erfordras för fullgörande av stadgad stängelskyldighet. Vid meddelande av dylik föreskrift må dess tillämpning i övrigt begränsas efter ty skäligen prövas.

För intrånget — — — — — en gång.

16 §.

Rätt att påkalla förrättning enligt detta kapitel och att vid förrättningen föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningskyldighet.

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen föras jämväl av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

Har efter — — — — — eller godkänt.

skrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning vid utförande av vägföretag.

I fall då vid förrättning eller genom dom enligt detta kapitel bestämts att väg må för fastighet byggas eller begagnas, må till förmån för fastigheten, där det kan ske utan märkligt men för annan fastighet, föreskrivas, att grind eller led ej får bibehållas eller uppsättas å vägen annorstädes än i korsning av järnväg, spårväg eller vattenväg. Vid meddelande av dylik föreskrift må dess tillämpning i övrigt begränsas efter ty skäligen prövas.

Rätt att påkalla förrättning enligt detta kapitel och att vid förrättningen föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningskyldighet. *Samma befogenhet, dock ej i fråga om byggande av väg, tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra väghållningsskyldighet för fastigheten.*

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen städse föras av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 §.

Ansökning om — — — — — hos länsstyrelsen.

I ansökningen — — — — — och hemvist.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, som länsstyrelsen låter verkställa, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

31 §.

Förrättningsmannen skall — — — — — vid förrättningen.

I protokollet — — — — — dem åsatta.

I protokollet — — — — — för desamma.

Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen och inom åtta dagar efter varje sammanträde å förut tillkännagiven tid och plats uppläsas.

Protokollet skall förses med underskrift av förrättningsmannen och gode männen, om han av sådana biträdes, samt jämväl undertecknas av de sakägare, som närvarit vid sammanträdet, dock att där närvarande sakägare äro flera än tio eller de eljest därom besluta, protokollet skall å deras vägnar undertecknas av två personer, vilka sakägarna därtill utsett. Den är utsedd, som erhållit de flesta rösterna; mellan lika röstetal skilje lotten. Vägrar sakägare sin underskrift eller förekommer anmärkning mot protokollet, skall anteckning därom ävensom om beslut, som i anledning av framställd anmärkning meddelas, i protokollet verkställas.

Protokollet skall avfattas i sammanhängande paragrafföljd för hela förrättningen. Innan sammanträde avslutas, skall protokollet för detsamma erhålla slutlig avfattning. Meddelat beslut skall uppläsas. Förrättningsmannen skall underteckna protokollet och därpå anteckna dagen, då det är uppsatt.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

48 §.

För *övervakande av underhållet* och vinterväghållningen i fråga om väg, som gjorts till föremål för vägdelning, skall, där någon av väglottshavarna det fordrar, anställas särskild ojävig tillsyningsman. Bliva väglottshavarna ej ense om valet av tillsyningsman, skall sådan på anmälan utses av länsstyrelsen.

För *att övervaka byggandet av samt underhållet och vinterväghållningen i fråga om väg, som gjorts till föremål för vägdelning, skall, där någon av väglottshavarna det fordrar, anställas särskild ojävig tillsyningsman. Bliva väglottshavarna ej ense om valet av tillsyningsman, skall sådan på anmälan utses av länsstyrelsen.*

Länsstyrelsen bestämme — — — — — skäligen prövas.

Tillsyningsmannen entledigas — — — — — efter omständigheterna.

Vad ovan i första och tredje styckena stadgats om väglottshavare skall, där fastighets väghållningsskyldighet jämlikt 5 § skall fullgöras av *innehavaren, tillämpas ej blott å denne utan även å fastighetens ägare.*

Vad ovan i första och tredje styckena stadgats om väglottshavare skall, där fastighets väghållningsskyldighet jämlikt 5 § *eller på grund av nyttjanderättsavtal* skall fullgöras av *annan än fastighetens ägare, tillämpas såväl å ägaren som å den skyldigheten åligger.*

49 §.

Försummar väglottshavare att vederbörligen underhålla sin väglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, oför-

Försummar väglottshavare att vederbörligen *bygga eller* underhålla sin väglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhand-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

dröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej väglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

hållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej väglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Vad i — — — — — laggillt skick.

58 §.

Menar medlem — — — — — annorlunda förordnar.

Talan, som — — — — — sitt säte.

Dylik talan må, i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

Dylik talan må, i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare. *Samma befogenhet tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra ägares förpliktelser mot samfälligheten.*

63 §.

Uttaxering skall — — — — — för inbetalningen.

Förmenar väghållningsskyldig, att den i längden verkställda uttaxeringen eller fördelningen ej är med lag överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte. *Ändå att dylik klandertalan väckes, vare väghållningsskyldig pliktig att å tid, som av styrelsen bestämts, inbetala å honom uttaxerat bidrag vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.*

Förmenar väghållningsskyldig *eller sådan nyttjanderättshavare, som omförmäles i 58 § tredje stycket*, att den i längden verkställda uttaxeringen eller fördelningen ej är med lag överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte. *Uttaxerat belopp skall, ändå att klandertalan väckts, inbetalas å tid, som av styrelsen bestämts, vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.*

Är fastighet, — — — — — är sagt.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 KAP.

Vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse.

Allmänna bestämmelser.

71 § (första stycket).

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må länsstyrelsen förordna, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (*v ä g f ö r e n i n g*) för väghållning i fråga om de vägar, som i den ordning nedan sägs förklarats skola anses såsom föreningens vägar; och skola i ty fall rörande dessa vägar, förutom vad i 1 kap. finnes föreskrivet, de nedan i detta kapitel meddelade särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.

71 §.

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (*v ä g f ö r e n i n g*) med ändamål att ombesörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklaras skola anses såsom föreningens vägar, samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

73 § (första stycket).

Vägförening har att ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om föreningens vägar samt handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

71 § (fjärde stycket).

Finnes inom vägförenings område mark, som i byggnadsplan avsetts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta jämväl iordningställande och underhåll av dylik plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla beträffande sådan allmän plats.

73 § (andra stycket).

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess nu angivna ändamål, föreningen dock obetaget att ombesörja vägbelysning.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

72 § (andra stycket).

I vägförening skall icke ingå fastighet, vars inom *området* belägna del utgöres av allenast *kanal, järnväg, spårväg, väg eller gata*, så framt ej till sådan anläggning hörer inom området belägen byggnads-, lastage- eller upplagsplats eller dylikt samt *länsstyrelsen* fördenskull *i den ordning, som i första stycket sägs, prövar fastigheten* skola deltaga i föreningens väghållning.

82 §.

Till vägförenings vägar, *varom i 71 § förmäles*, skola efter prövning, som nedan sägs, hänföras erforderliga vägar för utfart från området eller för samfärdseln mellan olika delar av detsamma; dock icke

1) väg, som ej kan anses lämplig för områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande, eller

2) väg, som är till nytta endast för en ringa del av området, eller

3) väg, som icke är av synnerlig vikt för området och ej kan anläggas eller upplåtas till begagnande för de i föreningen ingående fastigheterna utan märkligt men för fastighet, var- till vägmarken eller vägen hörer.

Vad ovan under 1) sagts utgöre icke hinder för att till föreningens vägar tills vidare hänföra väg, som är iståndsatt för begagnande och beräknas kunna under avsevärd tid vidmakthållas utan att därigenom områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande försvåras.

83 §.

Vad rörande skyldighet att hålla väg eller rätt att begagna väg blivit genom förrättning, dom eller avtal bestämt utgöre icke hinder att hänföra vägen till föreningens vägar; och skall, där så sker, i stället för de äldre bestämmelserna tillämpas vad beträffande sådana vägar finnes i detta kapitel föreskrivet.

72 §.

I vägförening skall icke ingå fastighet, vars inom *föreningens område* belägna del utgöres av allenast *väg, gata, järnväg, spårväg eller kanal*, så framt ej till sådan anläggning hörer inom området belägen byggnads-, lastage- eller upplagsplats eller dylikt samt *fastigheten* fördenskull *prövas* skola deltaga i föreningens väghållning.

73 §.

Till vägförenings vägar skola efter prövning, som nedan sägs, hänföras erforderliga vägar för utfart från området eller för samfärdseln mellan olika delar av detsamma; dock icke

1) väg, som ej kan anses lämplig för områdets ändamålsenliga ordnande och bebyggande, eller

2) väg, som är till nytta endast för en ringa del av området, eller

3) väg, som icke är av synnerlig vikt för området och ej kan anläggas eller upplåtas till begagnande för de i föreningen ingående fastigheterna utan märkligt men för fastighet, var- till vägmarken eller vägen hörer.

74 §.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

87 § (första stycket).

75 §.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningens bestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen. *Att mark jämväl i vissa andra fall må tagas i anspråk utan ersättning, därom stadgas i byggnadslagen.*

87 § (andra stycket).

Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning av föreningen jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningens bestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen.

87 § (nionde stycket).

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

90 § (första punkten).

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor och i den ordning, som i 2 kap. omförmäles, dylik rätt för föreningen upplåtas.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

84 § (tredje stycket andra punkten).

Länsstyrelsen bestämme ock i vad mån och på vilka villkor grind eller led må finnas å dylik väg.

Över vägförenings väg må grind eller led ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

76 § (första stycket).

76 §.

De i vägförening ingående fastigheterna skola, där ej nedan annorle-

De i vägförening ingående fastigheterna skola, där ej nedan annorle-

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ledes stadgas, bidra till föreningens utgifter i förhållande till fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden; och äge i ty fall, om sådant värde ej åsatts fastighet, *länsstyrelsen på ansökan och efter verkställd utredning bestämma* särskilt värde att, intill dess taxering skett, ligga till grund för beräkningen av fastighetens andelstal.

76 § (andra stycket).

Skulle *länsstyrelsen* i visst fall *finna* att, med hänsyn till fastigheternas nytta av vägarna samt fastigheternas förmåga att bära kostnader för väghållningen, den i första stycket angivna allmänna grunden för delaktigheten måste medföra mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan än viss annan sådan grund, *äge länsstyrelsen, sedan tillfälle beretts vägföreningens medlemmar att yttra sig i ärendet, fastställa* sistnämnda grund att tillämpas i stället för taxeringsvärdena. Vid bedömning av lämplighetsfrågan skall iakttagas bland annat, att reglerna för delaktigheten skola vara av beskaffenhet att kunna utan avsevärd svårighet omedelbart tillämpas av vägföreningen även under växlande förhållanden med avseende å fastighetsindelningen och bebyggelsen inom området.

76 § (tredje stycket).

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, såsom att viss i föreningen ingående fastighet till betydande del av ägovidden faller utom föreningens område eller eljest drager jämförelsevis ringa nytta av den väghållning, föreningen har att ombesörja, eller

des stadgas, bidra till föreningens utgifter i förhållande till fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden; och *skall* i ty fall, om sådant värde ej åsatts fastighet, *bestämmas* särskilt värde att, intill dess taxering skett, ligga till grund för beräkningen av fastighetens andelstal.

Skulle i visst fall *befinnas* att, med hänsyn till fastigheternas nytta av vägarna samt fastigheternas förmåga att bära kostnader för väghållningen, den i första stycket angivna allmänna grunden för delaktigheten måste medföra mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan än viss annan sådan grund, *må* sistnämnda grund *fastställas* att tillämpas i stället för taxeringsvärdena. Vid bedömning av lämplighetsfrågan skall iakttagas bland annat, att reglerna för delaktigheten skola vara av beskaffenhet att kunna utan avsevärd svårighet omedelbart tillämpas av vägföreningen även under växlande förhållanden med avseende å fastighetsindelningen och bebyggelsen inom området.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, såsom att viss i föreningen ingående fastighet till betydande del av ägovidden faller utom föreningens område eller eljest drager jämförelsevis ringa nytta av den väghållning, föreningen har att ombesörja, eller

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

att den för fastighetens räkning å föreningens vägar bedrivna trafiken i särskilt hög grad föranleder ökning av väghållningskostnaderna, må *länsstyrelsen på ansökan åsätta* fastigheten visst lägre eller högre andelstal än vad som skulle följa av den allmänna grund för delaktigheten, som i första stycket stadgas eller med stöd av bestämmelserna i andra stycket fastställts att gälla beträffande föreningen.

76 § (fjärde stycket).

Verkställes inom *området* från fastighet avstyckning av ett flertal lägenheter till försäljning, må *länsstyrelsen på ansökan efter ty* skäligt *prövas förordna* att denna fastighet så ock annan i föreningen ingående fastighet, som har samme ägare, skola i fråga om kostnaderna för byggande av viss eller vissa av föreningens vägar deltaga efter visst högre andelstal än det, som för sagda fastighets eller fastigheters delaktighet i övrigt är gällande. *I fall, som i detta stycke avses, må länsstyrelsen föreskriva* att i vägbyggnadskostnad skall inräknas *jämväl* ersättning enligt 87 §.

76 § (femte stycket).

Ansökning, som i denna paragraf sägs, må göras antingen av vägföreningen eller av den, som å förenings-sammanträde äger föra talan för fastighet, vars särskilda andelstal är i fråga. Tillfälle skall beredas fastighetens ägare och innehavare så ock föreningen att yttra sig över ansökningen, i den mån de ej själva framställt eller biträtt densamma.

att den för fastighetens räkning å föreningens vägar bedrivna trafiken i särskilt hög grad föranleder ökning av väghållningskostnaderna, må *för* fastigheten *bestämmas* visst lägre eller högre andelstal än vad som skulle följa av den allmänna grund för delaktigheten, som i första stycket stadgas eller med stöd av bestämmelserna i andra stycket fastställts att gälla beträffande föreningen.

Verkställes inom *föreningens område* från fastighet avstyckning av ett flertal lägenheter till försäljning, må, *där så befinnes* skäligt, *förordnas* att denna fastighet så ock annan i föreningen ingående fastighet, som har samme ägare, skola i fråga om kostnaderna för byggande av viss eller vissa av föreningens vägar deltaga efter visst högre andelstal än det, som för sagda fastighets eller fastigheters delaktighet i övrigt är gällande. *I ty fall må jämväl föreskrivas* att i vägbyggnadskostnad skall inräknas ersättning enligt 75 § första stycket.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

89 § (första stycket).

77 §.

Rätt att begagna vägförenings väg, som föreningen anlagt eller övertagit till väghållning, tillkomme förutom envar av föreningens medlemmar jämväl annan fastighet, för vilken vägen är till nytta; men åligge det denna fastighet att årligen till föreningen erlægga avgift för vägens begagnande för fastighetens räkning, och må rättigheten icke under något år tagas i bruk, innan avgiften för samma år blivit gulden.

Om förrättning och dess prövning i länsstyrelsen.

71 § (tredje stycket).

78 §.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande eller beslut enligt första eller andra stycket, skall länsstyrelsen låta vidtaga den förberedande utredning, som må anses erforderlig, samt i ärendet höra byggnadsnämnden, där fråga är om stad eller annan ort, var-est skyldighet föreligger att söka byggnadslov, ävensom bereda ägare och innehavare av fastigheter inom området tillfälle att å sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig i ärendet. Kungörelse om sammanträdet skall minst fjorton dagar förut uppläsas i kyrkan för vederbörande församling eller församlingar och införas i ortstidning. Kommun, inom vilken området i sin helhet eller till någon del är beläget, varde av länsstyrelsen kallad att genom ombud närvara vid sammanträdet. Därest fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, ingår eller skall ingå i vägföreningen, tillställe länsstyrelsen den myndighet särskild underrättelse om sammanträdet.

Finner länsstyrelse anledning till antagande att förhållandena å viss ort inom länet påkalla bildande av vägförening, skall frågan företagas till handläggning vid förrättning i den ordning nedan omförmäles.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, envar i vad frågan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola bestämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 27—31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

72 § (första stycket).

Prövning, huruvida vad i detta kapitel stadgas rörande inom området belägen fastighet skall tillämpas å sådan byggnad eller anläggning, som i 1 § andra stycket sägs, skall verkställas av länsstyrelsen i samband med förordnande om vägförenings bildande samt eljest på ansökning av vägföreningen eller egendomens ägare. Den sistnämnde och, där frågan uppkommer sedan föreningen bildats, föreningen skola höras i ärendet.

75 §.

Då förordnande enligt 71 § första stycket meddelats, har länsstyrelsen att kalla dem, som enligt 74 § äga utöva rösträtt för de i vägföreningen ingående fastigheterna, att å tid och plats, som länsstyrelsen bestämmer, sammanträda för antagande av stadgar för föreningen och val av styrelse. Kallelserna skola avsändas minst fjorton dagar före sammanträdet.

84 § (första stycket).

Då stadgar för vägförening fastställt och styrelse blivit utsedd, skall länsstyrelsen till avgörande företaga frågan vilka vägar som skola förklaras vara föreningens. Har i samband med den i 71 § omnämnda utredningen eller eljest upprättats förslag härutinnan, skall länsstyrelsen över förslaget höra vägföreningen. Vid behov äge länsstyrelsen förordna sakkunnig person att i samråd med föreningen upprätta dylikt förslag. I förslaget skall intagas noggrann uppgift å de fastigheter, vilka de föreslagna vägarna tillhöra eller å vilkas mark

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

de skulle anläggas, ävensom å vederbörande ägares och innehavares namn och hemvist.

84 § (andra stycket).

Länsstyrelsen skall granska förslaget samt låta verkställa de besiktningar och undersökningar i övrigt, som finnas erforderliga. Därefter skall länsstyrelsen till envar ägare och innehavare av de i vägföreningen ingående fastigheterna och av övriga fastigheter, vilka saken kan angå, sända kallelse till sammanträde för överläggning i ärendet inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar.

84 § (tredje stycket första punkten).

Sedan dylikt sammanträde hållits och den ytterligare utredning, länsstyrelsen finner nödig, förebragts, skall länsstyrelsen med ledning av bestämmelserna i 82 och 83 §§ fastställa vilka vägar, som skola vara föreningens, samt beträffande varje sådan väg angiva dess läge, sträckning och bredd ävensom meddela de föreskrifter i övrigt rörande vägarnas beskaffenhet den tid mark är bar och vintertiden, vilka med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten må anses påkallade.

92 § (första stycket).

Äro för fullgörande av de uppgifter, som enligt detta kapitel ankomma på länsstyrelsen, särskilda undersökningar eller utredningar erforderliga, må länsstyrelsen därtill vid behov anlita sakkunnigt biträde.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmas av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid lantmäteriförrättningar.

92 § (andra och tredje styckena).

Finner länsstyrelsen att fråga, som enligt detta kapitel väckts genom ansökan av annan än vägförening, icke kan avgöras utan sådan utredning, vartill sakkunnigt biträde måste anlitas, och är ej anledning att företaga utredningen oavsett ansökningen, berede länsstyrelsen sökanden tillfälle att inom viss tid yttra sig, huruvida han, änskönt ersättningsskyldighet efter ty nedan sägs kan för honom uppkomma, vill vidbliva ansökningen. Har han ej inom den bestämda tiden eller sedermera, innan kostnad för arvode åt biträdet uppstått, återkallat sin ansökan, äge länsstyrelsen, därest vid den slutliga handläggningen av ärendet så prövas skäligt, förpliktade sökanden att återgälda länsstyrelsen nämnda kostnad eller viss del därav. Länsstyrelsen må ock, innan biträdet anlitas, avfordra sökanden säkerhet för samma kostnad.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Skall ej sökande, efter ty nu är sagt, slutligen vidkännas utgifter för sakkunnigt biträde, som i denna paragraf avses, eller har länsstyrelsen haft utgift för arvode åt sakkunnig, som i 84 § omförmäles, har vägföreningen att ersätta samma utgifter.

79 §.

Förrättningsmannen skall tillse, att vid förrättningen förebringas sådan utredning angående bebyggelsen och förhållandena i övrigt inom det område, förrättningen avser, att på grund därav kan bedömas, huruvida vägförening bör bildas för att ombesörja väghållning inom området eller del därav.

Finnes vägförening böra komma till stånd, skall särskilt utredas:

huru föreningens område bör avgränsas;

huruvida i föreningen bör ingå sådan byggnad eller industriell anläggning, som avses i 1 § andra stycket, eller sådan fastighet, som sägs i 72 §;

vilka vägar som böra omfattas av föreningens väghållning samt när dessa vägar böra anläggas eller övertagas till väghållning av föreningen;

huru dessa vägar böra utföras till läge, sträckning, bredd, byggnadssätt och anordning i övrigt;

huruvida anledning förekommer att i enlighet med stadgandena i 76 § fastställa annan grund än taxeringsvärdena att gälla vid fördelning av väghållningsbördan eller att bestämma särskilt värde eller andelstal för viss fastighet samt vad i sådant hänseende bör föreskrivas;

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

vilka föreskrifter som med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten böra gälla rörande vägarnas beskaffenhet den tid mark är bar och vintertiden;

i vad mån och på vilka villkor det bör vara medgivet att hålla grind eller led över väg;

huruvida för ändamålsenliga fullgörandet av väghållningsskyldigheten erfordras rätt, som i 13 § omförmäles, samt, därest sådan rätt finnes böra upplåtas, på vilket eller vilka ställen, i vilken omfattning och på vad sätt rättigheten bör få utövas ävensom huruvida sand-, grus-, jord- eller stentäkt, som anses böra upplåtas, må för sitt ändamål nyttjas av ägaren eller eljest av annan än föreningen.

86 §.

Där i ärende, som i 84 och 85 §§ avses, fråga är om väg i stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov samt frågan kan äga betydelse för bebyggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt, i viktigare fall, vederbörande stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd.

Förrättningsmannen skall i den utsträckning, som kan anses erforderlig, samråda med vägförvaltningen i länet samt med övriga myndigheter, lokala organ och sammanslutningar, vilka hava ett väsentligt intresse av sättet för vägfrågornas lösande.

Närmare anvisningar till ledning för förrättningsmän vid handläggning av förrättningar utfärdar Konungen eller den Konungen förordnar.

80 §.

Sedan vid förrättningen tillfälle beretts sakägarna att yttra sig samt erforderlig utredning verkställts, skall förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, upprätta skriftligt utlåtande angående de i 79 § omförmälda frågorna. I

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

84 § (fjärde stycket).

Föreningens vägar skola utmärkas
å karta.

utlåtandet skall tillika angivas, huru kostnaderna för förrättningen skola gäldas.

Skall enligt utlåtandet vägförening bildas, utmärke förrättningsmannen å karta föreningens område och vägar. Vid utlåtandet skola i ty fall fogas dels förteckning över vägarna med uppgift om de fastigheter, å vilka vägarna äro belägna eller skola anläggas, dels ock förteckning över fastigheterna inom föreningens område med uppgift för varje fastighet om ägarens namn och hemvist jämte andelstal. Förteckningarna skola innehålla erforderliga hänvisningar till kartan.

Utlåtandet skall innehålla besked, huruvida underställning skall äga rum enligt vad i 81 § första stycket sägs, samt uppgift om vad den, som vill anföra besvär över utlåtandet, har att iakttaga.

Förrättningen skall avslutas med att utlåtandet framlägges för saksägarna å tid och plats som vid sammanträde bestämts; och skall utlåtandet därefter jämte övriga i andra stycket omförmälda handlingar å sådan plats vara utställt till granskning under den tid, som efter ty i 81 § sägs gäller för anförande av besvär över utlåtandet. Innan förrättningen avslutas, skall kungörelse om tiden och platsen, där utlåtandet kommer att hållas tillgängligt, uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där de av förrättningen berörda fastigheterna äro belägna, och införas i ortslidning samt över-sändas till byggnadsnämnden.

Sedan förrättningen avslutats, skall förrättningsmannen så snart

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ske kan till länsstyrelsen översända samtliga till förrättningen hörande handlingar jämte nödigt antal avskrifter av desamma.

81 §.

Finner länsstyrelsen med hänsyn till att samband råder mellan fråga, som förekommer vid förrättningen, och fråga, som handlägges av länsstyrelsen, eller av annan orsak lämpligt att utlåtandet underställes länsstyrelsens prövning, äger länsstyrelsen meddela föreskrift därom, såframt förrättningen ännu ej avslutats. Jämväl förrättningsmannen äger med gode männen, där han av sådana biträdes, besluta att utlåtandet skall underställas länsstyrelsens prövning.

Sakägare så ock byggnadsnämnden äga i händelse av missnöje med utlåtandet föra talan däremot hos länsstyrelsen genom besvär, som skola vara dit inkomna inom trettio dagar från den dag, då förrättningen avslutats.

82 §.

Skall ej underställning av utlåtandet ske och hava besvär ej anförts inom föreskriven tid, skall vid utlåtandet bero; och gånge detsamma i verkställighet i den ordning nedan stadgas.

83 §.

I ärende, som genom underställning eller besvär bragts under länsstyrelsens prövning, har länsstyrelsen att föranstalta om den ytterligare utredning, som må anses erforderlig.

Finnes utredningen icke böra äga rum hos länsstyrelsen, äge länsstyrelsen med undanröjande av utlåtand-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

det återförvisa ärendet till förrättningsmannen. I annat fall skall länsstyrelsen, om skäl därtill föreligger, upprätta förslag till ändring av utlåtandet. Ändringsförslaget skall jämte avskrift av inkomna besvärslagor utställas till granskning å den plats, där utlåtandet varit utställt; och har länsstyrelsen att bestämma tid, inom vilken sakägare må till länsstyrelsen inkomma med erinringar mot förslaget. Utställandet skall kungöras på sätt i 80 § fjärde stycket sägs, och skall i kungörelsen intagas underrättelse om den tid, under vilken erinringar må avgivas. Rör ändring allenast viss eller vissa sakägarers rätt, må i stället för vad nu föreskrivits avskrifter av ändringsförslaget och besvärslagorna tillställas dessa sakägare med tillkännagivande att de äga inom viss tid inkomma med erinringar.

Ej må, med mindre i nu stadgad ordning tillfälle beretts sakägare att yttra sig, ändring göras i utlåtandet, såvitt angår hans rätt.

91 § (fjärde stycket).

Kopia av karta över föreningens vägar samt avskrift av besluten rörande desamma skola av länsstyrelsen överlämnas till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle som nyss nämnts, vare kartkopier och avskrift av be-

84 §.

Då slutligen avgjorts att vägförening skall bildas samt förrättningskartan i erforderlig mån kompletterats, skola kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och i 80 § omförmälda förteckningar jämte beslut, som må hava meddelats över utlåtandet, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen ävensom till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sluten tillställda både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle, som nu nämnts, skola kartkopior och avskrift av handlingarna tillställas både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

71 § (andra stycket).

Jämkning av de gränser för området, vilka angivas vid förordnandets meddelande, äge länsstyrelsen sedermera besluta, där sådant av ändrade förhållanden påkallas. Skulle, sedan vägförening bildats, länsstyrelsen finna, att behov av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel ej vidare föreligger, äge länsstyrelsen besluta, att föreningen skall upplösas.

76 § (sjätte stycket).

Beslut, som med stöd av stadgandena i denna paragraf meddelats, äge länsstyrelsen i enahanda ordning upphäva eller ändra, såframt de förhållanden, som legat till grund för beslutet, undergått ändring.

85 §.

Finner länsstyrelsen ändrade förhållanden därtill föranleda, skall länsstyrelsen, efter vederbörlig utredning och sedan tillfälle beretts vägföreningen och annan, som saken rör, att yttra sig i ärendet, förordna, att väg, som förut icke hänförts till föreningens vägar, skall såsom sådan väg av föreningen byggas eller till väghållning övertagas eller att väg, som är föreningens, icke vidare skall såsom sådan anses, så ock vidtagna ändring av vad eljest tidigare jämlikt 84 § tredje stycket beslutits.

85 §.

Sedan beslut meddelats i fråga, som avses i 79 §, må frågan, där sådant påkallas av ändrade förhållanden, upptagas till förnyad prövning. Har, sedan vägförening bildats, behovet av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel upphört, må föreningen upplösas.

Beträffande förfarandet i ärende, som nu sagts, skall i tillämpliga delar gälla vad i 78—84 §§ sägs. Där med hänsyn till utredningens omfattning ny förrättning finnes ej erforderlig, äger dock länsstyrelsen företaga ärendet till avgörande utan att förrättning föregått. I ty fall skall länsstyrelsen föranstalta om utredning i ärendet samt bereda vägföreningen och envar annan, vars rätt är i fråga, tillfälle att yttra sig i ärendet. För utredningen äger länsstyrelsen anlita sakkunnigt biträde, och skall i fråga om ersättning till denne vad i 78 § femte och sjätte styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Där vid handläggning av ärende, som avses i denna paragraf, kallelse eller annat meddelande skall delgivas ägare eller innehavare av fastighet, vilken ingår i vägförening, må delgivningen ske med föreningens styrelse, som har att ofördröjligen underrätta den eller de medlemmar av föreningen, vilka beröras av meddelandet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Om behandlingen av ersättningsfrågor
m. m.

87 § (tredje stycket).

Kan överenskommelse i ersättningsfrågan icke träffas, skall för- eningen genom stämning hänskjuta tvisten till domstols prövning.

90 § (andra punkten).

Rörande ersättningen för upplåtelsen och annat intrång, som därav för- anledes, gälle i tillämpliga delar vad i 43—45 §§ finnes för motsvarande fall föreskrivet.

87 § (fjärde stycket).

Målet anhängiggöres vid ägodelningsrätten i den ort, där vägen eller största delen av densamma är belägen. Rörande förfarandet i målet samt tala- lan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar vad om jorddelnings- mål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat.

87 § (femte stycket).

Den, som fordrar ersättning, stånde jämväl öppet att få frågan prövad enligt vad ovan sagts, såframt ej för- eningen åtnjuter anstånd, som i 88 § omförmäles, med vägens byggande el- ler övertagande till väghållning enligt beslut, som meddelats innan ersätt- ningskravet genom stämning väckes.

Den, som fordrar ersättning, stän- de jämväl öppet att få tvisten prövad enligt vad nu sagts, dock ej då fråga är om ersättning enligt 75 § första stycket för markupplåtelse eller an- nat intrång av väg samt föreningen åtnjuter anstånd, som i 87 § omför- mäles, med vägens byggande eller övertagande till väghållning enligt be- slut, som meddelats innan ersätt- ningskravet genom stämning väckes.

87 § (sjätte stycket).

Vägföreningen vare pliktig vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, där ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt an- norlunda förordna.

87 § (sjunde stycket).

På begäran av vägföreningen be- stämme ägodelningsrätten, så snart

På begäran av vägföreningen be- stämme ägodelningsrätten, så snart

(Gällande lydelse)

ske kan efter det målet där anhängigjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin *skyldighet att gälda ersättning enligt första stycket*.

87 § (åttonde stycket).

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken *eller vägen* i anspråk för avsett ändamål.

89 § (andra stycket).

Kan med föreningen ej träffas överenskommelse om fastighetens rätt att begagna vägen eller rörande beloppet av den årliga avgiften, må tvisten efter stämning hänskjutas till ägodelningsrättens avgörande; och gälle i ty fall vad i 87 § fjärde stycket är stadgat. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som på frågan i synnerlig mån inverka.

88 §.

Underlåter vägförening att vederbörligen bygga eller underhålla någon av föreningens vägar eller fullgöra vinterväghållning därå, må länsstyrelsen, där densamma finner det med hänsyn till ortsförhållandena påkallat, så ock på begäran av ägare eller innehavare av fastighet, som icke ingår i föreningen men förvärvat rätt att begagna vägen, förelägga föreningen viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola hava företagits vid äventyr, att åtgärderna varda verkställda genom länsstyrelsens försorg på föreningens bekostnad.

Där i fall, som i första stycket avses, på föreningen ankommande åtgärd, varav rätten att tillträda vägmarken eller vägen är beroende, icke vidtagits av föreningen, må länssty-

(Föreslagen lydelse)

ske kan efter det målet där anhängigjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin *ersättningskyldighet*.

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken, vägen *eller rättigheten* i anspråk för avsett ändamål.

Uppstår tvist om sådan rätt att begagna väg, som avses i 77 §, eller om beloppet av avgiften för begagnandet, må tvisten efter stämning hänskjutas till domstols prövning; och gälle därom vad i andra stycket sägs. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som i synnerlig mån inverka på frågan.

Om verkställighet.*87 §.*

Där i fall, som i första stycket avses, på föreningen ankommande åtgärd, varav rätten att tillträda vägmarken eller vägen är beroende, icke vidtagits av föreningen, må länssty-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

relsen förelägga densamma viss tid härför samt, om den tid försittes, förordna *den av länsstyrelsen utsedde ledamoten i föreningens styrelse eller annan* syssloman att för föreningen vidtaga nämnda åtgärd och *att i styrelsens ställe* hos föreningsmedlemmarna uttaga härför erforderliga bidrag. Syssloman njute av föreningen arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

På framställning av vägföreningen äge länsstyrelsen medgiva föreningen anstånd tills vidare eller under viss tid med vägs byggande eller övertagande till väghållning. Beviljat anstånd må länsstyrelsen återkalla närhelst skäl därtill äro.

relsen förelägga densamma viss tid härför samt, om den tid försittes, förordna syssloman att för föreningen vidtaga nämnda åtgärd och hos föreningsmedlemmarna uttaga härför erforderliga bidrag. Syssloman njute av föreningen arvode, som bestämmes av länsstyrelsen.

Om vägförenings organisation och förvaltning.

74 §.

88 §.

För vägförening skola antagas stadgar och skall finnas styrelse. Föreningens beslutanderätt utövas av medlemmarna å sammanträde.

Stadgarna skola angiva föreningens benämning, som skall innehålla ordet vägförening, föreningens ändamål under hänvisning till de beträffande föreningen meddelade beslut, den ort, där styrelsen skall hava sitt säte, huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet, huru revision av styrelsens förvaltning skall ske, tiden för räkenskapsavslutning, huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall hållas, sätt och tid för kallelse till sammanträde och sättet för andra meddelandens överbringande till delägarna ävensom vad i övrigt kan finnas nödigt.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som strider mot denna eller annan lags föreskrifter eller som kan anses äventyra sådan delägares rätt, för vilken skyldighet att ingå i föreningen framdeles kan inträda.

Stadgarna och beslut om ändring däri skola för att bliva gällande granskas och fastställas av länsstyrelsen.

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där *området* i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av föreningen åt-

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där *föreningens område* i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av för-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

njuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

eningen åtnjuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

Där vid förrättning enligt 78 § vägförening finnes böra komma till stånd, skall förrättningsmannen söka förmå sakägarna att ena sig om antagande av stadgar och utseende av ledamöter i styrelsen samt därvid för sakägarna framlägga förslag till stadgar. Hava, då beslut om bildande av vägförening vinner laga kraft, medlemmarna av föreningen ej enat sig om antagande av stadgar och utseende av ledamöter i styrelsen, meddele länsstyrelsen nödiga föreskrifter att gälla såsom stadgar in till dess bristen avhjälpes samt förordne den av länsstyrelsen utsedde ledamoten av styrelsen att mot arvode, som länsstyrelsen bestämmer, såsom syssloman förvalta föreningens angelägenheter och företräda föreningen på sätt om styrelse finnes nedan stadgat. Syslomanen åligger att ofördröjligen utlysa sammanträde med föreningens medlemmar för antagande av stadgar och val av ledamöter i styrelsen.

Å föreningssammanträde må rösträtt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty *nedan* i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Å föreningssammanträde må rösträtt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Beträffande styrelse och föreningssammanträde skola i övrigt stadgandena i 52, 54, 55, 56 och 57 §§ äga motsvarande tillämpning, därvid skall iakttagas att styrelseledamot, utsedd av länsstyrelsen, endast av densamma må skiljas från sitt uppdrag.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äge han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola *ingivas* inom trettio dagar från beslutets dag, *klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa*. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare.

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äge han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola *vara dit inkomna* inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall, då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare. *Samma befogenhet tillkomme nyttjanderättshavare, som enligt avtal har att fullgöra ägares förpliktelser mot föreningen*.

77 §.

89 §.

Vägförenings medelsbehov skall, där det icke fylles genom andra inkomster, täckas genom uttaxering å föreningens medlemmar av bidrag i penningar.

Beträffande uttaxering skall vad i 63 § första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Förmenar medlem av vägföreningen, att verkställd uttaxering eller fördelning å medlemmarna av uttaxerat belopp ej är med lag överensstämmande, äge han hos länsstyrelsen söka rättelse i den gjorda debiteringen genom besvär, som jämte styrkt avskrift av debiteringslängden skola *ingivas* inom trettio dagar efter det sammanträde,

Beträffande uttaxering skall vad i 63 § första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Förmenar medlem av vägföreningen *eller nyttjanderättshavare, som omförmäles i 88 § sista stycket*, att verkställd uttaxering eller fördelning å medlemmarna av uttaxerat belopp ej är med lag överensstämmande, äge han hos länsstyrelsen söka rättelse i den gjorda debiteringen genom besvär, som jämte styrkt avskrift av debite-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

å vilket längden varit framlagd för granskning, *klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvärshandlingarna så tidigt att de före sagda tids utgång komma länsstyrelsen till handa.* Ändå att besvär sålunda anförts, skall å tid, som av föreningens styrelse bestämts, uttaxerat bidrag inbetalas, vid äventyr att, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.

ringslängden skola *vara dit inkomna* inom trettio dagar efter det sammanträde, å vilket längden varit framlagd för granskning. Ändå att besvär sålunda anförts, skall å tid, som av föreningens styrelse bestämts, uttaxerat bidrag inbetalas, vid äventyr att, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, beloppet må utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore genom lagakraftägande dom ålagd.

78 §.

90 §.

För vägförenings förbindelser svare de i föreningen ingående fastigheterna efter de andelstal, som äro gällande i fråga om väghållningsskyldigheten. Uppkommer brist hos någon av de ansvariga fastigheterna, vare bristen fördelad mellan de övriga av dem efter nyssnämnda beräkningsgrund.

Betalningsansvar, som enligt vad nu sagts åvilar fastighet, må göras gällande endast av vägföreningen, och har förty fordringsägaren att för betalning söka denna.

Är gälden klar och förfallen, skall styrelsen vid äventyr, som i 62 § sägs, utan dröjsmål uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. För täckning av gäld, som under visst år uppkommit annorledes än genom sådan upplåning av medel, varom i 81 § förmåles, har styrelsen att, om gälden ej genast infrias, av inkomsterna under året avsätta det belopp, som kan beräknas åtgå till gäldens betalning. Sålunda avsätta medel må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

Har länsstyrelsen förordnat, att föreningen skall upplösas, vare lag som i 64 § sägs.

Är gälden klar och förfallen, skall styrelsen vid äventyr, som i 62 § sägs, utan dröjsmål uttaxera och indriva bidrag, som erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. För täckning av gäld, som under visst år uppkommit annorledes än genom sådan upplåning av medel, varom i 92 § förmåles, har styrelsen att, om gälden ej genast infrias, av inkomsterna under året avsätta det belopp, som kan beräknas åtgå till gäldens betalning. Sålunda avsätta medel må ej användas eller tagas i mät för annat ändamål.

Skall föreningen upplösas, vare lag som i 64 § andra, tredje och fjärde styckena sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

79 §.

För varje år skall vägförening upprätta utgifts- och inkomststat. Förslag därtill skall av styrelsen uppgöras och framläggas för granskning och fastställelse å föreningssammanträde.

Där, med stöd av vad i 76 § fjärde stycket sägs, bestämts att särskilda andelstal skola gälla i fråga om vissa utgifter, äge vad i 61 § andra stycket är föreskrivet motsvarande tillämpning.

80 §.

Vägförenings medlemmar skola årligen, var efter sitt andelstal, tillskjuta nödigt förslag samt, om förslaget ej förslår till täckande av årets utgifter, fylla bristen.

81 §.

Där vägförenings utgifter för vägbyggnad, för gäldande av ersättning enligt 87 § eller för annat ändamål, som ej är att hänföra endast till vägunderhållet, vinterväghållningen eller förvaltningen under året, beräknas bliva så betydande att de skäligen böra fördelas å flera år, må föreningen efter länsstyrelsens medgivande för täckning av viss del av dessa utgifter upptaga lån att återgäldas genom årliga amorteringar under flera, högst tio, år enligt viss av länsstyrelsen godkänd plan.

92 §.

Där vägförenings utgifter för vägbyggnad, för gäldande av ersättning enligt 75 § eller för annat ändamål, som ej är att hänföra endast till vägunderhållet, vinterväghållningen eller förvaltningen under året, beräknas bliva så betydande att de skäligen böra fördelas å flera år, må föreningen efter länsstyrelsens medgivande för täckning av viss del av dessa utgifter upptaga lån att återgäldas genom årliga amorteringar under flera, högst tio, år enligt viss av länsstyrelsen godkänd plan.

Om talan mot länsstyrelsens beslut.

91 § (första—tredje styckena.)

Då länsstyrelsen meddelat beslut, som i 71 § andra stycket, 72 § eller 76 § första och andra styckena avses, eller varigenom fastighet åsatts sådant särskilt andelstal, som i 76 § sägs, eller meddelat beslut enligt 84 § tredje stycket, 85 § eller 88 §, skall beslutet delgivas vägföreningen, vars styrelse har att om beslutet skyndsamt under-

93 §.

Då länsstyrelse meddelat beslut i ärende, som avses i detta kapitel, skall, utom i fall som avses i tredje stycket, underrättelse om beslutets innehåll i vederbörliga delar genom länsstyrelsens försorg antingen tillställas envar, som beslutet rör, eller ock kungöras på sätt i 80 § fjärde stycket sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

rätta föreningens medlemmar i den ordning, som härför är i stadgarna bestämd. Länsstyrelsen besörje ock att beslutet i vederbörliga delar delgives envar ägare och brukare av sådan i föreningen icke ingående fastighet, vilken beslutet angår.

Kungörelse om förordnande om vägförenings bildande och av beslut, som i 71 § andra stycket avses, skall genom länsstyrelsens försorg införas i länskungörelserna och ortstidning.

Uppgift å vilka vägar, som hänförts till föreningens vägar, skall, när beslut i frågan meddelats ävensom när sådant beslut ändrats, genom länsstyrelsens försorg, på sätt länsstyrelsen finner lämpligt, allmänt kungöras i orten.

93 §.

Rörande klagan över länsstyrelses beslut i ärende, som i detta kapitel avses, gälle vad om ekonomimål i allmänhet finnes föreskrivet, dock att de till Konungen ställda besvären skola jämte styrkt avskrift därav inlämnas till länsstyrelsen, som har att, efter infordrande av vederbörandes förklaring, där sådant anses böra äga rum, insända huvudskriften av besvärshandlingarna jämte eget utlåtande till Konungen.

Över beslut, varigenom länsstyrelse förordnat förrättningsman eller sakkunnigt biträde eller föreskrivit underställning av utlåtande, må ej klagas. Ej heller må talan föras mot beslut, varigenom förrättningsman återförvisats till förrättningsmannen. Att talan ej må föras mot länsstyrelses beslut i jävsfråga, följer av vad i 30 och 78 §§ är stadgat.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 KAP.

Bestämmelser till främjande av trafiksäkerheten.

100 §.

Där det finnes påkallat för tillgödoseende av trafiksäkerheten äger länsstyrelse med avseende å viss enskild väg inom länet eller del av sådan väg förordna, att inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt ej må utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad, uppsättas stängsel, som skymmer utsikten över vägbanan, eller vidtagas annan dylik för trafiksäkerheten menlig anordning. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg må förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande, som avses i första stycket, skall länsstyrelsen verkställa erforderlig utredning samt därvid bereda de väghållningsskyldiga eller för dem utsedd styrelse, markägare och andra, som hava ett väsentligt intresse av frågan, tillfälle att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Om meddelat förordnande skall, utöver den underrättelse angående förordnandet som sker enligt allmänna bestämmelser, meddelande intagas i länskungörelserna och ortstidning.

101 §.

Finnes å markområde, beträffande vilket meddelats förordnande varom i 100 § stadgas, stängsel, upplag eller annan därmed jämförlig anordning, som prövas medföra fara för trafi-

(Gällande lydelse)

(Förelagen lydelse)

ken, må länsstyrelsen förelägga den som har att svara för anordningen att bortskaffa densamma eller vidtaga sådan åtgärd med avseende därå, att faran undanröjes. Vad i 100 § andra stycket sägs skall därvid äga motsvarande tillämpning.

Vid meddelande av föreläggande enligt första stycket må vite utsättas.

102 §.

Har ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket att å fastighet uppföra byggnad eller eljest vidtaga i samma stycke omförmäld anordning icke bifallits och kan till följd härav fastigheten eller del därav nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens tidigare värde, är ägaren berättigad till ersättning av kronan för den skada han härigenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten, som upplåtits innan förordnandet meddelades.

Ersättning varom sägs i första stycket skall bestämmas att utgå på en gång; dock må ersättningen, om särskilda skäl äro därtill, på begäran antingen av kronan eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för kronan eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan kronan och sakägare skall gälla jämväl mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

103 §.

Är fastighetsägare jämlikt 102 § tillkommande ersättning bestämd att utgå på en gång och har fastigheten genom inskränkningen i förfoganderätten undergått sådan minskning i värde att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten svarade då rätten till ersättning uppkom, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen; och skall om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat för det fall att enligt lagen om expropriation nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes.

Har förlust å fordran som i första stycket avses uppstått till följd av att nedsättning ej skett, skall fordringens innehavare njuta ersättning av kronan för förlusten mot avskrivning å fordringshandlingen. Detsamma gäller, där förlust tillskyndats fordringens innehavare däri genom att ersättning blivit för lågt beräknad och densamma till följd av överenskommelse mellan kronan och den ersättningsberättigade eller av annan anledning ej blivit prövad av domstol.

104 §.

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § bortskaffat eller ändrat befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av kronan för sina kostnader härför ävensom för den skada i övrigt som genom åtgärden må hava uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

105 §.

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse icke träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till ägodelningsrätten i den ort, där den av förordnandet eller föreläggandet berörda marken är belägen. Jämväl kronan äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts. Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut skall i tillämpliga delar gälla vad om jorrdelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat. Kronan skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligen annorlunda förordna.

106 §.

Länsstyrelsen äger vid vite förelägga den som uppfört byggnad eller vidtagit annan åtgärd i strid mot förbud enligt 100 § att undanröja eller ändra det utförda. Överexekutor äger ock meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare, byggnadsnämnd samt ägare eller innehavare av fastighet, som äger begagna vägen. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser som de vilka äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

Efterkommes ej föreläggande, som meddelats med stöd av 101 §, skall på anmodan av länsstyrelsen utmätningssmannen föranstalta om att åtgärden vidtages.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Kostnad för handräckning enligt första stycket, varom ansökan gjorts av allmän åklagare, må på utmätningensmannens begäran förskjutas av allmänna medel.

107 §.

Över länsstyrelses beslut i fråga, som avses i detta kapitel, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den för ekonomimål i allmänhet stadgade ordning. Beslutet skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej Konungen annorlunda förordnar.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag — — — — — januari 1940.

Genom denna — — — — — enskilda vägar.

Ändå att — — — — — därefter företages.

Är rättighet eller skyldighet med avseende å väg genom förrättning, dom eller eljest bestämd enligt äldre lag, skall, där annat ej följer av 83 § i nya lagen eller av vad nedan föreskrives, beträffande det sålunda uppkomna rättsförhållandet fortfarande tillämpas vad därom vid tiden för nya lagens ikraftträdande finnes stadgat.

Är rättighet eller skyldighet med avseende å väg genom förrättning, dom eller eljest bestämd enligt äldre lag, skall, där annat ej följer av 74 § i nya lagen eller av vad nedan föreskrives, beträffande det sålunda uppkomna rättsförhållandet fortfarande tillämpas vad därom vid tiden för nya lagens ikraftträdande finnes stadgat.

Har fastighet, — — — — — sistnämnda dag.

Vad i — — — — — juni 1926.

Där skyldighet — — — — — till efterrättelse.

Den äldre — — — — — ingåtts dessförinnan.

Stadgandet i — — — — — äga tillämpning.

Har rätt — — — — — frågans återupptagande.

Där i — — — — — av väghållningsskyldigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1954, dock att, där länsstyrelse före nämnda dag meddelat beslut om bildande av vägförening, ärendet skall handläggas och prövas enligt hittills gällande bestämmelser.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

Härigenom förordnas, att 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 skall er-
hålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt 112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

Ersättningen skall — — — till marken.

Frågan huruvida — — — planens genomförande.

(Föreslagen lydelse)

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt 112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

*Denna lag träder i kraft den 1 juli
1954.*

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i
statsrådet å Stockholms slott den 20 november 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och kommunikationsdepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson *fråga om vissa ändringar i lagen om enskilda vägar och byggnadslagen* samt anför därvid följande.

Jämlikt bemyndigande den 26 augusti 1948 uppdrog chefen för kommunikationsdepartementet åt dåvarande landshövdingen G. H. Andersson, lagmannen A. Bexelius, nuvarande generaldirektören K. G. Hjort samt ledamöterna av riksdagens första kammare K. H. Andersson och O. L. Tjällgren att inom departementet biträda med utredning angående statens övertagande av vinterväghållningen på vissa enskilda vägar. Åt landshövdingen Andersson uppdrogs att i egenskap av ordförande leda utredningsarbetet. De sakkunniga — vilka antog benämningen 1948 års vinterväghållningsutredning — avlämnade den 14 december 1950 betänkande angående snöröjning på enskilda vägar och fullgjorde därmed sitt nämnda uppdrag.

Genom särskilda beslut den 9 juni 1950 och den 11 januari 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt vinterväghållningsutredningen att verkställa *dels* av riksdagen genom skrivelse den 10 maj 1950, nr 198, begärd översyn av bestämmelserna om vägföreningar i 1939 års lag om enskilda vägar, *dels ock* av riksdagen genom skrivelse den 25 juni 1948, nr 350, begärd utredning angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg, till vilken statsbidrag utgår. Till fullgörande av dessa två uppdrag har vinterväghållningsutredningen med skrivelse den 10 oktober 1952 avgivit betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande vägföreningar m. m. (SOU 1952: 26).

Över sistberörda förslag och betänkande har efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, bostadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd, statskontoret, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västerbottens och

Norrbottnens län, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, Sveriges lantbruksförbund, länsvägnämndernas förbund, svenska vägföreningen, förbundet för enskild väghållning i Stockholms län, Sveriges lantmätareförening och Sveriges förrättningsmannaförening för enskilda vägar. Vid lantmäteristyrelsens yttrande har fogats utlåtanden av samtliga överlantmätare. Vid flertalet av länsstyrelsernas yttranden har fogats utlåtanden av vägförvaltningen inom länet, varjämte envar av länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Hallands och Skaraborgs län bifogat utlåtande av länsarkitekten i länet samt länsstyrelsen i Malmöhus län därjämte vid sitt yttrande fogat utlåtanden av hushållningssällskapets förvaltningsutskott och av byggnadsnämnden i Herrestads kommun.

Sedan de frågor, som behandlas i vinterväghållningsutredningens år 1952 avgivna betänkande, ytterligare beretts inom kommunikationsdepartementet, anhåller jag nu att få upptaga desamma.

1. Huvuddragen av gällande lagbestämmelser om enskilda vägar.

De grundläggande nu gällande bestämmelserna om enskild väghållning är sammanförda i *lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar* med ändringar genom lagar den 16 maj 1947 (nr 183), den 30 juni 1947 (nr 387) och den 15 maj 1952 (nr 234). Lagen upptog i sin ursprungliga lydelse tre kapitel, nämligen 1 kap. (1—5 §§), innehållande vissa begreppsbestämmingar och andra stadganden av allmän innebörd, 2 kap. (6—70 §§), innefattande bestämmelser om enskilda vägar i allmänhet, samt 3 kap. (71—93 §§), innehållande särskilda bestämmelser om vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse. Genom nyssnämnda lag den 15 maj 1952 har till lagen fogats ett fjärde kapitel (94—99 §§), upptagande vissa speciella föreskrifter rörande skogsvägar.

Lagen om enskilda vägar är tillämplig å såväl stad som landsbygd men äger i princip ej tillämpning inom område, för vilket stadsplan fastställts. Fastställelse av stadsplan medför dock icke i och för sig, att tidigare avgöranden rörande väghållningen annulleras, utan härför fordras uttryckligt beslut. Under lagen inbegripes icke blott farväg utan även gångväg (1 §). Till väg hänföres själva vägbanan och de områden därinvid, som stadigvarande erfordras för vägbanans bestånd och underhåll, såsom slänt, bankett, dike och upplagsplats. Till vägen räknas även trumma, skyddsvärn, vägmärke och annan för vägens bestånd eller brukande utförd anordning. Såsom väg anses bro och färja med färjläge (2 §). Väghållning omfattar byggnad av väg (inklusive omläggning och förbättring av befintlig väg), vägunderhåll (vartill hänföres alla åtgärder för vägens vidmakthållande i ett tillfredsställande skick) samt vinterväghållning (omfattande åtgärder för att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från snö och is, utmärkande av vägbanan, där så tarvas, så ock åtgärder för vägbanans förbättrande genom påskottning av snö, där å kortare sträckor till följd av ojämn snösamling uppstått menföre, som med hänsyn till trafikens art och omfatt-

ning är till avsevärd olägenhet; 3 §). Vaghållningsskyldigheten är knuten till viss fastighet och skall fullgöras av fastighetens ägare eller i några fall av dess innehavare. Med fastighet kan jämföras viss annan fast anläggning (1 och 5 §§).

Bland bestämmelserna om enskilda vägar i allmänhet (2 kap.) märkes främst reglerna om skyldighet för ägare av fastighet att mot ersättning upplåta mark till begagnande såsom väg för annan fastighet, om vägen är av synnerlig vikt för dennas ändamålsenliga brukande och ej länder till märkligt men för den fastighet, över vilken vägen skall framgå (6 och 9 §§). Under liknande villkor föreligger skyldighet att upplåta befintlig väg till begagnande för annan fastighet (7 och 9 §§). Ägare av fastighet kan även förpliktas tåla, att å fastigheten tages sand, grus, jord eller sten till väg, att vid vägen växande träd eller buskar borthugges eller kvistas eller att snöskärm uppsättes å fastigheten (13 §), varjämte förbud i vissa fall kan meddelas mot bibehållande eller uppsättande av grind eller led å vägen (14 §). Fastighetsägaren är även i dessa fall berättigad till ersättning av väghållaren. Om väg, som någon vill bygga för sin fastighet, kommer att bli av synnerlig vikt även för brukandet av annan fastighet, är den sistnämnda fastighetens ägare pliktig att delta i byggandet. Även vägunderhåll och vintervaghållning utgör ett gemensamt åliggande för ägarna av de fastigheter, som har nytta av vägen den tid marken är bar resp. vintertiden (10 §). Arbetet med vägbyggnad, vägunderhåll och vintervaghållning skall utföras antingen gemensamt eller efter vägdelning (12 §). Vaghållningsbördan skall, då flera vaghållningsskyldiga finnes, fördelas mellan dem med hänsyn till den omfattning, vari de beräknas komma att begagna vägen, dock att ej å någon fastighet må läggas större andel än som svarar mot dess nytta av vägen (11 §).

Där två eller flera fastigheter förpliktats till väghållning, som skall utföras enligt gemensamhetssystemet, utgör fastigheterna en sammanslutning, benämnd vägsamfällighet. För vägsamfällighet skall antagas stadgar, som granskas och fastställs av länsstyrelsen, och utses styrelse (50 §). Vaghållningsskyldigheten tar formen av en förpliktelse att bidra till samfällighetens utgifter, och bidragsplikten regleras genom andelstal, som åsatts fastigheterna med tillämpning av grunderna för vaghållningsbördans fördelning (33 §). Samfällighetens styrelse är pliktig att hos de vaghållningsskyldiga uttaxera och indriva de bidrag, som erfordras (62 §). De bidrag i penningar, som de vaghållningspliktiga fastigheterna sålunda har att utgiva, utgår med förmånsrätt före all i fastigheterna in-tecknad gäld (*lag den 3 september 1939 om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar*). Vägsamfällighet får icke utöva verksamhet, som är främmande för dess ändamål att handhava den gemensamma väghållningen och därmed förenade angelägenheter (50 §).

Eventuella tvistigheter angående vaghållningsskyldigheten upptages och prövas vid särskild förrättning. Förrättningsmannen, vilken förordnas av länsstyrelsen, kan biträdas av gode män. Rätt att påkalla förrättning till-

kommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, vilken saken förmenas angå. Även frågor om ersättning för upplåtelse av mark eller annat intrång upptages i förekommande fall till prövning vid förrättningen (15—20 §§). Förrättningen avslutas med att förrättningsmannen och gode männen, där sådana anlitas, framlägger ett utlåtande rörande de frågor, förrättningen avsett (35 §). Sakägare, som är missnöjd med utlåtandet, äger föra talan genom besvär hos ägodelningsrätten (37 §). Föres ej talan mot förrättningen, går utlåtandet i verkställighet såsom lagakraftägande dom (40 §).

De regler, som i 3 kap. enskilda väglagen givits för vissa vägar inom områden med tätare bebyggelse, går i stort sett ut på att väghållningen samt iordningställandet och underhållet av vissa allmänna platser inom område, där sådan bebyggelse uppkommit eller kan förväntas inom nära förestående tid uppkomma, kan uppdragas åt en samfällighet av särskilt slag, i lagen kallad vägförening. Initiativet till bildande av en vägförening tages av länsstyrelsen (71 §). Länsstyrelsen äger även principiellt beslutanderätt i alla frågor rörande föreningens tillkomst. Förfarandet vid bildande av vägförening kan sägas vara indelat i tre etapper. Innan förfarandet nått den fullbordan, att föreningen kan påbörja sin verksamhet med att ordna väghållningen, erfordras nämligen tre särskilda beslut av länsstyrelsen.

Den första etappen markeras av beslutet att vägföreningen skall komma till stånd. Innan sådant beslut meddelas, skall länsstyrelsen ha låtit vidtaga erforderlig förberedande utredning. Rör frågan stad eller annan ort, där skyldighet föreligger att söka byggnadslov, skall länsstyrelsen höra byggnadsnämnden. Vidare skall länsstyrelsen hålla sammanträde med ägare och innehavare av fastigheter inom det område, beslutet skall avse. Beslutas inrättande av vägförening, angives i beslutet, vilket område föreningen skall omfatta. I föreningen ingår de fastigheter, vilka i sin helhet eller till någon del är belägna inom området (71 §), i allmänhet dock icke fastighet, som utgör kanal, järnväg, spårväg, väg eller gata (72 § andra stycket).

Sedan det sålunda blivit klarlagt, vilka som skall vara medlemmar i föreningen, ankommer det på dessa att antaga stadgar och välja styrelse. För detta ändamål skall länsstyrelsen utfärda kallelser till sammanträde med delägarna. Det föreskrives däremot ej uttryckligen, att sammanträdet skall äga rum inför länsstyrelsen eller tjänsteman hos denna (75 §). Stadgarna skall fastställas genom beslut av länsstyrelsen (andra etappen).

Då stadgar för vägförening fastställts och styrelse blivit utsedd, vidtager förfarandets tredje etapp, varunder länsstyrelsen skall till avgörande företa frågan, vilka vägar som skall förklaras vara föreningens. Förslag i frågan upprättas av länsstyrelsen eller av särskilt förordnad sakkunnig person, i båda fallen under medverkan av föreningen. Innan saken avgöres, skall sammanträde med delägarna äga rum inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar. Är fråga om väg i stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, och kan frågan äga betydelse för be-

byggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt i viktigare fall från stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd (86 §). Beslutet skall angiva läge, sträckning och bredd av föreningens vägar ävensom meddela de föreskrifter i övrigt rörande vägarnas beskaffenhet den tid marken är bar och vintertiden, vilka med hänsyn till samfärdselns behov och trafiksäkerheten må anses påkallade. Vidare skall bestämmas, i vad mån och på vilka villkor grindar får finnas å vägarna. Vägarna skall utmärkas å karta (84 §).

Samtliga de beslut, länsstyrelsen enligt det nu sagda har att meddela i samband med bildande av vägförening, kan var för sig överklagas (93 §).

I motsats till vad fallet är beträffande förrättning enligt 2 kap. innehåller bestämmelserna om vägförenings bildande icke några närmare föreskrifter om sammanträdesordningen, om protokollföring o. d. Blott beträffande kallelser till sammanträde och kungörande av fattade beslut ges något utförligare bestämmelser.

Sedan slutligen avgjorts, att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äger föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång lösa till sig rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Eventuell tvist om ersättning instämnes till ägodelningsrätt. Marken eller vägen får emellertid tagas i anspråk, så snart föreningen till säkerhet för ersättningen hos länsstyrelsen nedsatt ett belopp, som ägodelningsrätten bestämmer (87 §).

Rätt att ta sand, grus, jord eller sten å annans fastighet kan tillerkännas vägförening under samma villkor som annan vägsamfällighet (jfr 13 §). Erfordras upplåtelse av sådan rätt, måste emellertid, om ej frivillig uppgörelse träffas, förrättning äga rum i den ordning 2 kap. stadgar (90 §).

Beslut om ändring i vägförenings område meddelas i samma ordning som beslut om bildande av sådan förening (71 § andra stycket och 91 § andra stycket). Ändring i fråga om föreningens väghållningsskyldighet kan beslutas av länsstyrelsen efter vederbörlig utredning och sedan tillfälle berett vägföreningen och annan, som saken rör, att yttra sig i ärendet. I övrigt är någon viss procedur ej föreskriven (85 §).

För verkställande av de undersökningar, som kan vara erforderliga vid vägförenings bildande eller för fullgörande av annan uppgift, som ankommer på länsstyrelsen, äger länsstyrelsen anlita sakkunnigt biträde. Ersättning till biträde som anlitas för att uppgöra förslag, vilka vägar som skall vara föreningens, skall betalas av föreningen. Även eljest åligger det föreningen att vidkännas kostnaden för särskild sakkunnig, för såvitt icke vid den slutliga handläggningen av ärendet prövas skäligen att den betalas av enskild sökande (92 §).

Bestämmelserna om stadgar och styrelse för vägförening överensstämmer i de flesta hänseenden med vad som gäller för vägsamfälligheter enligt 2 kap. Den väsentligaste skillnaden består däri att en ledamot av föreningens styrelse skall utses av länsstyrelsen. Föreningens styrelse skall bestå av antingen tre eller fem ledamöter (medan det beträffande vägsamfälligheter

enligt 2 kap. överlämnats åt delägarna att bestämma antalet; 74 § femte stycket).

Liksom inom andra vägsamfälligheter bestämmes delägarnas rättigheter och skyldigheter inom föreningen av andelstal. Såsom huvudregel gäller att andelstalen motsvarar fastigheternas senast fastställda taxeringsvärden. För fastigheter, vilka saknar taxeringsvärden, bestämmes särskilda andelstal (76 § första stycket). Om speciella omständigheter föranleder att taxeringsvärdet måste anses utgöra en mindre rättvis grund för bestämmande av viss fastighets delaktighet, kan länsstyrelsen fastställa ett särskilt högre eller lägre andelstal för denna fastighet (76 § tredje stycket). Skulle ett system med andelstal, bestämda efter taxeringsvärdena, i visst fall medföra en mindre lämplig fördelning av väghållningsbördan, äger länsstyrelsen förordna att annan grund skall tillämpas för fördelningen (76 § andra stycket). Har bebyggelsen inom vägföreningens område tillkommit på det sättet, att ett flertal bostadstomter försålts av en och samme markexploatör, ger lagen möjlighet för länsstyrelsen att bestämma andelstal för exploatörens egna fastigheter högre än efter den eljest gällande grunden såvitt angår skyldigheten att delta i byggandet (ej i underhållet) av viss eller vissa vägar (76 § fjärde stycket).

Vägförening äger enligt den särskilda lagen om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar uttaga sina bidragsfordringar i medlemsfastigheterna med rätt före intecknad gäld.

Vägföreningens uppgift är att ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om föreningens vägar samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar. Den får icke utöva verksamhet, som är främmande för dess sålunda angivna ändamål (73 §).

Det ankommer på länsstyrelsen att övervaka att vägförening fullgör sina uppgifter med avseende å väghållningen. Vid försummelse från föreningens sida att vederbörligen bygga eller underhålla någon av de vägar, som förklarats vara föreningens, eller att fullgöra vinterväghållning därå kan länsstyrelsen ingripa med föreläggande, vare sig sådant påkallas av någon rättsägare eller icke. Där det finnes påkallat, äger länsstyrelsen medgiva föreningen anstånd tills vidare eller på viss tid med byggande av väg eller övertagande av befintlig väg till väghållning. Sådant tillstånd kan när som helst återkallas (88 §).

Rätt att begagna föreningens vägar tillkommer icke blott de fastigheter, vilka ingår i föreningen, utan även övriga fastigheter, för vilka vägen är till nytta. Sådan fastighet kan — liksom fallet är beträffande vägsamfälligheter i allmänhet — förpliktas att utgiva slitageersättning. Tvist därom prövas av agodelningsrätt (89 §).

De i 4 kap. lagen om enskilda vägar meddelade särskilda bestämmelserna rörande skogsvägar innefattar med avseende å dessa vägar vissa modifieringar av principerna i 2 kap. Med avseende å sådana vägar kan den allmänna normen för deltagande i väghållningsbördan jämkas, om det finnes

skäligt för främjande av god skogshushållning (95 §). Vidare kan det eljest tillämpade systemet med andelstal för fördelning av väghållningsbördan i viss omfattning ersättas av ett system med vägavgifter för transport av skogsprodukter (96—99 §§).

Inom *byggnadslagstiftningen* finnes vissa stadganden, som direkt berör väghållningen inom vägföreningsområdena. Enligt 107 § byggnadslagen skall byggnadsplan utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingår i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser. Däremot upptager byggnadslagstiftningen icke någon bestämmelse angående skyldighet för markägare eller andra att bringa planen i verkställighet. I stället har i 126 § byggnadsstadgan införts en bestämmelse om att, när byggnadsplan fastställts för visst område och de av planen omfattade fastigheterna icke redan ingår i vägförening, länsstyrelsen skall taga under övervägande fråga om bildande av sådan förening för området.

I 112 § byggnadslagen finnes bestämmelse om skyldighet i vissa fall för ägare av mark, som enligt fastställd byggnadsplan avsetts till väg eller annan allmän plats, att utan ersättning låta marken tagas i anspråk och nyttjas för det avsedda ändamålet. Förutsättningar för sådan skyldighet är — utöver vad som framgår av det redan anförda — att nybyggnad ägt rum inom byggnadsplaneområdet, att marken till följd av nybyggnaden erfordras för samfärdseln inom området, att marken icke bebyggs samt att densamma vid planens fastställande tillhörde antingen den fastighet, varå byggnaden uppförts eller varifrån mark till byggnaden upplåtits, eller ock annan fastighet med samma ägare. Vidare finnes i 113 § byggnadslagen en bestämmelse, enligt vilken det i vissa fall kan åläggas ägare av markområden, som lägges under byggnadsplan, att upplåta mark till vägar och allmänna platser i större omfattning än som stadgas i 112 §. Förutsättningarna för bestämmelsens tillämpning har angivits så, att byggnadsplan lägges över område i en ägares hand samt att markupplåtelse prövas skälig med hänsyn till den nytta, denne kan förväntas få av planens genomförande, och övriga omständigheter.

Ytterligare bör omnämnas bestämmelsen i 116 § byggnadslagen, enligt vilken ägare av samt i vissa fall även innehavare av nyttjanderätt o. d. till mark, som i byggnadsplan avsetts till väg eller annan allmän plats och som till följd därav kan nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, är berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Detta gäller dock ej om skyldighet att upplåta marken föreligger enligt de nyss refererade bestämmelserna i 112 och 113 §§ samma lag. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening, när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

2. Allmänna synpunkter.

Utredningen. Utredningen har särskilt uppehållit sig vid förhållandena inom områden, som enligt bestämmelserna i byggnadslagen lagts under byggnadsplan, samt har påtalat, att generella bestämmelser saknades rörande ansvaret för dessa planers genomförande. Inledningsvis har till behandling upptagits frågan, av vilka rättssubjekt — staten, kommunerna, särskilt bildade sammanslutningar eller enskilda personer — väghållningsbestyret lämpligast borde ombesörjas. I detta hänseende har utredningen hänvisat till bl. a. uttalanden i frågan, vilka gjorts av 1935 års vägsakkunniga i deras år 1938 avgivna betänkande med förslag till lag om enskilda vägar m. m. (SOU 1938: 23, s. 69—72) samt av chefen för justitiedepartementet i samband med remiss till lagrådet av förslaget till nu gällande byggnadslag (prop. nr 131/1947 s. 142), av vilka uttalanden framginge, att man tidigare avböjt såväl tanken på att införa kommunalt ansvar för väghållningen i sådana tätbebyggda orter, som avsåges med bestämmelserna om byggnadsplan, som ock möjligheten att tillskapa särskilda sammanslutningar med uppgift att sörja för tillgodoseende av alla de behov, till vilka tätbebyggelsen gäve upphov, såsom väghållning, vägbelysning, vatten- och avloppsanläggningar m. m. För genomförandet av byggnadsplan hade man därför allttjämt att lita till strödda bestämmelser i skilda författningar, av vilka de viktigaste vore enskilda väglagens stadganden om vägföreningar. Frågan om en reform på detta område hade under utredningsarbetet aktualiserats bl. a. genom uttalanden av vissa länsstyrelser m. fl. angående önskvärdheten av en sammansattande lagstiftning på området. — Utredningen hade funnit sig icke böra ingå på frågan om en mera genomgripande reform av vägföreningsinstitutet utan hade ansett sin uppgift i förevarande hänseende begränsad till att söka utforma regler beträffande främst förfarandet vid vägförenings bildande, vilka på ett bättre sätt än de nuvarande tillgodosåge det praktiska livets krav. Till närmare utveckling härav anförde utredningen:

De argument, som kunna anföras till stöd för åsikten, att vägföreningarna icke utgöra någon lämplig form för väghållningen inom de mindre tätorterna, äro av två slag, nämligen dels ekonomiska och dels organisatoriska.

För invånarna i sådana mindre tätorter, som icke lagts under stadsplan, måste det givetvis framstå som ett önskemål, att väghållningsbördorna för deras del lättas genom att slås ut på samtliga invånare i kommunen eller övertagas av staten. Detta önskemål dela de emellertid med alla andra väghållare i fråga om enskilda vägar, och problemet vidgas därigenom att avse enskild väghållning överhuvud. Av bl. a. ekonomiska skäl är det åtminstone för närvarande uteslutet, att staten eller kommunerna skulle kunna åtaga sig all enskild väghållning. En begränsning av statens eller kommunens engagemang att avse endast tätorterna skulle av glesbygdsinvånarna i många fall anses som en uppenbar orättvisa, särskilt i betraktande av att väghållningsbördan för tätorternas invånare ofta är mindre betungande än för invånarna i glesbygden.

Ur organisatorisk synpunkt är det otvivelaktigt en svaghet, att det icke finnes något rättssubjekt, som bär det samlade ansvaret för genomförandet

av en byggnadsplan och för att byggnadsplaneområdets vägproblem och andra speciella tätortsfrågor bli lösta på ett tillfredsställande sätt. Att lägga detta ansvar på kommunen är visserligen teoretiskt möjligt men möter även — på sätt framgår av de nyss refererade uttalandena i samband med tillkomsten av lagen om enskilda vägar och byggnadslagen — stora betänkligheter. Tanken att för ändamålet tillskapa särskilda samhällsföreningar med uppgift att ta sig an alla uppkommande tätortsproblem drabbas även av allvarliga erinringar. Det kan sålunda icke utan vidare betraktas som givet, att alla de gemensamhetsproblem, till vilka en tätortsbildning ger upphov, ur organisatorisk synpunkt alltid böra lösas på samma sätt. Även om det i ett givet fall synes klart, att kommunen eller samhällsföreningen bör omhänderväsa vägväsendet inom ett tätområde, är därmed ej sagt, att detsamma är förhållandet med t. ex. vatten- och avloppsväsendet.

Vid sådant förhållande synes det ännu vara för tidigt att ta bestämd ståndpunkt till frågan, i vilken omfattning och på vad sätt de nämnda verksamhetsgrenarna böra samordnas. I allt fall fordrar frågan undersökningar och överväganden av sådan art, att de näppeligen kunna komma till stånd inom ramen för de uppdrag, som givits vinterväghållningsutredningen.

Remissyttrandena. Den begränsning, utredningen sålunda ålagt sig i fråga om arbetets omfattning, har i de flesta yttrandena lämnats utan gensaga. Åtskilliga yttranden har dock givit uttryck för en annan mening. Dessa yttranden har betonat bristen på bestämmelser om särskilda rättssubjekt för byggnadsplanernas genomförande och framhållit, att ordnandet av vägförbindelser utgjorde blott en sida av denna fråga. I enlighet härmed har förordats en lagstiftning med vidare syftning, omfattande samordning av de särskilda verksamhetsgrenar, främst väghållning samt ordnande av vattenförsörjning och avlopp, till vilka tätortsbildningarna gäve upphov. Beträffande sättet för åstadkommande av dylik samordning har i vissa yttranden förordats kommunalisering av verksamheten, i andra yttranden åter bildandet av samhällsföreningar med ändamål att tillgodose alla tätortsbehov.

Kraftigast har vägfrågornas samband med bebyggelseplaneringen betonats av *bostadsstyrelsen*, vilken förklarar sig anse det angeläget, att samtliga frågor, som rörde genomförandet av detaljplan, utreddes och bedömdes i ett sammanhang och icke såsom hittills skett var för sig. Innan frågan om ändrade bestämmelser rörande vägföreningar gjordes till föremål för lagstiftningsåtgärder, borde därför övervägas att verkställa en utredning av hela frågan om genomförandet av detaljplan. En sådan ny utredning syntes lämpligen böra innefatta av styrelsen tidigare föreslagen översyn av vatten- och avloppsakkunnigas förslag i vatten- och avloppsfrågan. Måhända borde nämnda utredning även samordnas med 1951 års byggnadsutredning. Det torde nämligen ligga nära till hands att i detta sammanhang undersöka i vad mån åtgärder borde vidtagas i syfte att realisera byggnadslagens intentioner i avseende å valet av planinstitut. Om nämligen stadsplan komme till användning i samtliga fall utom där fråga vore om smärre samhällsbildningar, skulle plangenomförandet i kommunal regi betydligt underlättas. Även *byggnadsstyrelsen* — som i allt väsentligt tillstyrkt utredningens förslag — har givit uttryck för liknande tankegångar samt har under hänvis-

ning till kommunernas dokumenterade intresse för vatten- och avloppsfrågorna ansett skäl tala för ett mera aktivt kommunalt deltagande i genomförandet av byggnadsplaner. *Lantmäteristyrelsen* har — i anslutning till uttalanden av flera överlantmätare — framhållit, att det i praktiken ofta visat sig svårt att genomföra byggnadsplaner på ett ändamålsenligt sätt. Starka skäl talade för en samordning av de med genomförandet av byggnadsplan förenade uppgifterna och då i första hand väg- samt vatten- och avloppsanläggningar. Huruvida ansvaret för dessa uppgifter borde åvila kommunen eller särskilda för ändamålet bildade samfälligheter, i vilka kommunen tillförsäkrats inflytande, torde därvid vara förtjänt att övervägas. Styrelsen ansåge tiden mogen för en närmare undersökning och utredning av dessa frågor. *Överlantmätaren i Västerbottens län* har ansett det ligga nära till hands att söka en lösning av vägfrågorna i tätorter efter samma linjer som innefattades i 1946 års vatten- och avloppsakkunnigas förslag. Liknande synpunkter har anlagts av *överlantmätaren i Norrbottens län*. Bland dem, som uttalat sig för en närmare utredning rörande samordning av frågorna om väghållning och om plangenomförandet i övrigt, märkes vidare *länsarkitekterna i Kristianstads, Malmöhus och Hallands län, överlantmätarna i Uppsala och Kronobergs län samt länsstyrelserna i Södermanlands och Kalmar län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län, överlantmätaren i Gotlands län samt överlantmätaren i Skaraborgs län* har med ingående motivering förordat ett ökat kommunalt engagemang i tätorternas vägfrågor. I de yttranden, vilka kan sägas företräda glesbygdsintressena, har frågan om väghållningens egenskap av statlig, kommunal eller enskild blott berörts ur den synpunkten, att ett vidsträckt förstatligande av väghållningen angivits utgöra ett viktigt önskemål. I yttrandet från *Sveriges lantbruksförbund* har sålunda gjorts gällande, att tiden vore inne för en allmän revision av lagen om enskilda vägar med syfte att tillgodose de allmänna intressen av ekonomisk natur samt de trafik- och säkerhetssynpunkter, vilka talade för att väghållningen i stor omfattning överfördes på det allmänna.

I åtskilliga yttranden, vilka kraftigt framhäver betydelsen av det ovan nämnda samordningsproblemet, har dock därjämte betonats, att en blivande utredning härom icke borde få hindra att proceduren vid vägförenings tillkomst förenklades. Bland dylika yttranden är att nämna dem som avgivits av *länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus och Kopparbergs län*.

Svenska vägföreningen har anfört att, även om det syntes rationellt att samordna byggnadsplaneområdenas vägproblem och andra speciella tätortsfrågor, så vore dock tiden sannolikt ännu icke mogen för en dylik samordning.

Även i åtskilliga andra hänseenden har i yttrandena framställts yrkanden om ändringar i lagen om enskilda vägar utöver dem, vilka innefattas i utredningens lagförslag. I sådant hänseende är att nämna följande.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län och vägförvaltningen i Örebro län har ifrågasatt, huruvida icke länsstyrelse borde kunna utan ansökan av sakägare förordna om förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar resp.

avslå en av sakägare gjord ansökan om sådan förrättning, när dylikt påkallades av allmänna intressen.

Sveriges lantmätareförening har påkallat åtgärder för att åstadkomma bättre samordning mellan de bestämmelser om vägservitut, som funnes meddelade i lagen om delning av jord å landet, lagen om enskilda vägar samt lagen om servitut.

Överlantmätaren i Hallands län har ansett önskvärt, att möjlighet generellt bereddes att vid förrättning påföra fastighet väghållningsskyldighet såväl genom andelstal som genom förpliktelse att erlagga slitageersättning.

Lantmäteristyrelsen, överlantmätaren i Malmöhus län samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har förklarat sig anse de nuvarande bestämmelserna om skyldighet för vägförening att utgiva ersättning vid ianspråktagande av väg vara alltför restriktiva med avseende å enskild fastighetsägares rätt till ersättning för kostnader, vilka nedlagts å byggande av väg.

Länsstyrelsen i Stockholms län och förbundet för enskild väghållning i Stockholms län har påyrkat effektivare bestämmelser om förpliktande för markexploatör att fullgöra försummad vägbyggnadsskyldighet.

Överlantmätaren i Örebro län och förbundet för enskild väghållning i Stockholms län har i sina yttranden uppehållit sig vid de särskilda förhållandena inom bebyggelse, som bestode delvis av sommarstugor och delvis av permanenta bostäder, samt har påyrkat införande av särskilda bestämmelser om skyldighet att bekosta vinterväghållning. Förbundet har därjämte uttalat önskemål om en bestämmelse rörande minoritetsskydd vid omröstning inom vägförening och betonat behovet ur praktisk synpunkt av en bestämmelse, som medgäve röstning efter huvudtal å sammanträde med medlemmarna i vägförening.

Föredraganden. De mindre tätorternas vägfrågor kan — på sätt skett i åtskilliga av yttrandena över utredningens förslag — betraktas såsom delfrågor i det större problemkomplex, vilket rör markens planläggning för bebyggelse och planernas praktiska genomförande. Under denna synvinkel framstår såsom ett önskemål att söka såvitt möjligt rationalisera plangenomförandet genom att på en hand samla ansvaret för att de särskilda tätortsbehoven, främst väghållning samt utförande och drift av vatten- och avloppsanläggningar, blir behörigen tillgodosedda.

På sätt utredningen visat möter emellertid en dylik samordning redan ur organisatorisk synpunkt avsevärda svårigheter, vartill kommer, att frågan intimt sammanhänger med ekonomiska spörsmål av delvis mycket stor räckvidd. En separat behandling av förevarande samordningsfråga skulle därför innebära, att denna brötes ut ur sitt naturliga sammanhang, och kunde på ett mindre lämpligt sätt föregripa den kommande utvecklingen. Åtgärden skulle dessutom falla helt utom ramen för den föreslagna lagstiftningen, vilken blott har till ändamål att förenkla förfarandet vid vägförenings tillkomst samt vissa andra av praktiska skäl påkallade men ur principiell synpunkt mindre betydande jämkningar i lagen om enskilda vägar.

Av nu angivna skäl och då en utvidgning av förslaget att omfatta även det förenämnda samordningsproblemet skulle medföra dröjsmål med genomförandet av övriga föreslagna reformer, kan jag icke tillstyrka, att nämnda problem upptages till behandling i detta sammanhang.

På liknande grunder torde det vara nödvändigt att även i övrigt begränsa den aktuella lagstiftningsåtgärden till den ram, som angivits av utredningen. De i vissa av yttrandena över utredningens förslag framkomna önskemålen om ytterligare ändringar i lagen om enskilda vägar eller andra lagverk har därför vid överarbetningen av utredningens förslag blott kunnat föranleda sådana jämkningar i detta, som haft en nära anknytning till de av utredningen föreslagna reformerna.

3. Förfarandet vid bildande av vägförening.

Utredningen. I utredningens betänkande har refererats vissa uttalanden, som i remissyttrandena över 1942 års stadsplaneutrednings förslag till byggnadslag (prop. nr 131/1947 s. 31) förekommit angående vägföreningsinstitutets lämplighet såsom instrument för genomförandet av byggnadsplaner. I dessa uttalanden har betonats den tungroddhet, som ansåges vidlåda vägföreningsinstitutet, särskilt med hänsyn till att bestämmelserna om vägförenings bildande vållade svårigheter, då det gällde att snabbt få utredning verkställd i sådana ärenden. Utredningen har vidare hos samtliga länsstyrelser förhört sig angående deras erfarenheter från tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna och rörande eventuella önskemål om en reform. Härvid har flertalet länsstyrelser uttalat, att reglerna om förfarandet vid bildande av vägföreningar icke vore tillfredsställande, samt har påyrkat en reform i förenklande riktning. Flera av uttalandena är synnerligen kategoriska. Proceduren vid vägförening har på flera håll betecknats som »tungrodd», »omständlig», »tidsödande», »otymplig», »mindre praktisk» etc. Endast åtta länsstyrelser, nämligen länsstyrelserna i Södermanlands och Gotlands län — där intet vägföreningsärende förekommit — samt länsstyrelserna i Jönköpings, Malmöhus, Örebro, Västmanlands, Västerbottens och Norrbottens län — av vilka ingen redovisat mer än fyra ärenden sedan lagens tillkomst — har lämnat de nuvarande bestämmelserna utan erinran.

Betänkandet innehåller en sammanställning av uppgifter, som länsstyrelserna lämnat angående den tid, bildandet av en vägförening brukade ta i anspråk. Den kortaste tiden (knappt ett år) har redovisats för ett ärende från Kopparbergs län och den längsta tiden (hittills 10 år; ärendet ej slutfört) för ett ärende från Stockholms län. Normalt hölle sig de uppgivna tiderna mellan 2 och 4 år. För de tre län, där de flesta vägföreningarna funnes, nämligen Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Kopparbergs län, angåves såsom genomsnittsvärden respektive 4, 1—2 och något över 3 år. Liknande uppgifter förelåge från andra län. De fall, där de angivna normal-

tiderna överskridits, vore emellertid talrika. Det vore sålunda icke ovanligt, att bildandet av vägförening toge en tid av 5—7 år i anspråk.

Fortsättningsvis har utredningen — vilken förklarar sig förutsätta att de angivna förhållandena icke kunde betecknas som tillfredsställande — med utgående från länsstyrelsernas uttalanden till diskussion upptagit två alternativa linjer för en reform av förfarandet vid bildande av vägförening. Det ena alternativet, vilket förordats av länsstyrelserna i Stockholms och Kopparbergs län, innebure bibehållande i huvudsak av nuvarande ordning, enligt vilken såväl utrednings- som beslutsförfarandet vore förlagt till länsstyrelsen, men uppmjukning av de nuvarande kategoriska bestämmelserna om visst antal sammanträden med sakägarna jämte liknande föreskrifter av mera formell natur. Det andra alternativet, förordat av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs och Kalmar län, ginge ut på att beslutanderätten i frågor av väsentlig betydelse bibehölles hos länsstyrelsen men att utredningsförfarandet förlades till särskild, fristående förrättning under ledning av därtill förordnad förrättningsman.

Beträffande det första alternativet har utredningen närmare angivit de ändringar i 3 kap. lagen om enskilda vägar, vilka utredningen ansett kunna komma i fråga. Av de uttalanden, utredningen i detta sammanhang gjort, framgår, att utredningen för sin del icke ansett åtgärderna komma att medföra någon mera betydande minskning i den sammanlagda handläggningstiden eller andra väsentliga fördelar.

Vad åter angår det andra alternativet har utredningen till en början diskuterat den tänkbara möjligheten att helt avkoppla länsstyrelsen från befattning med vägföreningsärendena och förlägga icke blott utredningen utan även beslutanderätten till särskilt förordnad förrättningsman. Emellertid har utredningen för sin del funnit, att vägfrågornas nära samband med andra bebyggelseproblem och stora betydelse ur allmän synpunkt gjorde det lämpligt, att länsstyrelsen, som kunde sägas utgöra ett samlande organ för den samhällsplanerande verksamheten i länet, finge det avgörande ordet i dessa frågor. Utredningsmannen, som vore väl insatt i ärendet, borde emellertid precisera sin ståndpunkt till detta i ett utlåtande, vilket borde framläggas för sakägarna med rätt för dem att göra erinringar mot detsamma. Eftersom en bestämd fatalitet vore i hög grad ägnad att åstadkomma ordning och reda i det fortsatta förfarandet, borde denna rätt begränsas till viss tid efter det att utlåtandet framlagts. Utlåtandet borde undergå obligatorisk överprövning hos länsstyrelsen, som därvid borde äga icke blott i oförändrat skick antaga eller helt förkasta utlåtandet utan även föreskriva sådana ändringar i utlåtandet, som kunde befinnas påkallade. Den omständigheten att erinran mot utlåtandet ej anförts borde icke utgöra hinder för länsstyrelsen att avvika från vad förrättningsmannen förordat. Hänsyn till rättssäkerheten borde dock föranleda, att länsstyrelsen, om den funne skäl till ändring i utlåtandet, utställde ändringsförslaget till granskning på samma sätt som skett beträffande utlåtandet och därvid föreskreve viss tid, inom vilken sakägarna hade att inkomma med eventuella erinringar mot förslaget. Med en dylik anordning torde å andra sidan hinder ej böra

möta mot att rätten att anföra besvär över länsstyrelsens beslut begränsades till sakägare, vilken hos länsstyrelsen framställt erinran mot förrättningsmannens utlåtande eller av länsstyrelsen utställt ändringsförslag och vars sålunda förda talan lämnats utan bifall.

Utredningen ansåge, att en omläggning av förfarandet efter nu angivna linjer vore ägnad att underlätta detsamma och därigenom verka i riktning mot en minskning av den genomsnittliga handläggningstiden. Fördelarna bestode framför allt däri, att arbetet i största möjliga utsträckning koncentrerades på en hand i stället för att splittras på ett flertal tjänstemän inom länsstyrelsen. Fördelarna låge emellertid även på ett annat plan. För närvarande förutsatte lagen, att länsstyrelsens åtgärder inleddes med beslut om bildande av vägförening och omfattningen av dess område. I det övervägande antalet fall, då fråga vore om bildande av vägförening inom område, som lades under byggnadsplan, bleve följden härav i regel den, att åtgärden finge anstå till dess byggnadsplanen blivit fastställd. I de flesta fall skulle det emellertid vara mera rationellt, om utredningen i vägföreningsärendet bedreves samtidigt med uppgörandet av byggnadsplanen. I så fall bleve det möjligt för länsstyrelsen att i ett sammanhang meddela beslut såväl om fastställelse av byggnadsplanen som beträffande vägfrågorna. Vägföreningen kunde då träda i funktion omedelbart sedan byggnadsplanen blivit fastställd.

De fördelar, som sålunda vore förenade med ett förrättningsförfarande i ärende om bildande av vägförening, vore enligt utredningens mening så betydande, att utredningen funnit sig böra utforma sitt förslag i ämnet efter denna linje.

Beträffande detaljerna i förslaget gällde, att detta med de skillnader, som följde av det redan anförda, i det väsentligaste utformats efter mönster av motsvarande bestämmelser i 2 kap. lagen om enskilda vägar. De därifrån avvikande bestämmelserna hade i allmänhet förebilder i lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar och med stöd av nämnda lag utfärdade föreskrifter.

Remissyttrandena. Yttrandena över utredningens förslag innefattar i allmänhet gillande uttalanden om den föreslagna reformen av vägföreningsförfarandet. Speciellt har *flertalet länsstyrelser* funnit förslaget i detta hänseende innefatta bestämda företräden framför nu gällande ordning.

Å andra sidan har *länsstyrelsen i Södermanlands län* ansett, att de föreslagna reglerna vore ägnade att komplicera lagstiftningen på området, vilken redan nu tedde sig svåröverskådlig.

Länsstyrelsen i Hallands län har — i anslutning till ett tidigare uttalande till utredningen — förklarat sig anse det lämpligast, att länsstyrelsen, innan förrättningsman förordnades, hölle sammanträde med sakägarna och därvid meddelade beslut om bildande av vägförening och om gränserna för dess område. Såsom motivering härtill har exempel anförts på fall, då ställningstagandet till dessa frågor vore vanskligt och då enligt länsstyrelsens mening kunde befaras, att det av utredningen skisserade förfarandet skulle leda till onödig tidsspilla.

Förslaget har vidare kritiserats i yttrandet från *lantmäteristyrelsen*. Styrelsen har vitsordat, att det nuvarande förfarandet vid bildande av vägförening i praktiken blivit alltför tillkrånglat och ansett en förenkling av förfarandet behöfvig. Emellertid har ifrågasatts, om icke förfarandet borde kunna regleras i ännu närmare anslutning till vad som gällde enligt 2 kap. enskilda väglagen, d. v. s. ske i form av en förrättning, som skulle utmynna i ett utlåtande vilket, därest klander ej anfördes, vunde laga kraft. Vad länsstyrelsen i egenskap av planmyndighet syntes ha intresse av, vore att vägfrågorna och bebyggelseplaneringen samordnades. Under förutsättning att erforderligt samråd skedde mellan förrättningsman och olika experter och organ torde emellertid plansynpunkterna kunna bli behörigen tillgodosedda utan särskild prövning av länsstyrelsen. Dessa synpunkter kunde lämpligen bevakas av byggnadsnämnderna. Skulle förrättningsmannen och de experter eller organ, med vilka han samrått, ha skilda meningar, torde möjlighet böra finnas att inhämta länsstyrelsens uppfattning. En annan fråga, som länsstyrelsen ur allmän synpunkt kunde ha intresse av, vore hur vägarna borde byggas till läge, sträckning, bredd, byggnads sätt och beskaffenhet i övrigt. Denna fråga vore emellertid ingen speciell tätortsfråga utan gällde i stort sett samtliga enskilda vägar, och bedömningen vore vid bildande av vägförening betydligt enklare än vid mången förrättning enligt 2 kap. enskilda väglagen. Därest det nu skisserade förfarandet ändock icke skulle anses ge länsstyrelsen tillräckliga möjligheter att bevaka plansynpunkterna, kunde det genom särskilt stadgande åläggas förrättningsmannen att underställningsvis inhämta länsstyrelsens mening i mera betydelsefulla frågor, t. ex. huruvida vägförening borde bildas, huru föreningens område borde avgränsas och vilka vägar som borde omfattas av föreningens våghållning. Sedan länsstyrelsen på grundval av förslag från förrättningsmannen beslutat i dessa frågor, torde alla återstående frågor lämpligen böra lösas inom ramen för förrättningen. Liknande uttalanden har gjorts av *Sveriges lantmätareförening* samt utav *överbantmätarna i Uppsala, Kristianstads* och *Örebro län*. *Överbantmätaren i Västernorrlands län* har ansett, att en mera omfattande granskning av förrättningsmannens utlåtande bleve för betungande för länsstyrelsen och att det vore tillräckligt, om länsstyrelsen prövade, att icke något allmänt intresse trädde för när genom utlåtandet. *Svenska stadsförbundet* har ansett, att man icke borde göra sig överdrivna föreställningar om betydelsen av sambandet mellan väg- och bebyggelsefrågor eller av den expertis i dessa frågor, som representerades av länsstyrelsernas tjänstemän, samt att det viktigaste vid bildandet av vägföreningar vore att vägarnas betydelse för resp. fastigheter och för blivande fastighetsindelning noggrant utreddes. Behovet av expertis torde bli tillräckligt tillgodosett, om vederbörande förrättningsman vore lantmätare. Det kunde därför ifrågasättas, om man icke borde ta steget fullt ut och på samma sätt som gällde för vägsamfälligheter låta förrättningens slutförande bli beroende på lagakraftvinnande med rätt för missnöjd sakägare att föra talan mot förrättningen hos ägodelningsrätten. *Svenska landskom-*

munernas förbund har framhållit, att utredningens förslag måste medföra en förenkling av arbetet och stimulera utbredningen av vägföreningsinstitutet, även om det icke läte sig med säkerhet bedömas, med vilken styrka de nuvarande procedurreglerna verkat återhållande. Det torde enligt förbundets mening ej heller möta några allvarliga betänkligheter, om länsstyrelserna befriades från den föreslagna prövningen av förrättningsmannens utlåtande.

Å andra sidan har från flera håll — speciellt av *länsstyrelsen i Väster-norrlands län* och *överlantmätaren i Skaraborgs län* — kraftigt understruktits betydelsen av att det samhällsplanerande länsorganet alltfort komme att kvarstå som beslutande myndighet i väghållningsfrågor.

I några av remissyttrandena, bland andra det som avgivits av *länsstyrelsen* och *överlantmätaren i Uppsala län*, har önskemål uttalats om bestämmelser, som möjliggjorde, att förrättningsmannen kunde biträdas av gode män.

En fråga, som särskilt avhandlats i vissa yttranden, utgör ordningen för bestämmande av de andelstal, efter vilka rättigheter och skyldigheter inom vägförening fördelas. *Överlantmätaren i Uppsala län* har ansett att en fastighetsägare, som vore missnöjd i fråga om andelstal, borde kunna draga frågan härom under ägodelningsrätts prövning; denna del av proceduren hörde ej hemma i ett administrativt förfarande. *Sveriges lantmätareförening* — som förordat ett förfarande i anslutning till bestämmelserna i 2 kap. — har härvid fogat anmärkningen att de olikheter, som borde gälla i förhållande till nämnda bestämmelser, väsentligen avsåge andelstalens bestämmande.

En annan fråga, som väckt uppmärksamhet, är ordningen för behandling av anspråk på ersättning för upplåtelse av mark till väg och annat intrång till följd av väghållning. *Överlantmätaren i Örebro län* har framhållit, att det för avgörande, huru en vägförenings område borde avgränsas och vilka vägar som borde ankomma på dess väghållning, vore av betydelse huruvida och till vilket belopp ersättning måste utgå för mark eller rättighet, som toges i anspråk. *Lantmäteristyrelsen*, som anfört liknande synpunkter, har förordat, att en kostnadsberäkning skedde under själva förrättningen. Prövningen av ersättningsanspråk borde ske i judiciell ordning och i första hand verkställas av förrättningsmannen. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har funnit lämpligast, att ersättningsfrågor avgjordes av ägodelningsrätt, men har likväl förordat att även förrättningsmannen gjorde en värdering av uppkommande skador. Betydelsen härav låge närmast på det psykologiska planet, såtillvida som värderingen komme att gynna frivilliga uppgörelser. I de fall, då uppgörelse ej kunde träffas, bleve uppskattningen till god hjälp vid ägodelningsrättens prövning.

Med avseende å detaljerna i förrättningsförfarandet har *lantmäteristyrelsen* framhållit, att förrättningsmannen icke i alltför hög grad borde bindas vid ett schablonmässigt förfarande, och ansett, att utredningens förslag till bestämmelser i ämnet borde uppmjukas. Med avseende å kallelse till förrättning har styrelsen uttalat önskemålet, att kallelse å kronan, där denna vore sakägare, städe — i motsats till vad utredningens förslag syntes inne-

bära — borde få delgivas länsstyrelsen i länet. — *Överlantmätaren i Skaraborgs län* har förordat slopande av förslaget bestämmelser om personliga kallelser å sakägare. *Överlantmätaren i Örebro län* har påyrkat förtydligande av förslaget bestämmelser om utfärdande av kungörelse, då utlåtande utställdes till granskning. — *Sveriges lantmätareförening* har uttalat önskemål om att förfarandet — speciellt i fråga om upprättande och justering av protokoll — måtte utformas i närmare anslutning till vad som gällde beträffande jorddelningsförrättningar. — *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har framhållit betydelsen av att förrättningsmannen samrådde med experterna inom det s. k. länsrådet samt har yrkat skärpning av förslaget bestämmelser i denna del. — *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har ansett önskvärt, att i förslaget intoges en bestämmelse, som gjorde det möjligt för förrättningsmannen att meddela utlåtande allenast beträffande viss eller vissa vid förrättningen förekommande frågor samt låta förrättningen i övrigt vila, till dess efter underställning dessa frågor avgjorts. — *Länsstyrelsen i Kalmar län* har påyrkat tydligare bestämmelse om förfarandet vid upplösning av vägförening. — Samma länsstyrelse ävensom *länsstyrelsen och överlantmätaren i Örebro län* har anfört kritik mot de av utredningen föreslagna bestämmelserna om förfarandet i fall, då sakägarna ej kunde enas om antagande av stadgar för vägförening och utseende av ledamöter i föreningens styrelse. — *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har ansett behov förefinnas av taxeförslag till ledning för länsstyrelsernas prövning av vissa arvodesfrågor.

Föredraganden. Vad till en början angår frågan, huruvida utredningen i vägföreningsärenden bör stå under länsstyrelsens direkta ledning eller äga rum i form av särskild förrättning, hållen av därtill förordnad förrättningsman, har utredningen förebragt goda skäl för att den senare ordningen är att föredraga. Denna mening har även enhälligt omfattats i remissyttrandena. Visserligen är de fördelar i form av tidsvinst och rationalisering i övrigt, som ett förrättningsförfarande kan antagas medföra, till stor del av beskaffenhet att framträda blott under förutsättning att de tillämplande myndigheterna har sin uppmärksamhet riktad på att ta tillvara de erbjudna möjligheterna. De uttalanden, som i skilda sammanhang gjorts om bristerna i det nuvarande systemet, visar emellertid att behovet av förenkling gjort sig allmänt påmint och ger förhoppningar om att praxis kommer att utveckla sig i lämplig riktning. Jag ansluter mig därför i denna fråga till utredningens förslag.

Beträffande förrättningsförfarandets närmare utformning leder betänkandet och remissyttrandena till följande överbäganden.

Bestämmelserna i 3 kap. lagen om enskilda vägar går bland annat ut på att ge en form för planläggning av vägnätet i mindre tätorter. En bestämmelse med samma syfte förekommer i 107 § byggnadslagen, som föreskriver att byggnadsplan skall utmärka de för olika ändamål avsedda områden som

ingår i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser.

Enligt vad som framhölls vid tillkomsten av byggnadslagen är stadgandena om byggnadsplan och stadgandena om vägföreningar avsedda för väsentligen samma typer av bebyggelse, och det har förutsatts som normalt, att stadgandena beträffande ett och samma bebyggelseområde tillämpas vid sidan av varandra. Detta innebär att en planläggning, som ägt rum i det ena hänseendet, i betydande utsträckning binder en senare planläggning i det andra hänseendet. I princip är det icke möjligt att vid den senare planläggningen frånga vad som bestämts vid den förra utan att samtidigt föranstalta om ändring i denna.

Bland annat av nu anförda skäl kan tiden och sättet för lösandet av vägfrågorna i en tätort icke på samma sätt som i glesbygd få bero på de enskilda intressenterna. Åtminstone vad angår de grundläggande frågorna om bildande av vägförening, omfattningen av dess område samt utformningen av föreningens vägnät måste målet i första hand vara att uppnå en lösning, som tillgodoser det allmänna intresset av planmässighet och planenlighet.

Däremot kan sägas, att åtskilliga andra frågor, t. ex. vägarnas byggnadsätt och utförandestandard samt fördelningen av väghållningskostnaderna mellan de väghållningspliktiga fastigheterna, icke berör allmänna intressen i sådan mån, att ej en viss dispositionsfrihet för de enskilda intressenterna skulle kunna beredas i vad angår dylika frågor. Gränsen mellan vad som härutinnan kan och icke kan medgivas är emellertid ingalunda lätt att draga. Dispositionsfrihet för de enskilda vägintrössenterna i fråga om vägarnas byggnadsätt och utförandestandard skulle i praktiken öppna möjlighet för dessa att undandraga sig fullgörandet av ålagd skyldighet att ombesörja väghållning å viss eller vissa vägar. I fråga om kostnadsfördelningen skulle dispositionsfriheten bland annat kunna äventyra de intressen, vilka ligger till grund för bestämmelserna om åsättande av särskilda andelstal för s. k. exploateringsfastighet.

Behovet av uttrycklig bestämmelse om dispositionsfrihet lär för övrigt icke vara särdeles framträdande. Frånvaron av en sådan bestämmelse betyder ingalunda, att de enskilda intressenterna saknar inflytande på vägfrågorna. Fastmera torde även de nuvarande bestämmelserna innebära, att sakägarnas befogade önskemål skall tillgodoses i den mån ej annat föranledes av ett i det särskilda fallet föreliggande allmänintresse, som kräver beaktande.

Av nu angivna skäl anser jag icke lämpligt att 3 kap. lagen om enskilda vägar utformas från utgångspunkten att dispositionsfrihet skall råda för de enskilda vägintrössenterna utan ansluter mig i denna fråga till den ståndpunkt, som intages av gällande lag och utredningens förslag.

Den principiella skillnad, som således kommer att råda mellan 2 kap. och 3 kap. lagen om enskilda vägar, måste uppenbarligen påverka även förrättningsförfarandet.

Det anförda leder dock icke med nödvändighet till att beslutanderätten

i de frågor, som uppkommer i samband med vägförenings bildande, måste vara förbehållen länsstyrelsen. Uppgiften att bevaka de allmänna intressena kan, på sätt framhållits i flera av remissyttrandena, även tänkas anförtrodd åt förrättningsmannen. Den av utredningen föreslagna obligatoriska överprovningen hos länsstyrelsen av förrättningsmannens utlåtande skulle då bortfalla, varigenom skulle kunna vinnas en minskning av länsstyrelsernas arbete och en förkortning av den tid, bildandet av vägförening tar i anspråk.

Huruvida uppgiften att bevaka de allmänna intressena på detta sätt kan anförtros förrättningsmannen, beror främst på kvalifikationerna hos den personal, som finnes att tillgå för ändamålet. Tillgången på lämpliga utredningsmän i vägföreningsärenden har, efter vad som uppgives i betänkandet, hittills varit begränsad. Det är att förutse, att förhållandena i detta hänseende även framdeles kommer att variera inom olika län och vid skilda tider.

Även om det förutsättes att tillgång kommer att finnas på förrättningsmän med förmåga att överblicka och göra lämpliga bedömningar i planeringsfrågor, kan dock ett delegerande till dem av beslutanderätten i vägföreningsärenden möta betänkligheter med hänsyn till sambandet med byggnadsplaneärendena. Byggnadsplan skall jämlikt 107 § byggnadslagen fastställas av länsstyrelsen. En avvikande ordning för beslut i vägföreningsärenden kan tänkas medföra risk för stridiga avgöranden i byggnadsplane- och vägföreningsärendena. Risken bör likväl ej överbetonas. Där fråga är om att bilda vägförening inom område, för vilket byggnadsplan fastställts, kan risken sägas huvudsakligen bestå i möjligheten till rena misstag från förrättningsmannens sida. En överprovning hos länsstyrelsen, vilken i dylika fall bleve av huvudsakligen formell natur, skulle knappast i högre grad minska denna möjlighet. Vad åter angår de fall, då upprättande av byggnadsplan och utredning i vägföreningsärende bedrives jämsides — vilket förfarande i betänkandet förutsatts som det normala — torde det ofta visa sig praktiskt att göromålen omhänderhaves av samma personal. Är så ej fallet, ligger dock i sakens natur att ett oavlåtligt samråd måste äga rum mellan byggnadsplaneförfattaren och förrättningsmannen i vägföreningsärendet. Vissa svårigheter kan måhända uppstå i de fall, då utredning i vägföreningsärende bedrives utan att byggnadsplan föreligger eller är under utarbetande. Ett delegerande till förrättningsmannen av beslutanderätten i vägföreningsärendet ställer då mycket stora krav på personvalet och kanske framför allt på länsstyrelsens förtroende till den, som utses för uppdraget. Dessa krav torde emellertid allt oftare bli fyllda, därest — såsom antagligt är — uppgiften att vara förrättningsman i vägföreningsärenden inom varje län anförtros blott ett fåtal därtill skickade personer och dessa därigenom får tillfälle att specialisera sig på uppgiften.

Jag finner med hänsyn till det anförda att förslaget att överföra beslutanderätten i vägföreningsärenden till förrättningsmannen icke bör avvisas men att å andra sidan en fastställelseprovning från länsstyrelsens sida i

vissa fall har en viktig uppgift att fylla. Lämpligast synes mig att frågan, huruvida fastställelseprövning skall äga rum, blir beroende av länsstyrelsens avgörande. Härigenom beredes länsstyrelsen möjlighet att i rutinärenden förenkla förfarandet genom att avstå från överprövning av förrättningsmannens utlåtande och att i övriga fall lämpa handläggningen efter ärendets art. Eftersom länsstyrelsens prövning av frågan, huruvida underställning av utlåtandet skall äga rum, med nödvändighet måste bli summarisk och dessutom grundas på förhållanden, som kan undergå ändring under förrättningen, bör länsstyrelsens befogenhet att påkalla underställning icke vara begränsad till tidpunkten för förordnandet av förrättningsman utan bör kunna utövas så länge förrättningen pågår.

Även ur förrättningsmannens synpunkt kan stundom underställning till länsstyrelsen befinnas önskvärd. Ett givet skäl till underställning föreligger, om tvekan råder i någon fråga, som är av väsentlig betydelse ur allmän synpunkt. Anledning till underställning kan dessutom föreligga t. ex. i det fallet, att vägförrättningen äger rum samtidigt med att byggnadsplan utarbetas och tvekan råder i fråga om utformningen av byggnadsplanen. Måhända kan stundom underställning befinnas lämplig enbart för att till tiden samordna fastställandet av byggnadsplanen och beslutet i vägföreningsärendet. Underställning bör därför kunna beslutas även vid förrättningen.

Vid förrättning enligt vissa andra författningar, t. ex. lagen om delning av jord å landet, finnes möjlighet för förrättningsman att avgiva särskilt utlåtande beträffande viss uppkommen fråga och att i samband med underställning av detta utlåtande förklara förrättningen i övrigt vilande i avbidan på att frågan blir avgjord. I förevarande fall synes en dylik anordning icke behöfelig. Möjlighet att uppdelat förfarandet på flera etapper kunde också lätt leda till en praxis, som skulle föga överensstämma med reformens syfte att förenkla och förkorta vägföreningsförfarandet. Det ändamål, en bestämmelse med sådant innehåll skulle tjäna, kan i stället uppnås genom att förrättningsmannen, såsom naturligt är, håller kontakt med de tjänstemän i länet, vilka ingår i det s. k. länsrådet. Förrättningsutlåtandet bör således innefatta fullständigt avgörande av saken, och underställning, där sådan äger rum, bör avse utlåtandet i dess helhet.

Den ökade vikt, som vid en omarbetning av förslaget efter denna linje tillkommer förrättningsförfarandet, aktualiserar även frågan om gode mäns deltagande i förrättningen. Framför allt av det skälet att deltagande av gode män enligt erfarenhetens vittnesbörd ofta underlättar förrättningsmannens arbete att söka utjämna förefintliga meningsmotsättningar, finner jag önskvärdt, att gode män kan tillkallas vid vägföreningsförrättning. Tillkallande av gode män synes dock, liksom fallet är vid förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar, icke böra vara obligatoriskt utan bero på huruvida yrkande därom framställes av sakägare eller förrättningsmannen finner deltagande av gode män erforderligt. Även reglerna om jäv mot förrättningsman och gode män samt rörande omröstning mellan förrättningsmannen och gode

männen vid skiljaktiga meningar kan lämpligen utformas i anslutning till motsvarande bestämmelser i nämnda kapitel.

Utredningen har lagt vikt vid att konstruera förfarandet så, att sakägarnas ståndpunkter blir klargjorda redan innan ett ärende kommer under länsstyrelsens prövning och i allt fall innan länsstyrelsen slutligt avgör ärendet, samt har med hänsyn härtill föreslagit, att det vid förrättningen meddelade utlåtandet skall utställas till granskning i särskild ordning och att länsstyrelsen, om skäl till ändring i utlåtandet föreligger, har att på samma sätt utställa förslag till ändringen. Med hänsyn till den sålunda föreliggande möjligheten för sakägarna att framställa sina yrkanden på ett tidigt stadium har utredningen ansett möjligt att inskränka rätten att klaga över länsstyrelsens beslut till den, som hos länsstyrelsen framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall. — Jag biträder åsikten att utställande av förrättningsutlåtandet och förslag till ändring i detta är till fördel både för sakägarna och för de myndigheter, som har att pröva ärendet. Bestämmelserna härom anser jag således böra bibehållas med blott den modifikation, att länsstyrelsen, där fråga är om allenast viss eller vissa sakägares rätt, i stället skall kunna utställa ändringsförslaget till delgivning med dessa sakägare. Vid ändringsförslag bör i förekommande fall fogas avskrifter av sådana inlagor från sakägare, som föranlett ändringsförslaget eller eljest har samband därmed. Däremot anser jag att de föreslagna inskränkningarna i rätten att klaga äver länsstyrelsens beslut i förevarande fall icke är behöfliga och följaktligen ej bör införas.

Vad särskilt angår ordningen för behandling av anspråk på ersättning i anledning av upplåtelse utav vägmark eller befintlig väg, överensstämmer utredningens förslag med gällande rätt, vilket innebär att ersättningsfrågorna i händelse av tvist skall prövas av ägodelningsrätt.

Otvivelaktigt skulle det innebära vissa fördelar, om avgörandet av såväl upplåtelsefrågorna som ersättningsfrågorna träffades av samma myndigheter och i ett sammanhang. Emellertid kan ur praktisk synpunkt anföras starka argument för att bestämmandet av eventuella ersättningar icke bör samordnas med vägföreningsförfarandet i övrigt. Stundom är planläggningen av det vägnät, som skall hållas av en vägförening, mer eller mindre att beteckna som ett långtidsprogram, vars fullständiga genomförande kan ta många år i anspråk. Särskilt där fråga är om vägförening inom område, vilket ännu icke utnyttjats för bebyggelse, är ofta förutsatt, att utbyggnaden av vägnätet skall ske först i den mån bebyggelsen fortskrider. En regel att skadevärdering skulle ske redan i samband med föreningens bildande finge till följd, att värderingen icke kunde ta hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt, då marken faktiskt togs i anspråk och ersättningen förfölle till betalning. Såväl i den skadelidandes som i vägföreningens intresse bleve det därför nödvändigt att i dylika fall bereda möjlighet till ny värdering. En bestämmelse av denna innebörd skulle emellertid stå i motsats till reformens syfte att förenkla och underlätta förfarandet i vägföreningsärenden.

De nuvarande reglerna om ersättningsfrågor, enligt vilka dessa frågor endast blir föremål för behandling om och när tvist uppkommer och i så fall särskilt upptages vid ägodelningsrätt, torde väl tillgodose såväl kravet på rättssäkerhet som kravet på enkelhet och snabbhet i vägföreningsförfarandet. Att dessa regler bibehållits i utredningens förslag är därför lämpligt. Visserligen bör förrättningsmannen utreda de kostnader som är förknipade med olika alternativ i fråga om vägnätets utformning och standard samt bör för bedömning av dessa kostnader stundom göra sig underrättad om sakägarnas synpunkter på ersättningsfrågorna. Dessa hans uppgifter synes dock icke vara så maktpåliggande, att de representerar något dubbelarbete i förhållande till en senare prövning av ersättningsfrågorna vid ägodelningsrätt. I allt fall är frågan icke av den betydelse, att den motiverar en sådan tudelning av förfarandet, som skulle uppkomma, om besvär över förrättningen skulle i skilda hänseenden kunna anföras hos såväl domstol som länsstyrelse. Förrättningsmannens och gode männens erfarenhet kan för övrigt nyttiggöras i den formen, att styrelsen för vägföreningen anlitar dessa eller någon av dem att biträda vid uppgörelse om ersättningsfrågorna. I förevarande fråga ansluter jag mig därför till utredningens förslag.

Den i några yttranden framkomna anmärkningen, att bestämmandet av andelstal inom vägförening icke skulle lämpa sig för behandling i administrativ ordning, riktar sig uppenbarligen icke mot det förhållandet, att frågan enligt utredningens förslag skall komma under behandling vid förrättning, utan endast mot att den slutliga bestämmanderätten avsetts skola tillkomma länsstyrelsen. Anmärkningen synes befogad såtillvida, som bestämmandet av andelstal har föga samband med de allmänna intressena men i stället är av icke ringa betydelse med hänsyn till den enskildes rättssäkerhet. Att frågan i gällande lag likväl ansetts böra ankomma på administrativ myndighet, torde i första hand bero på att en bestämmelse om dess hänskjutande till domstol skulle föranleda att alla eller åtminstone de flesta vägföreningsärenden måste passera såväl domstol som administrativ myndighet och därigenom i hög grad tynga och förlänga förfarandet. Bestämmelserna om andelstal inom vägförening går dessutom snarare ut på att erhålla en enkel och schematisk norm än på att åvägbringa en exakt avvägning av den omfattning, vari fastigheterna begagnar föreningens vägar, och deras nytta av vägarna; en sådan avvägning skulle nämligen ofta i praktiken vara nära nog omöjlig och framstår som obehövlig av den anledningen, att vägförbindelsernas ordnande genom vägförening i allt fall innebär avsevärda kostnadsbesparingar för den enskilde. Bestämmelserna om andelstal för s. k. exploateringsfastighet korresponderar för övrigt på sådant sätt med den i 113 § byggnadslagen givna bestämmelsen om skyldighet att upplåta mark för allmänt behov, att tillämpningen rimligen bör ankomma på samma myndighet i båda fallen. Veterligen har några klagomål icke förspotts över det sätt, varpå de administrativa myndigheterna hittills handhaft sin ifrågavarande uppgift. Några starkare skäl synes därför icke

föreligga att på denna punkt göra ändring i vad som hittills gällt, speciellt som en sådan ändring skulle kunna äventyra syftet med reformen i övrigt.

Vad angår den närmare utformningen av bestämmelserna om förfarandet i vägföreningsärenden leder de nu förordade jämkningarna i utredningens förslag beträffande beslutanderätt för förrättningsmannen och gode männen till åtskilliga, i huvudsak dock blott formella ändringar i flertalet av förslagets paragrafer. I sådant hänseende bör särskilt nämnas, att det som en följd av att förfarandet kommer att förete större likhet med vad som gäller enligt 2 kap. blir möjligt att något förkorta texten genom hänvisningar till nämnda kapitel.

Bestämmelserna om protokollföring och protokollsjustering, vilka enligt min mening bör vara av samma huvudsakliga innehåll som motsvarande föreskrifter i 3 kap. 6 § jorddelningslagen, kan lämpligen bringas i överensstämmelse med den lydelse, nämnda lagrum numera har enligt lag den 1 juni 1951. Enär skälet för 1951 års ändring har giltighet jämväl med avseende å förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar bör ändringen införas i 2 kap. och genom hänvisning göras tillämplig jämväl å vägföreningsförrättning.

Vad angår sättet för utfärdande av kallelser till förrättning kan tvekan ej råda om att personliga meddelanden till sakägarna är den effektivaste av brukliga metoder. Den bör därför ej övergivnas utan tvingande skäl. I allt fall bör sakägare kunna påräkna åtminstone ett personligt meddelande. Jag kan således ej tillstyrka att de personliga kallelserna helt slopas utan anser dem böra bibehållas i samma utsträckning som gäller enligt 2 kap., därvid jag erinrar att detta innebär en icke obetydlig förenkling i förhållande till nuvarande bestämmelser.

De i vissa av remissyttrandena gjorda erinringarna rörande kungörelse om framläggande av utlåtande och rörande upplösning av vägförening anser jag böra beaktas.

Enligt stadgande i 88 § tredje stycket lagen om enskilda vägar i nuvarande lydelse äger länsstyrelsen meddela anstånd med verkställande av meddelat beslut, att väg skall byggas eller övertagas till väghållning av vägförening. Av min uppfattning om utformningen av förfarandet i vägföreningsärenden följer, att redan vid förrättning bör kunna fastställas en tidsplan för verkställighet av vad som bestämmes rörande föreningens vägnät. Det hittillsvarande stadgandet om anstånd med verkställighet bör dock bibehållas som ett komplement.

Det i ett yttrande anmälda behovet av förslag till taxor för prövning av arvodesärenden synes i allt väsentligt redan fyllt genom gällande taxor för lantmäteriet och andra därmed sammanhängande författningar.

Vad av mig föreslagits med avseende å verkan av utlåtande som meddelats vid vägföreningsförrättning bör jämväl föranleda ändring av bestämmelsen i 116 § byggnadslagen, enligt vilken länsstyrelsen i visst angivet fall skall förordna om bildande av vägförening.

4. Vägbelysning m. m.

Utredningen. De i 50 och 73 §§ lagen om enskilda vägar meddelade bestämmelser, enligt vilka vägsamfällighet och vägförening hade till uppgift att ombesörja och bekosta väghållning men förbjudits att bedriva verksamhet, som vore främmande för deras sålunda angivna ändamål, hade i praxis fått en restriktiv tillämpning. Bland annat hade genom ett år 1946 i högsta instans träffat avgörande (RÅ 1946 s. 31) fastslagits, att väghållning icke kunde anses omfatta vägbelysning samt att vägförening följaktligen icke finge anordna sådan.

För medlemmarna i vägföreningarna hade i många fall framstått som ett önskemål att vägföreningarna måtte få ombändertaga även vissa uppgifter, vilka icke direkt kunde sägas vara hänförliga till väghållning men vilka likväl stode i visst ekonomiskt eller annat faktiskt samband med denna. Särskilt hade frågan om vägbelysning tilldragit sig intresse. Redan år 1946 hade länsstyrelsen i Stockholms län hemställt om ändring i denna del av lagen om enskilda vägar. Lantmäteristyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilka avgivit yttranden över framställningen, hade i princip ställt sig positiva till densamma. Även i samband med förevarande utredning hade från flera håll framställts önskemål om en sådan uppmjukning av hithörande bestämmelser, att vägförening finge möjlighet att åtaga sig vägbelysning.

För att kunna ta ställning till behovet av en lagändring på förevarande punkt och storleken av de kostnader, som därigenom kunde förväntas uppkomma, hade utredningen verkställt förfrågningar hos länsstyrelserna, hos ett antal landskommuner samt hos vissa enskilda företag för distribution av elektrisk kraft och fastighetsägareföreningar. Svaren på förfrågningarna hade givit vid handen, att kommunerna flerstädes engagerat sig i frågan dels genom hjälp i administrativt hänseende och dels i någon omfattning genom ekonomiska bidrag. I några fall hade belysningsfrågan ordnats genom större, i orten verksamma industriföretag. Vanligast vore, att vägbelysningen ombesörjdes av fastighetsägareföreningar och andra liknande sammanslutningar. Inom Stockholms län hade frågan — oavsett nyssberörda prejudikat — i flera fall ordnats genom vägföreningarnas försorg. I åtskilliga fall hade emellertid frågan icke erhållit någon tillfredsställande lösning. — Anskaffningskostnaderna för vägbelysning syntes, uppskattade efter kostnadsläget hösten 1951, normalt uppgå till högst några hundra kronor och årskostnaden till ett eller annat tiotal kronor per en- eller tvåfamiljsfastighet.

Att belysningsfrågan vore av stort intresse för den därav berörda befolkningen, framginge bl. a. av den omfattning, vari den vunnit sin lösning genom frivilliga insatser av fastighetsägare och andra. Att helt lita till en lösning på denna väg låte sig dock ej göra. Om i ett givet fall en eller flera fastighetsägare vägrade sin medverkan, tvingades de övriga att svara för

hela kostnaden. Den, som vägrade sitt bistånd, hade med andra ord utsikt att erhålla förmånen gratis, vilket uppenbarligen icke vore ägnat att stimulera intresset för frågan. Om vägbelysning ordnades genom vederbörande kommun eller genom enskilt belysningsföretag, förelåge visserligen ej denna svårighet; vederbörande hade nämligen härvid till sitt förfogande ett mycket effektivt påtryckningsmedel på fastighetsägarna, bestående i att dessa kunde avstängas från all leverans av elektrisk kraft. Gentemot denna metod kunde emellertid anföras, att fastighetsägarna bleve berövade det inflytande på frågan, som skäligen borde vara förenat med deras skyldighet att i första hand svara för kostnaderna.

Ur de nu anförda synpunkterna vore det otvivelaktigt lämpligt, att vägföreningarna berättigades att ombesörja vägbelysning. Därigenom förhindrades, att någon fastighetsägare undandroge sig att deltaga i kostnaderna och såmedelst övervältrade denna på andra. Vägföreningarna vore därjämte underkastade en administrativ kontroll, som försvårade missbruk av befogenheten.

Å andra sidan talade starka skäl för begränsning av vägföreningarnas befogenheter. Ett sådant följde av principen om anslutningstvång; det borde i lagen direkt utsägas, i vilka fall denna princip vore tillämplig. Vidare borde ej främmande hänsyn få inverka på avgörandet av de frågor, i vilka bestämmanderätten tillkomme föreningens medlemmar eller styrelse. Slutligen kunde den vägföreningarna tillerkända förmånsrätten för medlemmarnas oguldna bidrag medföra förlustrisker för innehavarna av in-teckningar i de anslutna fastigheterna, om bidragsskyldigheten ökades genom tillkomsten av nya verksamhetsgrenar.

Anordnande av vägbelysning kunde likväl knappast anses såsom någon från väghållningen artskild verksamhetsgren. Åtgärden hade stor betydelse för trafiksäkerheten, främst vad anginge gång- och cykeltrafiken. Angelägenhetsgraden vore dock mycket skiftande inom skilda vägföreningsområden. Tillgängliga uppgifter om kostnaderna för vägbelysning gäve emellertid vid handen, att dessa icke behövde ingiva betänkligheter i de fall, då belysningsfrågan överhuvud vore ett intresse för orten.

Bland annat med hänsyn till frågans begränsade betydelse torde det icke vara nödvändigt, att avgörandet, när och i vilken omfattning vägbelysning skulle komma till utförande, förbehölles länsstyrelsen eller annan myndighet. Den rimligaste lösningen vore, att föreningens medlemmar själva finge bedöma, huruvida fördelarna vore värda den erforderliga ekonomiska insatsen. Lämpligen borde frågan avgöras genom vanligt majoritetsbeslut på samma sätt som föreningens övriga angelägenheter.

För sådan vägsamfällighet, som avsåges i 2 kap. lagen om enskilda vägar, syntes frågan om vägbelysning knappast aktuell. Inom glesare bebyggelse torde det redan av kostnadsskäl vara uteslutet att ordna belysning i någon nämnvärd omfattning; i allt fall kunde det knappast ifrågakomma att stadga tvångsdelaktighet i företag med ändamål att ordna sådan belysning. Ytterbelysning inom dylika områden avsåge praktiskt taget alltid blott

ett mindre område i anslutning till en fastighets åbyggnader och borde i princip bekostas av vederbörande fastighetsägare. Den omständigheten, att vägföreningarna berättigades att ombesörja vägbelysning, borde därför icke föranleda någon motsvarande lagändring beträffande vägsamfälligheter i allmänhet.

Remissyttrandena. Förslaget att vägförening skall berättigas att omhändehava vägbelysning har genomgående tillstyrkts. I flera yttranden betecknas frågan som angelägen. Sålunda har *överlantmätaren i Stockholms län* förklarar, att belysningsfrågan i vissa fall varit en av huvudanledningarna till att spörsmålet om bildande av vägförening överhuvud uppkommit. — Någon tvekan har dock gjort sig gällande i yttrandet från *svenska vägföreningen*, vilken sagt sig icke vilja motsätta sig, att vägbelysning upptoges bland de uppgifter, en vägförening skulle kunna åtaga sig, under förutsättning att annat organ icke lämpligen kunde ombesörja belysningen.

I vissa yttranden har ifrågasatts, om icke de föreslagna bestämmelserna rörande vägbelysning borde göras tillämpliga även å sådan vägsamfällighet, som avsåges i 2 kap. enskilda väglagen. Uttalanden i denna riktning har gjorts av *lantmäteristyrelsen*, *svenska landskommunernas förbund*, *förbundet för enskild väghållning i Stockholms län* samt *överlantmätaren i Uppsala län*. Den sistnämnde har som motivering för sin ståndpunkt anfört, att vägföreningsinstitutet ganska sällan kommit till användning och att vägsamfälligheter alltjämt vore en vanlig lösning för det stora flertalet av landsbygders tätorter.

Statens trafiksäkerhetsråd har framhållit, att det i sådana fall, då en vägförenings område genomlöptes av allmän väg, ur trafiksäkerhetssynpunkt vore mindre tillfredsställande, om väl de enskilda vägarna men icke den allmänna vägen belystes. Rådet ifrågasatte därför, huruvida icke föreskrifter borde meddelas om anordnande i nu berörda fall av belysning å allmän väg. Huruvida skyldigheten skulle åvila vägförening, kommun eller vägförvaltning, kunde givetvis diskuteras. Liknande uttalanden har gjorts av *överlantmätaren i Skaraborgs län* samt av *förbundet för enskild väghållning i Stockholms län*.

Förbundet för enskild väghållning i Stockholms län har vidare ansett, att den författningsmässiga utformningen av föreskrifterna i ämnet, vilken innebure, att dessa influtit icke bland lagens inledande bestämmelser utan blott gjorts till ett undantag från förbudet att bedriva verksamhet, som vore främmande för väghållningsuppgiften, vore mindre lyckad. Förbudet komme nämligen därigenom att te sig ännu strängare än förut. Även *Sve-riiges lantmätareförening* har ansett, att de föreslagna bestämmelserna hade sin plats bland de inledande stadgandena i lagen.

Föredraganden. Det bör ej möta några större betänkligheter att beträffande de mindre tätområdena införa lagregler, enligt vilka ägare av där belägen fastighet kan förpliktas att bidra till kostnaderna för vägbelysning. Stan-

dardhöjningen avser ju främst de enskilda fastigheterna och påverkar värdet å dessa.

Såsom utredningen framhållit har frågan om vägbelysning ett sådant samband med väghållningsfrågorna, att uppgifterna lämpligen bör ankomma på samma rättssubjekt. Däremot vore det utan tvekan att gå för långt, om ordnandet av vägbelysning jämfördes med väghållning och gjordes till en obligatorisk uppgift för vägförening. Av de uppgifter, utredningen inhämtat, framgår att åtskilliga vägföreningar bildats i områden med huvudsakligen sommarbebyggelse och att även eljest vägföreningar finnes, där belysningsfrågan icke kan sägas utgöra något mera framträdande intresse för medlemmarna i gemen. Utredningens förslag att frågan om vägbelysning skall avgöras av föreningens medlemmar genom vanligt majoritetsbeslut är enligt min mening en godtagbar lösning. Om den befolkningsgrupp, som har intresse av att vägbelysning kommer till stånd, är i minoritet, synes det icke lämpligt, att vägföreningen anlitas för åtgärden; detta skulle i många fall kunna leda till stridigheter angående skyldigheten att delta i kostnaderna och normen för bidragsskyldighetens fördelning. I detta fall synes lämpligast, att de fastighetsägare, som önskar vägbelysning, ordnar frågan på frivillighetens grund i samarbete med vägföreningen.

Den nu föreslagna metoden att åvägabrunga beslut i frågan kan visserligen medföra, att enstaka fastighetsägare belastas med kostnader för belysning, ehuru denna länder dem till ringa eller ingen nytta. Utgiften torde dock sällan vara av den storleksordning, att merbelastningen blir i egentlig mening kännbar. Skulle förhållandet i något enstaka fall bli av märkbar ekonomisk betydelse, kan tillgripas utvägen att jämka andelstalen.

Ifrågasättas kan, huruvida den föreslagna befogenheten för vägförening att omhänderhava vägbelysning behöver vara så snävt avgränsad som utredningen förutsatt. Visserligen torde böra fasthållas, att vägförening i princip icke bör få åtaga sig andra uppgifter än sådana, som direkt sammanhänger med väghållningen, däri inbegripet iordningställande och underhåll av allmänna platser inom vägföreningsområdet. Det bör sålunda icke få förekomma, att vägförening åtager sig t. ex. ytterbelysning å enskilda fastigheter eller andra dylika åtgärder, som huvudsakligen tjäna blott en eller ett fåtal medlemmars intressen. Däremot synes icke några motsvarande skäl tala för att vägförening betages möjlighet att undantagsvis ordna belysning även å sådan sträcka av allmän väg, som genomlöper vägföreningsområdet. Stundom ordnas dylik belysning genom vederbörande kommun, men där så ej är fallet, förefaller det mindre lämpligt att vägföreningens befogenheter skall sträcka sig till att låta belysa de mindre trafiklederna men ej ett sådant större trafikstråk som en allmän väg. Eftersom förslaget blott går ut på att vägförening skall ha rätt men icke att den någonsin skall ha skyldighet att ombesörja vägbelysning, behöver kollision med annat rättssubjekts, t. ex. kommuns, skyldigheter i detta hänseende icke befaras. Utredningens förslag bör jämkas så, att den nu anförda synpunkten blir tillgodosedd.

Mera betänkligt synes det att, såsom i några yttranden föreslagits, inrymma befogenhet att omhänderhava vägbelysning även åt andra vägsamfälligheter än vägföreningarna. Åtskilliga vägsamfälligheter har till föremål vägar av blygsam omfattning; mången gång omfattar de endast två eller tre fastigheter. Med tanke på dylika fall synes det mindre lämpligt att införa bestämmelser, med stöd av vilka en majoritet bland medlemmarna kan tvinga andra att påtaga sig utgifter för vägbelysning. Åtgärdens i sådant fall ganska stora ekonomiska betydelse synes fasthellre göra det lämpligt, att för dess vidtagande fordras samtycke av alla dem, som avses skola bidraga till densamma. Därmed bortfaller emellertid det väsentliga skälet att för ändamålet anlita vägsamfälligheten.

De från några håll uttalade farhågorna för att den lagstiftningsmässiga utformningen av bestämmelserna om vägbelysning komme att medföra en alltför sträng tillämpning av lagens förbud för vägförening och annan vägsamfällighet att driva annan verksamhet än väghållning synes — då ändamålet med bestämmelserna tydligt framgår av såväl lagtexten som motiven till denna — knappast kunna anses befogade.

5. Sandning av väg.

Utredningen. Utredningen har erinrat, hurusom redan i samband med remissbehandlingen av 1935 års vägsakkunnigas förslag, vilket låge till grund för lagen om enskilda vägar, anmärkningar framstälts mot att enligt 3 § icke till vinterväghållning räknades erforderlig sandning av väg, då isgata bildats. Vederbörande departementschef hade i anledning av anmärkningarna yttrat, att sandning ej påbjudits ens i fråga om de allmänna vägarna, att om möjligt samma innehåll borde givas åt termen vinterväghållning i allmänna och enskilda väglagarna samt att skyldighet att sanda isbelagd vägbana väl skulle kunna ifrågakomma endast i sällsynta undantagsfall. Anmärkningen hade i anledning härav ej föranlett någon ändring i förslaget.

Utredningen funne, att frågan nu kommit i ett annat läge genom att ökningen av biltrafiken i många fall medfört ett oavvisligt behov av åtgärder till förekommande av olycksfall som följd av halt väglag. I lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar hade influtit en bestämmelse (5 § tredje stycket) om att underhåll av väg vintertid skulle omfatta bland annat sandning. Önskemål om motsvarande ändring i lagen om enskilda vägar hade framstälts till utredningen i vissa av de skrivelser, vilka inkommit som svar på förfrågningar angående lagens nuvarande tillämpning.

Skäl sänkades likväl icke, vilka talade mot att i enskilda väglagen upptoges en allmän bestämmelse om att vinterväghållning skulle omfatta sandning av väg. Med hänsyn till den privaträttsliga karaktären av bestämmelserna i enskilda väglagen skulle en sådan bestämmelse medföra, att varje fastighetsägare, som hade rätt till enskild väg, skulle få anspråk på att vägen

sandades i all den omfattning, som svarade mot hans särskilda behov. Rimligen borde dock frågan i varje särskilt fall avgöras med hänsyn till kostnaderna för åtgärden i förhållande till nyttan av densamma. Vissa åtminstone temporära svårigheter kunde uppstå, då det gällde att på ett rättvist sätt fördela väghållningsbördan mellan flera väghållningsskyldiga. En bestämmelse sådan som den ifrågasatta vore dessutom ägnad att påverka bedömningen i fråga om skyldighet att ersätta skador, vilka uppkomme till följd av halt väglag, och kunde därigenom föranleda betydande ekonomiska risker för de väghållningsskyldiga. Utredningen ansåge att bestämmelser i ämnet vore erforderliga blott såvitt anginge vägförenings och annan vägsamfällighets rätt att åtaga sig sandning av väg till förekommande av halka vintertiden, i vilket hänseende tvekan om lagens rätta innebörd syntes råda. Utredningen inskränkte sig därför till att föreslå att i de stadganden, vilka bestämde omfattningen av vägföreningars och andra vägsamfälligheters verksamhet, nämligen 50 § första stycket och nuvarande 73 § andra stycket lagen om enskilda vägar, skulle intagas föreskrifter om att medlemmarna i dylik sammanslutning skulle äga bestämma, i vilken omfattning sandning av väg skulle utföras genom sammanslutningens försorg.

Remissyttrandena. Utredningens förslag i denna del har tilldragit sig blott ringa uppmärksamhet i yttrandena. De uttalanden i frågan, som förekommit, har genomgående varit gillande; i yttrandet av *överlantmätaren i Uppsala län* har den föreslagna reformen betecknats som länge efterlängtd.

Föredraganden. Jämlikt 5 § tredje stycket lagen om enskilda vägar åligger det väghållare bland annat att hålla vägbanan till erforderlig bredd fri från hinder av snö och is. Ett tjänligt medel härför torde ofta vara att sanda vägen. Lagens avfattning och vad som förekommit vid dess tillkomst synes därför ej utgöra hinder för att sandning, i den mån sådan kommer till stånd i nu nämnt syfte, inräknas bland åtgärder för vinterväghållning.

Enär medlemmarna av vägförening eller annan vägsamfällighet således i allt fall torde äga ett icke ringa mått av valfrihet i fråga om den omfattning vari sandning skall komma till stånd, synes mig utredningens förslag i förevarande ämne icke uppbäras av något mera trängande praktiskt behov.

Av nu anförda skäl och då de nu gällande stadgandena åtminstone hittills icke utgjort hinder för en ändamålsenlig utveckling, anser jag tillräckliga skäl ej föreligga för en sådan lagändring, som de av utredningen föreslagna bestämmelserna i ämnet skulle innebära.

6. Rätt att hålla grind eller led över väg.

Utredningen. I betänkandet har redogjorts för rättsutvecklingen på området, varvid framhållits, att i äldre svensk rätt förekommande stadganden rörande väg- och hägnadsfrågor icke innehölle någon bestämmelse om rätt att uppsätta och bibehålla grind eller led över väg. Av gammalt hade anta-

gits, att ägaren av fastighet, som vore belägen vid väg, hade rätt att hålla grind eller led över vägen. Beträffande de allmänna vägarna hade denna äldre princip sedermera genombrutits i lagstiftningen. Nu gällande lag om allmänna vägar av den 30 juni 1943 innehölle i 32 § generellt förbud att utan länsstyrelsens tillstånd å allmän väg hålla grind eller annan anordning, som beredde olägenhet för samfärdseln eller väghållningen. Med avseende å de enskilda vägarna hade de äldre principerna utan inskränkningar varit rådande intill tillkomsten av nu gällande lag om enskilda vägar. Beträffande vägföreningarnas vägar stadgade denna i 84 § tredje stycket en högst betydande inskränkning i rätten att uppsätta grind eller led, i det att frågan, i vad mån och under vilka villkor grind eller led finge uppsättas, ankomme på länsstyrelsens prövning. Med avseende å enskilda vägar i allmänhet beredde lagen enligt stadgande i 14 § möjlighet att i särskilda fall föreskriva förbud mot uppsättande av grind eller led. Förutsättning för meddelande av sådant förbud vore att märkligt men ej uppstode för den fastighet, varå förbudet lades, samt att ersättning gäldades för intrång. Förbud kunde ej meddelas mot uppsättande av grind eller led i ägo gräns eller där anordningen eljest erfordrades för fullgörande av stadgad stängselskyldighet. Ej heller vore det möjligt att förbjuda uppsättande av grind där enskild väg korsade järnväg, spårväg eller vattenväg.

Utredningen har framhållit, att en lagregel i förevarande ämne måste grundas på avvägning mellan å ena sidan det trafikintresse, som påkallade avlägsnandet av grindar och led över vägarna, och å andra sidan markägarnas intresse att rationellt utnyttja marken för betesändamål och att med minsta möjliga kostnad fullgöra den vårdnads- och hägnadsplikt, som ålåge dem enligt ägofredslagen. Dessa intressen framträdde i skilda fall med högst olika styrka. Vägtrafikanternas önskemål att antalet grindar och led måtte inskränkas vore uppenbarligen icke lika beaktansvärt, då fråga vore om obetydligt trafikerade vägar, som beträffande vägar, vilka i större utsträckning förmedlade allmän trafik. På motsvarande sätt gällde, att borttagande av en grind över en väg i vissa fall kunde vålla vederbörande jordägare stora olägenheter och betydande kostnader men i andra fall medförde ringa eller ingen olägenhet.

Numera funnes enskilda vägar, vilka förmedlade en trafik av större volym än många allmänna vägar. Då trafikintresset beträffande de allmänna vägarna ansetts motivera generellt förbud mot uppsättande av grind eller led, syntes konsekvensen åtminstone kräva, att förbud mot hållande av grind eller led å enskild väg skulle kunna meddelas, där sådant förbud i särskilt fall funnes påkallat.

Ägofredsintresset torde, ehuru ofta betydande, icke motivera en sådan privilegiering som de nuvarande reglerna innebure.

En lösning som på rimligt sätt tillgodosåge både trafik- och ägofredsintressena, syntes vara att företrädet dem emellan finge avgöras med hänsyn till deras betydelse i varje särskilt fall.

Emellertid vore det även nödvändigt att efterse, vilka svårigheter som kun-

de förmodas i praktiken möta vid tillämpningen av en sådan regel. Jämlikt 2 § andra stycket ägfredslagen gällde, att stängselskyldighet icke ägde rum mellan ägor, vilka åtskildes av väg, å vilken grind eller led ej finge hållas. Införande av grindförbud å en enskild väg medförde i enlighet härmed, att all lagstadgad stängselskyldighet upphörde på den sträcka av vägen, förbudet omfattade. Vederbörande djurägare vore likväl jämlikt 1 § samma lag pliktig att hålla sådan vård över djuren, att de ej inkomme på annans ägor. Denna skyldighet fullgjorde djurägaren i regel på det sättet, att han ensam hölle hägnad längs vägen. Uppskattningen av den skada, envar jordägare lede genom ett grindförbud, kunde därför ske genom jämförelse mellan kostnaderna för fullgörande av den hägnadsskyldighet, som ålegat honom före förbudets införande, och kostnaderna för de hägnader, som bleve erforderliga efter förbudets införande. En dylik jämförelse torde i regel ej behöva möta några större svårigheter. Mera komplicerade kunde förhållandena bli inom sådana skogstrakter, där underlåtenhet att hålla ett område inhägnat jämlikt 10 § lagen om ägfred kunde medföra att området skulle anses upplåtet till gemensamt bete. De svårigheter, som på grund härav kunde möta vid skadeuppskattningen, torde likväl ej vara alltför betydande. Med hänsyn till innehållet i 1949 års ägfredsutrednings betänkande (SOU 1951:20) kunde vidare förväntas, att den gemensamma betesrätten på oinhägnad skogsmark i framtiden komme att i stor utsträckning bringas till upphörande genom betesregleringar. I allt fall vore den ifrågasatta lagändringen av godo sätillvida som den ökade möjligheterna att genom frivillig uppgörelse nå en för båda parter godtagbar lösning av ersättningsfrågan.

Eftersom frågan om grindförbud främst vore av betydelse för sådana mera trafikerade enskilda vägar, till vilkas underhåll bidrag utginge av statsmedel, kunde det måhända göras gällande, att en lagändring vore obehövlig och att frågan borde lösas enbart genom en ändring av statsbidragsreglerna. Ett avgörande, som träffats i samband med beviljande av statsbidrag till väghållningen, finge emellertid icke giltighet mot andra än väghållarna. Möjligheterna att upprätthålla förbudet gentemot ägarna av de fastigheter, som vore belägna vid vägen, bleve alltså beroende på frivilliga avtal mellan dessa och väghållarna. Därest möjlighet saknades att genomdriva ett förbud mot markägares bestridande, bleve väghållarna nödsakade att betala det pris, markägaren fordrade för sin medverkan, vilket i många fall skulle komma att leda till så höga ersättningar, att det önskade förbudet av denna anledning ej skulle kunna genomföras.

Av nu angivna skäl föresloge utredningen sådan ändring i 14 § lagen om enskilda vägar, att de nu stadgade inskränkningarna beträffande grind eller led i ägo gräns samt grind eller led, som eljest kunde anses erforderlig för fullgörande av stadgad stängselskyldighet, komme att bortfalla. Däremot saknades enligt utredningens mening skäl att bereda möjlighet till förbud mot uppsättande eller bibehållande av grind där enskild väg korsade järnväg, spårväg eller vattenväg. Beskaffenheten av de säkerhetsanordningar, som i dylika fall kunde anses erforderliga, borde liksom hittills regleras

i administrativ ordning. Såsom förutsättning för grindförbud borde liksom hittills gälla, att förbudet ej åsamkade märkligt men. Även bestämmelserna om ersättning för intrång borde bibehållas oförändrade.

Remissyttranden. Frågan om utökning av möjligheterna att belägga enskild väg med grindförbud har tilldragit sig uppmärksamhet i åtskilliga yttranden. Den föreslagna lagändringen har genomgående förordats. Detta gäller jämväl de yttranden, vilka kan sägas i första hand företräda jordbruks- och hägnadsintressena. *Sveriges lantbruksförbund* har förklarat, att förslaget bestämmelser om grindförbud visserligen kunde innebära vissa olägenheter för markägare och nyttjanderättshavare, men då den trafiktekniska utvecklingen väl syntes motivera ifrågasvarande åtgärder och då man vid utformningen av förslaget sökt i möjligaste mån begränsa skadeverkningarna för den enskilde, hade förbundet ingen erinran mot bestämmelserna. Liknande uttalanden har gjorts av bland andra *lantbruksstyrelsen*.

Föredraganden. Lika med utredningen finner jag, att förekomsten av grindar och led på enskilda vägar kan utgöra hinder för utveckling av trafiken på dessa vägar. Det må därför vara påkallat att lagstiftningsvägen söka råda bot på förhållandet i den mån så kan ske utan större ingrepp på andra viktiga intressen. Jag kan även ansluta mig till meningen, att de på området nu gällande principerna, vilka går ut på att hägnadsintresset nästan genomgående skall äga företräde framför trafikintressena, innebär en alltför stor privilegiering av de förra och att en bestämmelse om att grindförbud ej får vålla märkligt men i princip är tillräcklig för att skydda hägnadsintressena. Det betydelsefullaste skyddet för dessa intressen är dock regeln att ersättning skall givas för intrång. Det blir till följd av denna i första hand väginintressenternas sak att bedöma, huruvida kostnaderna för ett grindförbud i det särskilda fallet överstiger vad de är villiga att betala för att förbudet skall komma till stånd. Förbudsmöjligheten torde därför icke komma att utnyttjas i större omfattning än som är lämpligt ur allmän ekonomisk synpunkt.

Möjligen kan mot utredningens förslag invändas, att förfarandet vid utverkande av grindförbud -- förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar -- i vissa fall blir väl omständligt. Förfarandet är emellertid ej obligatoriskt utan kan underlåtas i fall, då sakägarna enats om den ifrågasatta åtgärden och beloppet av utgående ersättning. Giltigheten av dylik överenskommelse gentemot framtida ägare och andra sakrättshavare med avseende å de berörda fastigheterna kan i regel tryggas medelst servitutsinteckning. I fall, då väghållningen redan reglerats genom förrättning eller dom enligt gällande lag om enskilda vägar eller motsvarande äldre författningar, kan förrättningsförfarandet begränsas att avse endast grindförbudet och synes då utgöra den enklaste form för avgörande av tvistefrågor, som i detta fall är möjlig.

Utredningens förslag i denna del lämnas således av mig utan erinran.

7. Förbud mot trafikfarliga anordningar.

Utredningen. I betänkandet har framhållits, att 1939 års lag om enskilda vägar i likhet med sina föregångare innefattade en huvudsakligen privaträttslig reglering av vägrågorna och i enlighet härmed utginge från att anläggande och underhåll av enskild väg vore en angelägenhet uteslutande för ägarna och innehavarna av de fastigheter, för vilka vägen komme till nytta, och av de fastigheter, över vilka vägen skulle framgå. Frågan om särskilda åtgärder till främjande av trafiksäkerheten på enskild väg hade, såsom fallande utanför den nämnda ramen för lagstiftningen, icke beaktats. Visserligen funnes i 13 och 90 §§ bestämmelser, med stöd av vilka väghållningsskyldig kunde förvärva vissa rättigheter även med avseende å annan mark än den, som erfordrades för själva vägen. Bestämmelserna vore dock föga omfattande. Vidare kunde hänvisas till möjligheten att belägga områden invid enskild väg med utomplansbestämmelser enligt 2, 77—80, 88, 119 och 120 §§ byggnadslagen. Utomplansbestämmelser torde emellertid ej vara avsedda att tillgripas enbart för att tillgodose ett så speciellt behov som det, varom nu vore fråga. De innebure dessutom endast möjlighet att reglera byggnadsverksamheten.

I skarp motsats häremot stode ordnings- och säkerhetsföreskrifterna i 32—40 §§ allmänna väglagen, vilka generellt förbjöde uppförande av byggnad eller annan anordning, som kunde medföra men för trafiksäkerheten, inom visst avstånd från allmän väg och jämväl i övrigt innefattade betydande inskränkningar i markägarnas rätt att disponera över marken vid sidan av vägen.

Denna skillnad i den legislativa behandlingen motsvarades numera icke av någon skillnad i funktionellt hänseende mellan de allmänna och de enskilda vägarna. Enskilda vägar funnes, vilka förmedlade en allmän trafik av större omfattning än många allmänna vägar. Å sådana enskilda vägar framginge trafiken ofta normalt med en hastighet av 60 kilometer i timmen eller mera. Förekomsten invid vägarna av sikthindrande anordningar, såsom byggnader m. m., medförde i dessa fall en högst betydande olycksrisk. Vanligt vore även att ägare av fastighet vid väg uppförde garage så nära vägen, att han vid utfart från garaget icke hade fri sikt över vägen, förrän han med sin bil helt avspärrat denna. Att lagstiftningen icke gäve möjlighet att ingripa mot tillkomsten av dylika och andra trafikfällor, måste betecknas som synnerligen otillfredsställande. Det borde även beaktas, att bidrag av statsmedel i stor omfattning utgått till de mera betydelsefulla enskilda vägarna och att de bidragsbeviljande myndigheterna därvid ofta med hänsyn till trafiksäkerhetens krav genomdrivit mera kostnadskrävande lösningar av vägrågorna, än de enskilda intressenterna tänkt sig. De nuvarande lagreglerna gäve icke någon möjlighet att förhindra ens sådana arbeten invid vägen, som

helt upphävde resultatet av ett vägbyggnadsarbete, vilket tillkommit med särskild hänsyn till trafiksäkerheten.

Av nu anförda skäl föresloges införande i enskilda väglagen av en bestämmelse, som medgäve länsstyrelse att efter prövning i varje särskilt fall meddela förbud mot trafikfarliga anordningar vid enskild väg. Förbud borde endast kunna komma i fråga beträffande väg, som i större omfattning nyttjades för trafik med motorfordon, och blott där förbudet med hänsyn till de lokala förhållandena kunde anses behövt för att undanröja eller förebygga trafikfara. Vidare föresloges, att i samband med meddelande av förbud, som nu sagts, förordnande skulle kunna givas om borttagande eller ändring av befintlig trafikfarlig anordning.

I viss anslutning till vad som gällde enligt allmänna väglagen borde förbudsmöjligheten definieras så, att förbudet skulle kunna avse uppförande av byggnad, uppsättande av stängsel eller vidtagande av annan för trafiksäkerheten menlig anordning. Det område, förbudet skulle avse, borde bestämmas i varje särskilt fall. Lagen borde dock upptaga en maximiräjong, varvid ett avstånd av nio meter från vägbanans mitt torde vara tillräckligt. Eftersom områden, som avsåges i 3 kap. enskilda väglagen, i regel vore lagda under byggnadsplan och då bebyggelsen inom sådana områden i regel vore av den karaktär, att stängsel utmed vägarna och andra liknande anordningar endast vore till ringa olägenhet för trafiken, bleve en förbudsbestämmelse beträffande dessa områden av ringa betydelse. Den föreslagna bestämmelsens räckvidd borde därför lämpligen begränsas till sådana vägar, som avsåges i 2 kap. enskilda väglagen. För det intrång, som genom förbud av nu avsett slag vållades ägare eller annan rättsinnehavare i fråga om mark vid vägen, borde denne i princip vara berättigad till ersättning i samma omfattning som i fråga om allmän väg. Enär fråga vore om åtgärder, som vidtoges nästan uteslutande i allmänt intresse, borde ersättningen gäldas av kronan. Tvist om ersättningen borde — liksom fallet vore med ersättningar enligt 3 kap. lagen om enskilda vägar — upptagas av ägodelningsrätt.

Mot förslaget i förevarande del har reservation anmälts av utredningens ordförande och ytterligare en ledamot, vilka uttalat, att de icke ansåge behov förefinnas av ingripanden genom förbud av nu avsett slag samt hänvisat till möjligheten att reglera bebyggelsen genom byggnadsplan, stadsplan eller utomplansbestämmelser eller att överföra väghållningen till den statliga vägförvaltningen.

Remissyttrandena. Utredningens förslag om införande av bestämmelser till skydd för trafiksäkerheten på de enskilda vägarna har i princip tillstyrkts i de flesta yttranden. Åtskilliga yttranden har dock givit uttryck för en tveksam inställning.

Domänstyrelsen samt *länsstyrelserna i Kalmar och Skaraborgs län* har anslutit sig till den mening, som uttalats av reservanterna inom utredningen. *Överlantmätaren i Skaraborgs län* har ansett, att behovet av bestämmelser i ämnet vore ytterst obetydligt. *Sveriges lantmätare-*

förening har ansett att bestämmelser, som reglerade bebyggelsen utefter enskild väg, icke vore behöfliga. Övriga föreslagna inskränkningar torde i erforderlig utsträckning kunna inarbetas bland de bestämmelser i enskilda väglagen, som reglerade rätten för väghållarna att borttröja skymmande föremål längs väg (13 §) och att hålla grind eller led över väg (14 §). En viss betänksamhet har även kommit till uttryck i yttrandena från *lantbruksstyrelsen* och *länsstyrelsen i Stockholms län*, vilka dock förklarar sig ej vilja motsätta sig förslaget. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* har visserligen funnit skäl tala för meningen att en väg, som vore så trafikerad, att förbud mot trafikfarliga anordningar påkallades, lämpligen borde förändras till allmän. Ur trafiksäkerhetssynpunkt vore emellertid ett snabbt ingripande ofta önskvärt, och med hänsyn härtill tillstyrkte länsstyrelsen förslaget. *Länsstyrelsen i Uppsala län*, som intagit en liknande ståndpunkt, har särskilt uttalat farhågor för svårigheter vid avgörandet, vilka vägar, som borde komma i fråga för byggnadsförbud, samt vid prövningen av dispensfrågor. *Överlantmätaren i Hallands län* har framhållit, att den föreslagna bestämmelsen måste tillämpas med försiktighet. *Överlantmätaren i Stockholms län*, som i princip intet haft att erinra mot förslaget, har dock sagt sig ha svårt att frigöra sig från en känsla av att de föreslagna bestämmelserna kunde vara ägnade att åstadkomma kollision med reglerna för fastighetsbildning.

Om sålunda vissa yttranden förordar en restriktiv tillämpning av de föreslagna bestämmelserna, finnes å andra sidan en grupp yttranden, vilka uttrycker den meningen, att förslaget icke gått tillräckligt långt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ansett, att den inställning, som kommit till uttryck i motiven till de föreslagna bestämmelserna, syntes väl restriktiv mot bakgrunden av vad styrelsen hade sig bekant om trafikförhållandena på enskilda bilvägar och en förbudsbestämmelses betydelse för väghållarna och befolkningen. De åtgärder, vilka det kunde vara angeläget att förhindra, vore till stor del sådana, att ett förbud i allmänhet knappast kunde medföra någon nämnvärd skada för markägare. Till belysning av styrelsens uppfattning kunde framhållas, att nuvarande bestämmelser icke utgjorde hinder för markägare att uppsätta t. ex. taggtrådsstängsel i själva vägbanekanten, där dike eller slänt icke funnes. Speciellt för cykeltrafikanter utgjorde ett vid vägkant placerat taggtrådsstängsel en uppenbar fara, främst vid möte med motorfordon. Ett förbud mot sådant stängsel exempelvis inom en eller annan meter från vägkant torde knappast lända markägaren till nämnvärt men. Vidare vore det önskvärt, att praxis utvecklade sig på ett sådant sätt, att utredningsarbetet ej bleve alltför tyngande; eljest kunde det befaras, att de föreslagna bestämmelserna icke bleve tillämpade i en del angelägna fall. Liknande uttalanden har gjorts på vissa andra håll, bl. a. av *vägförvaltningen i Kronobergs län*. *Vägförvaltningen i Södermanlands län* har ansett att handläggningen av frågor om borttagande av trafikfarliga anordningar enligt förslaget bleve ganska komplicerad och tidsödande samt har som en jämförelse anfört, att utredning av frågan om förbud att ansluta

enskild väg till rikshuvudväg nr 1 — hur angelägen denna fråga ur säkerhetssynpunkt än vore — hittills icke medhunnits med hänsyn till andra brådskande arbetsuppgifter. Den föreslagna förbudsmöjligheten torde därför blott komma att utnyttjas i undantagsfall. Vägförvaltningen föresloge införande av en generell föreskrift om det minsta avstånd, inom vilket byggnad eller därmed jämförlig anordning finge uppföras vid enskild väg. Även *länsstyrelsen i Södermanlands län* har betonat de svårigheter, det komme att möta för länsstyrelsen att följa utvecklingen av det enskilda vägnätet och tillse, huruvida några farliga anordningar tillkomme. Några mera allvarliga invändningar mot ett generellt förbud torde med hänsyn till anordningarnas samhällsfarliga beskaffenhet icke kunna resas, därest förutsättningarna för förbudet begränsades att omfatta endast genomfartsvägar av någorlunda stor betydelse för motorfordonstrafiken. De av utredningen föreslagna bestämmelserna i ämnet komme då att få karaktären av ett komplement till det generella stadgandet. *Vägförvaltningen i Stockholms län* har ansett att ett förbud mot byggnader utmed enskild väg borde vara generellt beträffande vägar utanför planlagt område, vilka varit föremål för förrättning enligt lagen om enskilda vägar. Erfarenheten tydde på att en sådan bestämmelse ej skulle möta större motstånd från allmänhetens sida; ej heller torde man behöva befara några större ersättningskrav till följd av ett sådant förbud.

En mening, som på flera håll företrätts i yttrandena, är den, att det föreslagna maximavståndet för förbudsbestämmelsens tillämplighet, nämligen 9 meter från vägens mitt, borde ökas till 12 meter. Såsom skäl har åberopats, att sistnämnda avstånd vore generellt gällande beträffande de allmänna vägarna och att en likartad bestämmelse i fråga om enskilda vägar vore ägnad att underlätta ett framtida överförande av väghållningen på det allmänna. Dylika uttalanden har gjorts av bl. a. *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd, vägförvaltningarna i Uppsala och Malmöhus län, länsstyrelsen i Västernorrlands län, svenska vägföreningen och länsvägnämndernas förbund*. — *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har föreslagit, att förbudssträcket måtte utsträckas till 12 meter med rätt för länsstyrelsen att öka detta avstånd med $1\frac{1}{2}$ gånger höjdskillnaden mellan vägbanan och markens höjd vid byggnad.

För ett speciellt fall, nämligen vid korsning i plan mellan enskild väg och järnväg eller spårväg, har på vissa håll framhållits, att särskilda åtgärder vore behövliga. *Sveriges lantbruksförbund* har — närmast som skäl för förstatligande av enskilda vägar — framhållit, att förhållandena vid de cirka 35 000 förefintliga järnvägsövergångarna på enskilda vägar icke vore tillfredsställande, till stor del på grund av att vägarna på ömse sidor om järnvägsövergångarna vore dåligt avpassade efter banvallens upphöjda läge. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har framhållit, att vid järnvägs korsning föreläge behov av ett större skyddsområde. I allmänna väglagen bestämdes detta område av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer 50 meter från korsningspunkten. Styrelsen ansåge det angeläget att i en-

skilda väglagen infördes en bestämmelse, som gäve länsstyrelse möjlighet att meddela enahanda förbud i fråga om enskild väg. Liknande önskemål har — ehuru i mera allmänna ordalag — framställts av *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, *statens trafiksäkerhetsråd* och *svenska vägföreningen*.

En fråga, som behandlats i flera av yttrandena, är huruvida och i vilken omfattning en blivande förbudsbestämmelse bör vara tillämplig även på vägföreningarnas områden samt på sådana tätområden, där bebyggelsen regleras av något i byggnadslagen omförmålt planinstitut. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har ansett att den av utredningen föreslagna begränsningen av bestämmelserna att avse endast 2 kap. lagen om enskilda vägar kunde medföra komplikationer beträffande områden med tätare bebyggelse av huvudsakligen jordbrukskaraktär, där bildande av vägförening kunde bli aktuellt men där upprättande av byggnadsplan på grund av bebyggelsens art ej komme i fråga. *Överlantmätaren i Uppsala län* har ansett, att förbudsbestämmelsen borde få samma räckvidd som 33 och 34 §§ i lagen om allmänna vägar och således avse alla områden, vilka ej omfattades av fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan.

Vägförvaltningen i Örebro län har ansett förslaget böra utbyggas med en föreskrift om att meddelat förbud automatiskt skulle upphävas vid fastställande av utomplansbestämmelser, byggnadsplan eller dylikt. Även *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har till diskussion upptagit frågan, huruvida icke väg inom planlagt område eller område, där utomplansbestämmelser gällde, generellt borde vara undantagen från tillämpning av förbudsbestämmelserna. Genom utomplansbestämmelser reglerades emellertid icke alla de förhållanden, vilka påkallade uppmärksamhet i förevarande sammanhang. Då länsstyrelsen enligt förslaget skulle erhålla rätt att helt eller delvis upphäva förbud av ifrågavarande art, om behovet därav upphört, syntes enligt styrelsens mening lämpligast att icke undantaga vägar inom planområde.

Även i fråga om ersättning för intrång har skilda meningar uttalats. *Lantbruksstyrelsen* har ansett, att förslagets bestämmelser om ersättning för intrång genom förbud mot trafikfarliga anordningar utformats alltför restriktivt. Styrelsen vore av den bestämda meningen, att sakägare borde tillförsäkras full ersättning för varje intrång. Endast under denna förutsättning tillstyrkte styrelsen förslaget i övrigt. Däremot har *vägförvaltningen i Örebro län* och *svenska vägföreningen* förklarat sig över huvud vara tveksamt inställda till frågan om ersättningar i samband med förbud mot trafikfarliga anordningar. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har ansett att skada, som allenast vore av ringa beskaffenhet, icke borde ersättas ens i det fallet, att fråga vore om borttagande eller ändring av befintlig anordning.

Föredraganden. Det torde numera framstå som ovedersägligt, att trafiksäkerheten är ett för alla gemensamt intresse, som kan motivera icke blott betydande ekonomiska insatser från det allmännas sida utan även sådana inskränkningar i enskild rätt, som en begränsning av den fulla förfoganderätten över marken vid vägarna innebär. I fråga om de allmänna vägarna är

detta betraktelsesätt sedan länge erkänt, och vittgående bestämmelser har givits till skydd för trafiksäkerheten på dessa vägar. Behovet av dylika bestämmelser kan dock icke i och för sig hänföras till den omständigheten, huruvida väghållningen på en viss väg ombesörjes av staten eller av enskilda, utan bör i stället bero på vägens beskaffenhet och karaktären av den trafik, som förekommer på vägen. I de yttranden, som intagit en kritisk ståndpunkt till utredningens förslag i förevarande del, har ej heller gjorts gällande, att icke trafikintresset skulle kunna motivera förbudsbestämmelser sådana som de av utredningen föreslagna. De invändningar, som förekommit, går i stället ut på att behovet av reglerande föreskrifter skulle i stort sett vara täckt redan genom nu existerande bestämmelser eller att de föreslagna stadgandena kunde vålla svårigheter vid tillämpningen. Särskilt hänvisas till den av reservanterna inom utredningen påvisade möjligheten att, om trafikförhållandena på en väg framkallar behov av reglerande föreskrifter, vägen förklaras för allmän och därigenom bestämmelserna i 32—40 §§ lagen om allmänna vägar göres tillämpliga på densamma.

Den sålunda rekommenderade lösningen överensstämmer säkerligen med vad som förutsattes vid tillkomsten av lagen om enskilda vägar och är även enligt min mening i princip att föredraga framför att lagen utbygges med alltför omfattande bestämmelser till skydd för allmänna intressen. Svårigheten att uppdraga en bestämd gräns mellan de vägar, som bör vara allmänna, och de vägar, som bör vara enskilda, medför dock att frågan om åtgärder till tryggnad av trafiksäkerheten på de enskilda vägarna icke kan avfärdas såsom betydelselös.

Vad angår möjligheten att reglera bebyggelsen invid enskild väg genom stadsplan eller byggnadsplan, är sistnämnda planinstitut avsett för bebyggelse av i huvudsak samma art som den, vilken avses i 3 kap. enskilda väglagen; det hör alltså till undantagsfallen, att detta planinstitut kan tillgripas för reglering av bebyggelse invid sådan enskild väg, som avses i 2 kap. samma lag. Stadsplaneinstitutet är avsett för mera omfattande tätbebyggelse. Vad slutligen angår möjligheten att belägga marken invid enskild väg med utomplansbestämmelser är det — såsom utredningen framhållit — icke möjligt att på detta sätt komma åt alla för trafiksäkerheten menliga företeelser. Enligt 135 § byggnadsstadgan fordras visserligen byggnadslov för t. ex. anordnande av upplag inom område, för vilket fastställts utomplansbestämmelser; men däremot omnämner byggnadsstadgan icke sådana åtgärder som uppsättande vid vägen av anslagstavlor, vilka avleder de vägfarandes uppmärksamhet från vägen, eller anordningar, vilka kan förväxlas med vägmärken och trafiksignaler. Ej heller kan föreläggande meddelas att borttaga eller ändra en före bestämmelsernas fastställande befintlig trafikvådlig anordning ens om åtgärden kan ske utan kostnad eller olägenhet för ägaren. Utomplansbestämmelser är därför ganska ineffektiva medel, då det gäller att åstadkomma bättre förhållanden i fråga om trafiksäkerheten. Att i större omfattning använda utomplansbestämmelser uteslutande av trafiksäkerhetsskäl skulle dessutom innebära, att man ginge utom den tänkta

ramen för detta institut, vilket vore desto mera betänkligt, som stadgandena i ämnet icke innehåller några ersättningsbestämmelser.

Vissa av yttrandena över utredningens förslag uppehåller sig vid de praktiska svårigheter, som möter, då det gäller att i det särskilda fallet avgöra, huruvida trafikintresset motiverar ett ingripande med förbud av den art, som avses i förslaget. Kritiken i detta hänseende synes utgå från att förslaget åsyftar en fullständig inventering av vägbeståndet och en kategorisklyvning av vägarna med hänsyn till frågan, huruvida dylikt förbud är behövt eller icke. En så vidsträckt tillämpning av förslagens bestämmelser anser jag dock ej kunna komma i fråga. Av uttalandena i betänkanDET synes snarast framgå, att utredningen ansett generella förbud mot uppförande av byggnader m. m. skola förekomma blott i undantagsfall och då beträffande vägar, vilka i fråga om trafikmängd och trafikbeskaffenhet kan i stort sett jämföras med de allmänna vägarna samt där bristen på reglerande föreskrifter förorsakat eller kan väntas förorsaka påtagliga olägenheter. I övrigt torde förbudsmöjligheten vara avsedd att stå till förfogande för sådana speciella fall, då frågan aktualiserats genom vidtagna eller planerade åtgärder från utomståendes sida, vilka på ett mera markant sätt hotar trafiksäkerheten, inträffade olyckstillbud eller annan sådan orsak. Om ingripandena begränsas till de fall, då de i enlighet med det sagda förestavas av ett påtagligt allmänintresse, lär tillämpningen icke behöva bjuda några alltför stora svårigheter.

De svårigheter, en förbudsbestämmelse kan komma att vålla i fastighetsbildningshänseende, lär näppeligen bli mera framträdande än vad fallet är i fråga om de allmänna vägarna. Erfarenheterna från detta område ger icke vid handen, att de behöver vålla betänkligheter vad angår fastighetsbildning inom glesbygd. De särskilda förhållandena inom områden, som planlagts för tätbebyggelse, kommer jag att beröra i det följande.

Av det anförda framgår, att jag i fråga om behovet av bestämmelser till främjande av trafiksäkerheten på enskilda vägar och den huvudsakliga karaktären av dessa bestämmelser ansluter mig till utredningens förslag. Beträffande bestämmelsernas närmare utformning finner jag däremot att de anförda anmärkningarna i vissa hänseenden bör föranleda jämkningar i förslaget.

En påtaglig svaghet hos förslaget är, att dess bestämmelser företer stora avvikelser från motsvarande föreskrifter beträffande de allmänna vägarna. Jag kan visserligen — på sätt framgår redan av det anförda — icke förorda införande av en generell bestämmelse om förbud mot uppförande av byggnad eller vidtagande av annan trafikfarlig anordning på visst avstånd från enskild väg. Särskilt med tanke på de fall, då en enskild väg kan förutsättas inom en nära framtid komma att förvandlas till allmän, synes emellertid lagen böra ge möjlighet att fastställa förbud mot trafikfarliga anordningar med i stort sett samma utformning, som förbuden beträffande allmän väg erhållit. En dylik utvidgning av bestämmelsen kan, om den tillämpas med nödig försiktighet, knappast sägas vålla markägarna större intrång

än fallet skulle bli enligt utredningens förslag. För många markägare torde det snarare vara en fördel, att ett förbud genast får slutlig utformning och icke tid efter annan undergår utvidgningar med hänsyn till senare inträffade förhållanden. Förslaget har därför jämkats så, att skyddsområdet kan utsträckas lika långt som för normala fall är stadgat beträffande allmän väg eller till tolv meter från vägbanans mitt samt, vid korsning mellan två eller flera enskilda vägar eller mellan sådan väg och järnväg eller spårväg, så långt att fri sikt längs vardera trafikleden erhålles på ett avstånd av 50 meter från korsningen. Beträffande den i ett remissyttrande gjorda anmärkningen rörande taggträdsstängsel, som anbringas alltför nära vägbanan, finner jag redan de av utredningen föreslagna bestämmelserna ge vissa möjligheter till ingripande i fall, då stängslet vållar verklig olägenhet. En sådan utformning av lagstiftningen, som kan leda till att förbud i detta särskilda hänseende ålägges i väsentligt större utsträckning än förbud enligt övriga hithörande stadganden, kan jag däremot icke förorda.

Vad angår de föreslagna bestämmelsernas tillämplighet på vägföreningsvägar, har utredningen anfört skäl för att en förbudsbestämmelse här vore överflödigt. Till de av utredningen anförda skälen kan läggas det förhållandet, att länsstyrelsen, därest fråga väckts om upprättande av byggnadsplan, enligt 108 § byggnadslagen har möjlighet att göra all bebyggelse beroende av dispens. Det oaktat kan bestämmelserna i vissa fall säkerligen ha en uppgift att fylla även beträffande de vägar, vilka omhänderhaves av vägföreningar. Särskilt bör erinras om att till vägförenings vägar kan hänföras ej blott vägar inom vägföreningsområdet utan även vägar för utfart från detta område. Jag har med hänsyn härtill låtit jämkta förslaget så, att dess ifrågasvarande bestämmelser göres tillämpliga även å vägföreningsvägar.

Vidkommande frågan, huruvida meddelat förbud mot trafikfarliga anordningar bör upphöra att gälla, då bebyggelsen å det område, förbudet avser, reglerats genom fastställd plan, kan till stöd för ett jakande svar åberopas vad som gäller beträffande de allmänna vägarna. Enligt 35 § lagen om allmänna vägar äger de i 33 och 34 §§ samma lag givna förbudsbestämmelserna icke tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Tillämpningsområdet för de föreslagna nya bestämmelserna bör enligt min uppfattning avgränsas på samma sätt.

Att förslagets ersättningsregler i det väsentliga utformats lika med motsvarande bestämmelser i lagen om allmänna vägar och strandlagen, vilka reglerar likartade förhållanden, synes mig ändamålsenligt. Den föreslagna ordningen för prövning av ersättningsanspråk föranleder ej heller någon erinran från min sida.

Den omständigheten att de föreslagna nya bestämmelserna i princip göres tillämpliga på samtliga enskilda vägar anser jag motivera, att desamma överföres till slutet av lagen och får bilda ett särskilt kapitel, betecknat 5 kap. Till stöd för åtgärden kan jämväl åberopas, att bestämmelserna till sitt innehåll har blott ringa samband med lagen i övrigt.

8. Rätt att föra talan för fastighet i mål och ärenden enligt lagen om enskilda vägar.

Utredningen. I betänkandet har ett avsnitt ägnats huvudsakligen åt frågan om arrendatorers och andra nyttjanderättshavares ställning till de rättigheter och skyldigheter, som enligt enskilda väglagen tillkommer ägare och innehavare av fastighet. Härvid har framhållits, att rätt att ta initiativ till förrättning enligt 2 kap. samt att föra talan å sammanträde med medlemmarna i vägsamfällighet tillkomme allenast fastighetsägaren med undantag blott för de fall, då fastigheten upplåtits under sådana mera permanenta nyttjanderätter, som avsåges i 5 § tredje stycket. I fall av vanligt jordbruksarrende vore däremot arrendatorn — oaktat han praktiskt taget alltid enligt arrendeavtalet hade att fullgöra väghållningsskyldigheten — i stort sett avskuren från möjlighet att öva inflytande på vägfrågorna. Detta medförde i vissa fall ett mindre skäligt resultat. Fastighetsägaren hade i regel ej något intresse av att motsätta sig att nyttjanderättshavaren förde talan i vägfrågor. En alldeles obegränsad talerätt kunde dock ej tillkännas arrendatorn; sålunda vore en dylik rätt mindre lämplig för det fallet, att en arrendator, som inom kort skulle frånträda sitt arrende, ville påkalla förrättning för utförande av omfattande vägföretag.

I utredningens förslag har frågan lösts på det sättet, att nyttjanderättshavare, som i denna sin egenskap fullgör väghållningsskyldighet, visserligen icke generellt tillerkänts samma ställning som fastighetsägare men enligt särskild bestämmelse föreslagits få befogenhet att i fall av väsentligt ändrade förhållanden yrka omreglering av väghållningsbördan. Vidare har föreslagits införande av rätt för nyttjanderättshavare att fordra anställande av tillsyningsman, som omförmäles i 48 och 49 §§, samt att överklaga beslut, som fattas å sammanträde med medlemmarna i vägförening eller annan vägsamfällighet, ävensom beslut om uttaxering av bidrag i penningar till sådan samfällighet.

Remissyttrandena. Utredningens förslag i förevarande ämne har icke blivit föremål för erinran.

Föredraganden. I princip biträder jag uppfattningen, att den, till vilken fastighet upplåtits med nyttjanderätt på sådana villkor, att han gentemot ägaren har att svara för fullgörande av fastighetens väghållningsskyldighet, bör ha inflytande på vägfrågorna. Erinras kan, att detta var fallet enligt 1926 års lag om enskilda vägar, vilken intog den ståndpunkten, att nyttjanderättshavare, som nu avses, även gentemot övriga vägintressenter var att anse som väghållningsskyldig för fastigheten, såvitt angick vägunderhållet. Den nuvarande konstruktionen har visserligen i andra avseenden företrädde framför den äldre men bör ej få medföra, att nyttjanderättshavarens i sak befogade anspråk på medbestämmanderätt åsidosättes.

Utredningens förslag, enligt vilket nyttjanderättshavaren får rätt att ta initiativ till omreglering av väghållningsfråga, som tidigare avgjorts i laga ordning, men däremot icke till att en förut oreglerad fråga bringas under prövning, kan emellertid icke sägas innebära någon tillfredsställande lösning. Mera ändamålsenligt är enligt min mening att nyttjanderättshavarens initiativrätt — i viss anslutning till vad som gällde enligt 1926 års lag — får avse alla frågor med undantag av fråga om byggande av väg.

I övrigt har jag icke någon saklig erinran mot utredningens förslag i förevarande del.

9. Tillsyningsmän för väghållning.

Utredningen. Utredningen har ansett, att de nuvarande bestämmelserna om verkställighet av utlåtande, som vid förrättning enligt 2 kap. lagen om enskilda vägar meddelats angående byggande av väg, icke vore tillfredsställande i fall, då väghållningen förklarats skola utföras efter vägdelning och de väghållningsskyldiga sålunda hade att svara för byggande av var sin vägloft. Bestämmelserna innehölle blott hänvisning till verkställighet i vanlig exekutiv ordning. I praktiken hade det visat sig svårt att på denna väg komma till rätta med mindre brister i utförandet. Framför allt vore det ofta omöjligt att få vägen i hela dess sträckning utförd på enhetligt sätt. I 48 och 49 §§ lagen om enskilda vägar finnes bestämmelser om utseende av tillsyningsmän för övervakande av vägunderhåll och vinterväghållning. Sådan tillsyningsman hade befogenhet att i händelse av brist i arbetets utförande låta vid särskild syneförrättning uppskatta bristen, att låta hos den försumlige utmäta det belopp, till vilket bristen skattats, samt att ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Utredningen föresloge, att dessa bestämmelser skulle göras tillämpliga jämväl å byggande av väg.

Remissyttrandena. Erinran har icke framställts mot förslaget i förevarande del.

Föredraganden. Utredningens förslag i denna del anser jag böra godtagas.

10. Förslagets detaljutformning.

I enlighet med det anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar samt till lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen. Förstnämnda lagförslag grundas i väsentliga delar på utredningens förslag till lag i samma ämne. Med hänsyn härtill torde ej vara erforderligt att jag i fortsättningen annat än undantagsvis uppehåller mig vid andra punkter än sådana, beträffande vilka jag ej kan ansluta mig till utredningen. Ved jag vidare har att anföra torde lämpligen kunna anknytas till de särskilda stadgandena i lagförslagen.

A. Förslaget till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar.

1 §.

Vad jag tidigare under 7. anfört angående tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna om trafikfarliga anordningar anser jag böra redan i förevarande paragraf komma till uttryck genom att 5 kap., i vilket bestämmelserna inrymts, generellt förklaras icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Formuleringen, vilken väsentligen överensstämmer med 35 § lagen om allmänna vägar, ger vid handen, att förbud eller föreläggande, som meddelats med stöd av 5 kap., förlorar sin giltighet med avseende å område, för vilket fastställes sådan plan som nu sagts.

I tredje stycket förordas en ändring av redaktionell natur.

4 §.

Den i andra stycket givna hänvisningen till vissa paragrafer i 3 kap. har — när dessa saknar direkta motsvarigheter i förslaget — ändrats att avse 3 kap. i dess helhet. Någon saklig ändring avses icke.

14 §.

Jag hänvisar till vad jag anfört under 6.

16 §.

Den sakliga ändring, förslagets nu föreliggande text innefattar i förhållande till gällande lag och utredningens förslag, har jag motiverat under 8. här förut. I formellt hänseende har, jämfört med utredningens förslag, vunnits, att bestämmelserna om nyttjanderättshavares förrättningsvitsord kunnat sammanföras i förevarande paragraf i stället för att uppdelas på denna och 65 §.

18 §.

Vad jag under 3. anfört om att förrättning i vägföreningsärenden bör kunna utan överprövning utmynna i verkställbart beslut har nödvändiggjort en formell jämkning i tredje stycket andra punkten av denna paragraf.

31 §.

Jag har förut under 3. motiverat ändringen i denna paragraf.

48 och 49 §§.

Beträffande dessa paragrafer, vilka i sak överensstämmer med utredningens förslag, hänvisar jag till vad jag anfört under 8. och 9.

58 §.

Här har blott vidtagits en formell jämkning i utredningens förslag. Jag hänvisar i övrigt till vad jag anfört under 8.

63 §.

Beträffande denna paragraf, som överensstämmer med utredningens förslag, hänvisar jag till vad jag anfört under 8.

Jag har övervägt att låta den av utredningen föreslagna ändringen i andra stycket tredje punkten utgå. Enär emellertid ändringen — vilken är av uteslutande formell natur — bringar stadgandets ordalydelse i närmare överensstämmelse med dess motsvarighet i 89 § av förslaget, föredrager jag förslaget avfattning framför bestämmelsens lydelse i gällande lag.

71 och 72 §§.

I 71 § första stycket och 72 § har jag låtit vidtaga vissa formella ändringar i utredningens förslag. Ändringarna motiveras av den ståndpunkt jag tidigare under 3. tagit till frågan om beslutanderätten i vägföreningsärenden.

Beträffande 71 § tredje stycket hänvisar jag till vad jag anfört under 4. och 5.

73 och 74 §§.

Dessa paragrafer överensstämmer helt med utredningens förslag och — bortsett från en redaktionell jämkning i 73 § första stycket — även med 82 och 83 §§ i gällande lag.

75 §.

Den i första stycket fjärde punkten gjorda hänvisningen till byggnadslagen saknar motsvarighet i gällande lag. Hänvisningen, vilken närmast syftar på 112 och 113 §§ byggnadslagen, förekommer i utredningens förslag och har, såsom ägnad att fylla ett praktiskt behov, med en formell jämkning överförts till det omarbetade förslaget.

Jämlikt 84 § tredje stycket andra punkten lagen om enskilda vägar äger länsstyrelsen bestämma i vad mån och på vilka villkor grind eller led må finnas å vägförenings väg. Den närmaste motsvarigheten härtill i utredningens förslag utgöres av en i 75 § tredje stycket andra punkten intagen bestämmelse att över väg, som hålles av vägförening, ej må uppsättas grind, led eller annan sådan anordning utan tillstånd av länsstyrelsen. Bestämmelsens lydelse inbjuder — särskilt vid jämförelse med 14 § — till den tolkningen att bestämmelsen icke skulle vara tillämplig i fråga om redan befintliga grindar och led å vägar, som övertages till väghållning av vägförening. Utredningens motivering ger emellertid icke vid handen, att bestämmelsen skulle syfta till saklig ändring i vad som nu gäller. Jag anser ej heller att fog finnes för sådan ändring. I anledning

härav har bestämmelsens ordalydelse jämkats till närmare överensstämmelse med 14 §. Bestämmelsen har därjämte fått bilda ett särskilt stycke i 75 §. Jag hänvisar vidare till vad jag anfört under 6.

Ett i utredningens förslag såsom sista stycke i paragrafen upptaget stadgande om giltigheten av överenskommelse rörande ersättning för markupplåtelse m. m. har jag ansett kunna utgå, sedan förslaget bestämmelser om trafikfarliga anordningar överförts till 5 kap.

76 §.

Paragrafen överensstämmer med 76 § i gällande lydelse utom därutinnan, att nuvarande bestämmelser om förfarandet vid värdering av fastighet och bestämmande av andelstal fått utgå.

77 §.

Denna paragraf överensstämmer med 89 § första stycket i gällande lag samt med utredningens förslag.

78 §.

På sätt jag förut anfört under 3. har jag ansett att bestämmelserna om förrättning, till den del de i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i 2 kap., kan ta form av hänvisningar till nämnda kapitel. Härigenom har i förevarande paragraf, vilken inleder förslaget bestämmelser om vägföreningsförrättning, kunnat inrymmas huvudparten av bestämmelserna om förrättningsman, gode män, jäv och andra för förfarandet grundläggande frågor.

I nuvarande 3 kap. finnes icke något stadgande, som uttryckligen reglerar frågan, huruvida länsstyrelses beslut om bildande av vägförening kan utsträckas att avse bebyggelse utom länet. Visserligen följer av allmänna principer att så ej är fallet; men då beslutanderätten i dylik fråga nu avses i vissa fall skola tillkomma annan än länsstyrelsen och med hänsyn till att i 70 § ges en avvikande regel med avseende å förordnande att hålla förrättning enligt 2 kap., har jag funnit lämpligt att förhållandet antydes i själva lagen genom inskjutande i första stycket av orden »inom länet».

Utredningen har icke föreslagit någon uttrycklig bestämmelse angående rätt att föra talan vid vägföreningsförrättning. Med hänsyn till att sakägarna i princip icke äger dispositionsfrihet i de frågor, förrättningen avser, leder frånvaron av en sådan bestämmelse visserligen icke till alltför påtagliga olägenheter. Jag anser dock att ett stadgande i ämnet har en uppgift att fylla såsom ägnat att ge en fastare grund för såväl förrättnings- som fullföljdsförfarandet och har därför föranstaltat att sådant stadgande — i tillämpliga delar överensstämmande med 16 § — influtit såsom andra stycke i förevarande paragraf.

Fjärde, femte och sjätte styckena har överförts från utredningens förslag med de mindre tillägg och ändringar, som föranletts av att gode män i vissa fall skall deltaga i förrättningen.

79 §.

I enlighet med vad jag anfört under 3. har i paragrafen intagits föreskrift att vid förrättning skall utredas, vid vilka särskilda tidpunkter vägförenings vägar bör anläggas eller övertagas till väghållning av föreningen.

Med hänsyn till den i lagen brukade terminologien har jag ansett i förevarande paragraf böra, i samband med vad där sägs om åsättande av andels-tal, även utmärkas att i vägföreningsärende skall upptagas fråga om åsättande av särskilt uppskattningsvärde i fall, då sådant erfordras. Paragrafen har även i övrigt undergått viss ändring i förtydligande syfte.

Sista stycket i paragrafen, vilket saknar motsvarighet i utredningens förslag, har tillagts såsom en parallell till bestämmelsen i 39 § fjärde stycket andra punkten.

80 §.

De sakliga ändringarna i utredningens förslag inskränker sig till att i paragrafen intagits sådana föreskrifter om underställning och besvär m. m., som blivit en följd av mitt ställningstagande under 3.

81—84 §§.

Jag hänvisar till vad jag anfört under 3.

I 87 § sista stycket av utredningens förslag har influtit en bestämmelse om att åtgärd, för vars vidtagande fordrades offentlig myndighets tillstånd, ej finge beslutas, med mindre dylikt tillstånd inhämtats. Bestämmelsen har i det omarbetade förslaget fått utgå med hänsyn till de svårigheter, dess iakttagande torde vålla i fråga om t. ex. tillfälliga föreskrifter i arbetsmarknadsreglerande syfte.

85 §.

I anledning av att i ett av remissyttrandena över utredningens förslag anmärkts att fråga om upplösning av vägförening borde regleras genom uttrycklig bestämmelse, har jag låtit så omarbeta första stycket i förevarande paragraf, att synpunkten blivit tillgodosedd.

Eftersom 80 § ger vid handen, att förrättningsman, som handlägger ärende angående bildande av vägförening, har att därvid upptaga alla de i 79 § uppräknade frågorna, kommer utlåtande, som meddelas vid sådan förrättning, i princip att innefatta avgörande av dessa frågor. Särskild bestämmelse rörande fråga, som icke förut varit föremål för prövning, är därför överflödig. Även vad angår vägförening, som tillkommit enligt nu gällande bestämmelser, torde utan särskilt stadgande stå klart, att nya föreskrifter kan meddelas i den omfattning förslaget eljest medgiver.

86 §.

I utredningens förslag har sista stycket i motsvarande paragraf (91 §) erhållit en sådan utformning, att detsamma enligt sin ordalydelse avser blott tvist om ersättning för sådan rätt att begagna väg, som avses i 77 §,

men icke tvist om själva rättigheten och sättet för dess utövande. I likhet med vad nu är fallet bör lagen innehålla föreskrift om sistberörda frågor. Sådan föreskrift har därför infogats i förslaget.

87 §.

Paragrafen innefattar blott en mindre, formell ändring i förhållande till motsvarigheten i gällande lag.

88—92 §§.

Jag hänvisar beträffande 88 § åttonde stycket och 89 § andra stycket till vad jag anfört under 8. samt beträffande 90 § fjärde stycket till vad jag anfört under 3.

I övrigt överensstämmer förslaget — bortsett från en redaktionell jämkning — med motsvarande bestämmelser i nuvarande 3 kap. utom därutinnan, att gjorda hänvisningar lämpats till förslagets paragrafindelning.

Jag har icke funnit skäl att bibehålla någon motsvarighet till bestämmelsen i 93 a § av utredningens förslag (88 § i det omarbetade förslaget) angående förfarandet i fall, då sakägarna vid vägförrättning ej kunna enas om antagande av stadgar för vägförening och utseende av ledamöter i dess styrelse. Även utan sådan bestämmelse torde länsstyrelsen på grund av den i paragrafen förekommande hänvisningen till 52 § äga utse syssloman med befogenhet att i styrelsens ställe handhava föreningens angelägenheter och behörighet att företräda föreningen. Eventuell underlåtenhet av sakägarna att antaga stadgar för föreningen synes ej påverka dess funktionsduglighet på sådant sätt, att särskild föreskrift för detta fall kan anses behövlig.

93 §.

Utredningen har i sitt förslag upptagit bestämmelser av innehåll, bland annat, att länsstyrelsens beslut i ärende enligt förevarande kapitel skall meddelas efter anslag. Tiden för anförande av besvär över länsstyrelsens beslut har i utredningens förslag angivits till en månad från den dag, då beslutet meddelats.

Med hänsyn till att förslag nu föreligger till åtgärder för förenhetligande av besvärstiden i administrativa mål (SOU 1953: 30) finner jag icke lämpligt, att i en författning av förevarande art upptages föreskrifter om besvärstid, som avviker från den allmänt tillämpade, med mindre avvikelser förestavas av starka skäl.

Jag anser, lika med utredningen, att de nuvarande bestämmelserna i 91 § om delgivning och kungörande av länsstyrelsens beslut bör förenklas. Intagande i länskungörelserna av vissa beslut i vägföreningsärenden bör sålunda kunna underlåtas. I övrigt anser jag, att större krav icke bör ställas på kungörandet av länsstyrelsens beslut än på kungörandet av utlåtande, som meddelas vid förrättning. I enlighet härmed har jag låtit jämka förslaget så, att kungörandet skall kunna ske antingen genom personliga under-

rättelser till sakägarna eller ock i den ordning, som i 80 § föreskrives för kungörande av utlåtande, meddelat vid förrättning.

Bestämmelserna om tid och sätt för klagan över länsstyrelsens beslut har oförändrade överförts från nuvarande 93 §. Utan särskild bestämmelse torde framgå att i fall, då kungörande skett enligt föreskrifterna i 80 §, besvärstiden är att räkna från det de föreskrivna åtgärderna fullgjorts.

Till förevarande paragraf har överförts de av utredningen föreslagna bestämmelserna om förbud mot fullföljd av talan mot länsstyrelsens beslut om förordnande av förrättningsman, god man eller sakkunnigt biträde samt beslut om återförvisning. En motsvarande bestämmelse erfordras enligt min mening även i fråga om beslut, varigenom länsstyrelsen föreskriver underställning av förrättningsmans utlåtande. Sådan bestämmelse har därför fogats till stadgandet. Härjämte har i stadgandet införts erinran om att den i 30 § med avseende å förrättning enligt 2 kap. givna bestämmelsen om förbud att fullfölja talan mot länsstyrelsens beslut i jävsfråga på grund av hänvisning i 78 § gäller även förrättning enligt 3 kap.

100—107 §§.

Jag hänvisar till vad jag anfört under 7.

I samband med att de av utredningen föreslagna stadgandena om trafikfarliga anordningar överförts till 5 kap. har desamma undergått överarbetning i syfte att åvägabringa större överensstämmelse med de likartade stadgandena i strandlagen. Sålunda har terminologien ändrats i så måtto att det av utredningen begagnade uttrycket »förbud» såsom beteckning för länsstyrelsens föreskrifter om begränsning av rätten att uppföra byggnad eller anordning vid väg utbytt mot uttrycket »förordnande» samt det av utredningen använda uttrycket »förordnande» såsom beteckning för länsstyrelsens föreskrifter om borttagande av befintlig trafikfarlig anordning utbytt mot uttrycket »föreläggande».

Med hänsyn till att de förhållanden, som kan motivera åtgärder mot trafikfarliga anordningar, är mycket skiftande, har förutsättningarna för att dylika åtgärder skall få vidtagas i förslaget angivits på ett sätt, som ger utrymme för en tämligen fri tillämpning. Uppenbart är dock att ett ingripande icke får göras mera omfattande än som befinnes erforderligt i det särskilda fallet. Förordnande enligt 100 § bör sålunda icke onödigtvis göras så vidsträckt, att allmänheten och länsstyrelsen framdeles onödigtvis belungas med dispensärenden. Därest t. ex. frågan om sådant förordnande aktualiserats utslutande genom att en trafikfarlig anordning vidtagits på en viss fastighet, bör förordnandet ofta kunna inskränkas till denna fastighet. Särskilt i vägkurvor men även i vissa andra fall kan ett förordnande begränsas att avse ena sidan av vägen.

Enär länsstyrelsen även utan särskilt stadgande måste anses äga befogenhet att häva meddelat förordnande eller föreläggande, har de av utredningen föreslagna bestämmelserna härom fått utgå.

Bestämmelse har däremot införts i förslaget om att länsstyrelsen vid meddelandet av föreläggande att borttaga trafikfarlig anordning skall äga utsätta vite för underlåtenhet att efterkomma föreläggandet.

De av utredningen föreslagna bestämmelserna om rätt till ersättning för den, som efter föreläggande bortskaffat trafikfarlig anordning vid väg, har närmare utförts på det sättet, att ersättningen förklarats skola avse såväl kostnaden för bortskaffandet som den skada, vilken i övrigt uppkommer genom åtgärden.

I anslutning till de av utredningen framlagda förslagen i fråga om trafikfarliga anordningar och rätt att hålla grind eller led över väg har utredningen jämväl föreslagit vissa bestämmelser till skydd för innehavare av in-teckning i fastighet, som berördes av dylika åtgärder. Bestämmelserna har emellertid icke ansetts kunna begränsas till de nu nämnda fallen utan har fått avse flertalet sådana ersättningar, som regleras i lagen om enskilda vägar. Innebörden av de bestämmelser, utredningen sålunda föreslagit, är i korthet att den ersättningskyldige i vissa fall skall nedsätta ersättningen hos länsstyrelsen samt att han, om nedsättning underlåtit där sådan bort ske, har att hålla in-teckningshavarna skadeslösa för därigenom uppkommande förlust. Samma påföljd har föreslagits skola inträda om överenskommelse träffats angående ersättningen och denna därvid bestämts till för lågt belopp. — Förslaget har kritiserats av lantmäteristyrelsen ur bland annat den synpunkten, att det komme att lägga en alltför stor börda på den betalningskyldige. — Jag vill framhålla, att det intrång, som kan vållas genom enskild väg, av lagen förutsättes skola stanna inom mycket måttliga gränser. De av mig förordade ändringarna i 2 och 3 kap. innebär icke någon radikal förskjutning i detta hänseende. Detta gäller även vad som föreslagits i fråga om rätt att hålla grind eller led över väg. Liksom hittills bör därför bestämmelser av nu avsett innehåll kunna avvaras i fråga om ersättningar, som utgår enligt nämnda två kapitel. Däremot kan icke förnekas, att de föreslagna bestämmelserna rörande ingripande mot trafikfarliga anordningar måhända i något enstaka fall kan leda till förlust för innehavarna av in-teckningar i fastighet, å vilken lägges förordnande som innefattar in-skränkning i rätten att förfoga över fastigheten. Jag har därför ansett mig icke kunna helt slopa de nyssberörda av utredningen föreslagna bestämmelserna utan har låtit med vissa formella jämkningar överföra dem till 5 kap. och begränsa deras tillämpningsområde i enlighet med vad nyss angivits.

Enär allmän åklagare, som har att föra talan om utdömande av förelagt vite, lämpligen bör samtidigt kunna föranstalta om verkställighet i annan ordning av den åtgärd, som avses med vitesföreläggandet, har i 106 § bland dem, som äger fordra handräckning, även upptagits allmän åklagare.

Den omständigheten att bestämmelserna om trafikfarliga anordningar överförts till ett särskilt kapitel har nödvändiggjort särskilt stadgande om besvär över länsstyrelsens beslut i sådan fråga. Stadgandet har avfattats i enlighet med motsvarande bestämmelse i 70 §. Till stadgandet har — i viss överensstämmelse med vad som gäller enligt 68 § lagen om allmänna vägar

— fogats föreskrift om att länsstyrelsens beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej Konungen annorlunda förordnar.

Övergångsbestämmelserna.

Den i fjärde stycket förekommande hänvisningen till 83 § har ändrats att avse 74 § i förslaget.

B. Förslaget till lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen.

Jag hänvisar till vad jag anfört under 3.

I enlighet med vad i det föregående anförts föreligger nu förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över förslagen¹ måtte för det i 87 § regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Vid protokollet:
W. Hammargren.

¹ Av lagförslagen, vilka fogats vid protokollet såsom bilagor, återgives här allenast 75, 78, 85, 88, 102 och 106 §§ av det under 1) omnämnda lagförslaget. I övriga delar är bilagorna, fränsett vissa redaktionella jämkningar i sistsagda lagförslag, likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om
enskilda vägar.

75 §.

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens anläggning eller övertagande till väghållning jämväl nytta för den till ersättning berättigade, skall hänsyn därtill tagas vid ersättningsbestämmande. För föreningens rätt att begagna befintlig väg skall ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, gäldas ersättning till fastighet, som ingår i föreningen. *Att mark jämväl i vissa andra fall må tagas i anspråk utan ersättning, därom stadgas i byggnadslagen.*

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

Över vägförenings väg må grind, led eller annan sådan anordning ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

78 §.

Finner länsstyrelse anledning till antagande att förhållandena å viss ort inom länet påkalla bildande av vägförening, skall frågan företagas till handläggning vid förrättning i den ordning nedan omförmäles.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, envar i vad frågan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola bestämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 27—31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsman, gode män och sakkunnigt biträde vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsman och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid lantmäteriförrättningar.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

85 §.

Sedan beslut meddelats i fråga, som avses i 79 §, må frågan, där sådant påkallas av ändrade förhållanden, upptagas till förnyad prövning. Har, sedan vägförening bildats, behovet av vägförhållandenas ordnande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel upphört, må föreningen upplösas.

Beträffande förfarandet i ärende, som nu sagts, skall i tillämpliga delar gälla vad i 78—84 §§ sägs. Där med hänsyn till utredningens omfattning ny förrättning finnes ej erforderlig, äger dock länsstyrelsen företaga ärendet till avgörande utan att förrättning föregått. I ty fall skall länsstyrelsen föranstalta om utredning i ärendet samt bereda vägföreningen och envar annan, vars rätt är i fråga, tillfälle att yttra sig i ärendet. För utredningen äger länsstyrelsen anlita sakkunnigt biträde, och gälle om ersättning till denne vad i 78 § femte stycket sägs.

Där vid handläggning av ärende, som avses i denna paragraf, kallelse eller annat meddelande skall delgivnas ägare eller innehavare av fastighet, vilken ingår i vägförening, må delgivningen ske med föreningens styrelse, som har att ofördröjligen underrätta den eller de medlemmar av föreningen, vilka beröras av meddelandet.

88 §.

För vägförening skola antagas stadgar och skall finnas styrelse. Föreningens beslutanderätt utövas av medlemmarna å sammanträde.

Stadgarna skola ange föreningens benämning, som skall innehålla ordet vägförening, föreningens ändamål under hänvisning till de beträffande föreningen meddelade beslut, den ort, där styrelsen skall hava sitt säte, huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet, huru revision av styrelsens förvaltning skall ske, tiden för räkenskapsavslutning, huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall hållas, sätt och tid för kallelse till sammanträde och sättet för andra meddelandens överbringande till delägarna ävensom vad i övrigt kan finnas nödigt.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som strider mot denna eller annan lags föreskrifter eller som kan anses äventyra sådan delägares rätt, för vilken skyldighet att ingå i föreningen framdeles kan inträda.

Stadgarna och beslut om ändring däri skola för att bliva gällande granskas och fastställas av länsstyrelsen.

Föreningens styrelse skall bestå av tre eller fem ledamöter, vilka skola vara här i riket bosatta. Styrelsen skall hava sitt säte inom den kommun, där området i sin helhet eller till största delen är beläget. En av styrelsens ledamöter utses av länsstyrelsen och må av föreningen åtnjuta arvode med belopp, som, där överenskommelse ej kan träffas, bestämmas av länsstyrelsen; de övriga väljas av föreningen.

Å föreningssammanträde må rösträtt för fastighet, som ingår i föreningen, utövas av den, som enligt 5 § har att svara för fullgörande av fastighetens bidragsskyldighet, efter det andelstal, som efter ty i 76 § sägs skall vara bestämmande för fastighetens delaktighet i väghållningsskyldigheten.

Beträffande styrelse och föreningssammanträde skola i övrigt stadgandena i 52, 54, 55, 56 och 57 §§ äga motsvarande tillämpning, därvid skall iakttagas att styrelseledamot, utsedd av länsstyrelsen, endast av densamma må skiljas från sitt uppdrag.

Menar medlem av vägförening, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna eller kränker hans rätt såsom medlem av föreningen, äger han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, som jämte det överklagade beslutet skola *vara dit inkomna* inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan mot beslutet förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Talan, som nu nämnts, må i fall, då rösträtt å sammanträde för fastighet utövas av dess innehavare, föras ej mindre av denne än även av fastighetens ägare. *Samma befogenhet tillkomme nyttjanderättshavare, som enligt avtal har att fullgöra ägares förpliktelser mot föreningen.*

102 §.

Har ansökan om tillstånd att bebygga sådant område av fastighet, som omfattas av förordnande enligt 100 §, eller att vidtaga annan av förordnandet omfattad åtgärd icke bifallits och kan till följd härav fastigheten eller del därav nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens tidigare värde, är ägaren berättigad till ersättning av kronan för den skada han härigenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten som upplåtits innan förordnandet meddelades.

Ersättning varom sägs i första stycket skall bestämmas att utgå på en gång; dock må ersättningen, om särskilda skäl äro därtill, på begäran antingen av kronan eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas

att utgå med visst årligt belopp med rätt för kronan eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan kronan och sakägare skall gälla jämväl mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

106 §.

Länsstyrelsen äger vid vite förelägga den som uppfört byggnad eller vidtagit annan åtgärd i strid mot förbud enligt 100 § att undanröja eller ändra det utförda. Överexekutor äger ock meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare, byggnadsnämnd samt ägare eller innehavare av fastighet, som äger begagna vägen. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

Efterkommes ej föreläggande, som meddelats med stöd av 101 §, skall på anmodan av länsstyrelsen utmätningsmannen föranstalta om att åtgärden vidtages.

Kostnad för handräckning enligt första stycket, varom ansökan gjorts av allmän åklagare, så ock kostnad för handräckning enligt andra stycket må på utmätningsmannens begäran förskjutas av allmänna medel.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 26 januari 1954.

Närvarande:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 12 december 1953 tillhandakommet utdrag av protokoll över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 20 november 1953, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar; samt

2) lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet V. Körlof.

Förslagen föranledde följande yttranden av lagrådet.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar.

75 §.

För vinnande av överensstämmelse med 33 § samt med 14 och 79 §§ i deras nu föreslagna lydelse torde det i fjärde stycket av 75 § upptagna förbudet böra angivas avse allenast grind och led men ej »annan sådan anordning».

78 §.

Inledningsorden i denna paragrafs fjärde stycke synas böra jämkas till överensstämmelse med motsvarande ställe i 32 §.

79 §.

Beträffande denna paragraf får lagrådet hänvisa till sitt yttrande vid 88 §.

85 §.

Hänvisningen i andra styckets sista punkt rörande ersättning till sakkunnigt biträde synes — i anslutning till vad som föreslogs av utredningen

— böra avse icke blott femte utan även sjätte stycket i 78 §. Lagrådet hemställer alltså, att stadgandet i nämnda punkt avslutas med orden »och skall i fråga om ersättning till denne vad i 78 § femte och sjätte styckena sägs äga motsvarande tillämpning».

88 §.

Enligt gällande lag, 75 §, ankommer det på länsstyrelsen att sedan förordnande meddelats om bildande av vägförening föranstalta om sammanträde med sakägarna för antagande av stadgar och val av styrelse för föreningen. Utredningen förordade att frågorna om antagande av stadgar och om styrelseval skulle i första hand förläggas till förrättningsstadiet. Enligt bestämmelser som upptogos i sjätte stycket av 93 a § i utredningens lagförslag skulle förrättningsmannen, om han funne att vägförening borde komma till stånd, vid förrättningen söka förmå sakägarna att ena sig om antagande av stadgar och utseende av styrelseledamöter. Förslag till stadgar skulle framläggas av förrättningsmannen. I anslutning till dessa bestämmelser föreslog utredningen stadganden om åtgärder för det fall att vid förrättningen enighet icke kunde uppnås i de nämnda frågorna. Länsstyrelsen skulle då meddela nödiga föreskrifter att tills vidare gälla såsom stadgar ävensom förordna syssloman, som skulle ha att förvalta föreningens angelägenheter och företråda föreningen samt utlysa sammanträde, där frågorna om stadgar och styrelseval ånyo skulle upptagas.

Dessa av utredningen föreslagna bestämmelser ha icke upptagits i det remitterade förslaget. Vid förevarande paragraf, som eljest i huvudsak överensstämmer med 93 a § i utredningens förslag, har föredragande statsrådet yttrat, att han icke funnit skäl att bibehålla någon motsvarighet till bestämmelsen angående förfarandet i fall då sakägarna ej kunna vid förrättningen enas om antagande av stadgar och utseende av styrelseledamöter; även utan sådan bestämmelse torde länsstyrelsen på grund av den i paragrafen förekommande hänvisningen till 52 § äga utse syssloman med befogenhet att i styrelsens ställe handhava föreningens angelägenheter och behörighet att företråda föreningen.

Vad föredragande statsrådet anfört synes emellertid icke utgöra anledning att utesluta de av utredningen föreslagna bestämmelserna om skyldighet för förrättningsmannen att vid förrättningen söka åstadkomma beslut rörande stadgar och styrelse samt att framlägga förslag till stadgar. Jämväl enligt föredragande statsrådets mening böra antagande av stadgar och styrelseval i första hand ske vid förrättningen, och det är naturligt att förrättningsmannen tager den befattning med dessa frågor som utredningen föreslagit. Föreskrifter i dessa hänseenden synas vara av den betydelse, att de icke kunna avvaras i lagtexten, helst föreningen i normala fall bör kunna träda i funktion så snart ett vid förrättningen fattat beslut om förningsbildning och vad därmed sammanhänger vunnit laga kraft. Lagrådet hemställer att de av utredningen föreslagna bestämmelserna upptagas i ett nytt sjätte stycke av förevarande paragraf.

Såsom komplement härtill torde stadganden om förfarandet i händelse enighet ej kan uppnås vara erforderliga. I 52 § förekommer icke någon motsvarighet till den av utredningen för dylikt fall föreslagna bestämmelsen att länsstyrelsen skall meddela föreskrifter att gälla såsom provisoriska stadgar, och bestämmelsen i samma paragraf om syssloman skiljer sig från utredningens förslag i 93 a § bl. a. därutinnan att för förordnande av syssloman förutsättes yrkande av enskild intressent. Vad utredningen i dessa hänseenden föreslagit kan därför icke ersättas av hänvisningen till 52 §. Det kan anmärkas att det remitterade förslagets 84 § utgår från att, så snart det slutligen avgjorts att vägförening skall bildas, vägföreningen har något organ, till vilket länsstyrelsen kan överlämna de i nämnda paragraf omförmälda handlingarna. Enligt lagrådets mening bör utredningens förslag även i denna del följas.

Iakttages vad lagrådet ovan förordnat, torde 79 § böra kompletteras med en erinran om förrättningsmannens skyldighet att medverka vid antagande av stadgar för föreningen och utseende av ledamöter i dess styrelse. En sådan erinran skulle föranleda redaktionella jämkningar i 80 och 85 §§.

102 §.

Enligt 1 § fjärde stycket i det remitterade förslaget skall vad i 5 kap. stadgas icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Formuleringen av stycket har av föredragande statsrådet förklarats giva vid handen, att förbud eller föreläggande, som meddelats med stöd av 5 kap., förlorar sin giltighet med avseende å område, för vilket fastställes generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Härav synes framgå, att i 1 § fjärde stycket med »bebyggande» avses ej blott uppförande av byggnad utan även vidtagande av varje annan i 100 § första stycket omförmäld, för trafiksäkerheten menlig anordning. I 102 § första stycket skiljes emellertid mellan tillstånd att bebygga visst område och tillstånd att vidtaga annan av förordnande enligt 100 § omfattad åtgärd. Med hänsyn härtill torde, om ordet »bebyggande» i 1 § fjärde stycket skall kunna bibehålla sin avsedda vidsträckta innebörd, ingressen till 102 § första stycket böra ändras. En sådan ändring synes även vara påkallad av redaktionella skäl. Förslagsvis kan därvid såsom en första förutsättning för rätt till ersättning angivas, att ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket att å fastighet uppföra byggnad eller eljest vidtaga i samma stycke omförmäld anordning icke bifallits.

106 §.

I tredje stycket av denna paragraf föreskrives bland annat, att kostnad för handräckning enligt andra stycket må på utmätningsmannens begäran förskjutas av allmänna medel. I andra stycket avses det fall, att utmätningsmannen på anmodan av länsstyrelsen föranstaltar om att, då föreläggande som meddelats med stöd av 101 § ej efterkommits, vederbörande åtgärd vidtages. Kostnaden för dylik åtgärd skall emellertid, i motsats till

vad som gäller rörande kostnad för handräkning enligt första stycket, även slutligt bestridas av allmänna medel. Omförmälda föreskrift innebär under sådana förhållanden allenast, att utmätningsmannen äger begära, att det förskottsvis tillhandahålles honom medel erforderliga för utförande av ifrågavarande tjänsteåliggande. Någon regel härom torde icke vara behöfvlig i denna lag. Det säger sig självt, att en utmätningsman icke kan vara pliktig att med enskilda medel förskottsvis bekosta dylik verkställighet. Den anmärkta föreskriften skulle ock kunna giva anledning till det, såsom framgår av det sagda, oriktiga antagandet, att det jämväl i förevarande fall skulle röra sig om förskjutande av en kostnad, som i sista hand drabbar någon annan. Lagrådet förordar alltså, att orden »så ock kostnad för handräkning enligt andra stycket» utgå ur tredje stycket.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen.

Detta förslag lämnas utan erinran.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
slott den 29 januari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och kommunikationsdepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson lagrådets den 26 januari 1954 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 20 november 1953 remitterade förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar; samt

2) lag om ändrad lydelse av 116 § byggnadslagen den 30 juni 1947 (nr 385).

Efter redogörelse för lagrådets yttrande anför föredraganden följande.

Vad lagrådet anfört vid 75, 78 och 85 §§ förslaget till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar finner jag böra iakttagas.

Beträffande 88 § i samma lagförslag har jag förut givit uttryck åt uppfattningen, att de av utredningen föreslagna bestämmelserna om antagande av stadgar och val av styrelse i samband med förrättning och om förfarandet, då beslut i dessa frågor ej kunnat åvägbringas vid förrättningen, skulle kunna undvaras. Vad lagrådet anfört synes emellertid ge vid handen, att frånvaron av uttryckliga, för dessa fall särskilt avsedda bestämmelser kan vålla tvekan vid tillämpningen. Med hänsyn härtill anser jag mig böra förorda, att till 88 § fogas tillägg av den innebörd lagrådet föreslagit. Däremot finner jag icke erforderligt att i 79 § intages erinran om de sålunda föreslagna bestämmelserna.

I anledning av lagrådets uttalande vid 102 § av nyssnämnda lagförslag vill jag framhålla, att den i 1 § berörda förslag upptagna bestämmelse, varigenom 5 kap. av förslaget förklaras icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan, utformats i anslutning till stadgandet i 35 § lagen om allmänna vägar. Enligt min uppfattning bör bestämmelsen anses äga samma räckvidd som nämnda äldre stadgande. Utan att vilja närmare uttala mig angå-

ende innebörden av detta stadgande — något som i förevarande sammanhang ej synes erforderligt — biträder jag lagrådets uppfattning att en jämkning av ordalagen i 102 § första stycket är lämplig av redaktionella skäl. Jag tillstyrker således lagrådets ändringsförslag i denna del.

Jämväl lagrådets erinran vid 106 § i väglagsförslaget torde böra iakttagas.

Därjämte torde några smärre redaktionella jämkningar böra vidtagas i förslaget.

Föredraganden hemställer, att lagförslagen — förslaget till lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar med nyss omförmälda ändringar — måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Dagmar Bruno.